

UMniverzum

Interna revija Univerze v Mariboru

ŠTEVILKA 10 | OKTOBER 2019

UPRAVNI ODBOR UM

60 let EPF

ZASL. PROF. DR.
VLADIMIR BRAČIČ

KOLOFON

Odgovorna urednica

Vanja Borovac

Uredniški odbor

Jože Furman
Alenka Ribič
Petra Štraus

Lektoriranje

Joanna Tekavc

Fotografije

Mediaspeed.net
Pixabay.com
Arhiv UM

Oblikovanje in grafična priprava

Smiljan Pintarič

Tisk

Tiskarna Koštomaj, d.o.o.

Naklada

2.100 izvodov

Izdajatelj

Univerza v Mariboru
Slomškov trg 15
2000 Maribor

ISSN 2463-9303

Vabimo vas k ustvarjanju prihodnjih števil revije. Predloge zbiramo na e-naslovu: enovice@um.si

NAVODILA za pripravo člankov:

- Prispevek brez fotografij, ki je dolg 2 strani – 12.500 znakov s presledki
- Prispevek brez fotografij, ki je dolg 1 stran – 6250 znakov s presledki
- Za vsako dodano fotografijo odštejete spodaj določeno število znakov:
  - Fotografija širine treh stolpcev – 2700 znakov
  - Fotografija širine dveh stolpcev – 1700 znakov
  - Fotografija širine enega stolpca – 750 znakov
  - Fotografije naj bodo ločljivosti vsaj 300 dpi

Vljudno prosimo, da ima vsak članek, ki nam ga posredujete, tudi naslov in morebitne podnaslove ter 1000 znakov povzetka za prevod v angleški jezik.

UVODNIK

Polni energije obračamo nov list v novo študijsko leto. Letošnje študijsko leto pričenjamo s spomini na prvega rektorja Univerze v Mariboru zasl. prof. dr. Vladimirja Bračiča. Ob 100. obletnici rojstva smo ob Dnevu Univerze v Mariboru preimenovali Veliko dvorano univerze na rektoratu v dvorano Vladimirja Bračiča. Po obnovi dvorane bo stal ob vhodu tudi njegov kip, ki ga lahko vidite na naslovnici. Prav tako smo ob Dnevu Univerze v Mariboru skupaj s Filatelističnim društvom Maribor izdali priložnostno znamko v njegov spomin. V rodni Cirkulanah pa so se mu oddolžili s spominsko sobo. V spomin na prvega rektorja je na Filozofski fakulteti UM potekal tudi geografski simpozij. V reviji pa si lahko preberete prispevek o njegovem delu in življenju.

V središču pozornosti je Upravni odbor Univerze v Mariboru. To je organ, na katerem se odloča o pomembnih razvojnih in finančnih zadevah. Upravni odbor je za novo študijsko leto sprejel nekaj novitet; od investicij v prostore do investicij v raziskovalno opremo.

Ozrli smo se v preteklost in predstavljamo moža, ki je prav tako odločilno vplival na ustanovitev in razvoj Univerze v Mariboru. Zasl. prof. dr. Tine Lah je pomembno vplival k ustanovitvi Univerze v Mariboru in kasneje na razvoj Ekonomsko-poslovne fakultete. Slednja letos praznuje 60 let od ustanovitve prvih ekonomsko-poslovnih programov.

Univerza v Mariboru ima veliko diplomantov, ki so uspešno razvili svoje kariere. Tokrat vam predstavljamo mag. Stanko Šmon, ki jo je pot preko novinarstva ponela v letalstvo, in to prav s študijem na naši Fakulteti za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo. Odletela pa je daleč – iz Maribora v letalske sile Organizacije združenih narodov v New Yorku.

V minulih mesecih smo se poslovili tudi od nekdanjega rektorja univerze zasl. prof. dr. Dalija Đonlagiča. Nanj smo se spomnili s posebnim zapisom o njegovem delu.

V nadaljevanju najdete še nekaj poročil z mednarodnih in domačih strokovnih konferenc, saj so bili minuli meseci v znamenju pestrega konferenčnega dogajanja. Čisto na koncu pa še nekaj podatkov o raziskavah programa Erasmus+ z reportažo z Univerze v Coventryju.

➤ Vanja Borovac

GORAZD MEŠKO, PREDSEDNIK UPRAVNEGA ODBORA: »UPRAVNI ODBOR NI KAR NEKI ORGAN«..... 4

60 LET EKONOMSKO -POSLOVNIH PROGRAMOV..... 7

TINE LAH IN DRUGI ‚ZAPOROŽCI‘..... 14

KDO JE BIL ZASL. PROF. DR. VLADIMIR BRAČIČ?..... 17

IZ MARIBORA V NEW YORK..... 19

IRDO 2019 - »IMAMO VELIKO PODLAG ZA UKREPANJE ZA RAZVOJ DRUŽBENE ODGOVORNOSTI NAMESTO KRIZE«..... 21

DEKLARACIJA O VREDNOTENJU RAZISKOVALNEGA DELA (DORA)..... 22

AFRIKI POMAGAMO NA POTI ZMANJŠEVANJA PLASTIČNE EMBALAŽE..... 23

STROKOVNA KONFERENCA OTS 2019 SODOBNE INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE IN STORITVE..... 26

32. BLEJSKA KONFERENCA..... 28

IZOBRAŽEVANJE O TEMELJNIH POSTOPKIH OŽIVLJANJA NA UNIVERZI V MARIBORU, FAKULTETI ZA ZDRAVSTVENE VEDE..... 29

S TRENINGOM MEHKIH VEŠČIN DO BOLJŠE ZAPOSILJIVOSTI DOKTORANDOV..... 30

MEDNARODNA POLETNA ŠOLA SOLUTION DESIGN..... 31

**11. ŠTUDENTSKA KONFERENCA
S PODROČJA ZDRAVSTVENIH
VED Z MEDNARODNO UDELEŽBO..... 32**

**REFLEKSIJE ŠTUDENTOV
NA MODNI REVII V POKRAJINSKEM
MUZEJU MARIBOR 34**

**TRANSLAW – SODELOVANJE
SODNIH TOLMAČEV IN PRAVNIH
STROKOVNJAKOV V KAZENSKIH
POSTOPKIH TUJIH DRŽAVLJANOV 37**

**PREVAJANJE IN TOLMAČENJE
V EVROPSKEM PARLAMENTU
KOT KOMUNIKACIJSKI IZZIV..... 38**

KNJIŽNE NOVOSTI 40

**ERASMUS+: ŽIVLJENJSKA PRELOMNICA
ZA PET MILIJONOV EVROPSKIH**

ŠTUDENTK IN ŠTUDENTOV 43

**ERASMUS+ STAFF WEEK
NA COVENTRY UNIVERZI 44**

**Izšla je znanstvena monografija
NEIZKORIŠČEN PODJETNIŠKI
POTENCIAL SLOVENIJA 2018 ..... 46**

**UNIVERZA V MARIBORU JE
PRAZNOVALA 44. OBLETNICO
OBSTOJA IN 100. OBLETNICO ROJSTVA
PRVEGA REKTORJA UNIVERZE V
MARIBORU, ZASL. PROF. DR.
VLADIMIRJA BRAČIČA 48**

NOVICE 52

**NOVI DOKTORJI ZNANOSTI
UNIVERZE V MARIBORU 54**

GORAZD MEŠKO, PREDSEDNIK UPRAVNEGA ODBORA: »UPRAVNI ODBOR NI KAR NEKI ORGAN«

➤ VANJA BOROVIČ

Med univerzitetnimi organi je delovanje Upravnega odbora Univerze v Mariboru malo v senci, vendar zato nič manj pomembno. Ključne odločitve na organizacijskem in finančnem področju se izvajajo na sejah Upravnega odbora UM. Zato smo se ob začetku študijskega leta pogovarjali s predsednikom Upravnega odbora UM prof. dr. Gorazdom Meškom.

1 Glede na to, da imate zdaj že izkušnje, kako vidite vlogo Upravnega odbora UM v delovanju univerze?

Izkušnje ... Nekajkrat je bilo na sejah turbulentno, podobno jadraniu v burji. Prepričan sem, da smo nekatere zaplete ustrezno rešili in zagotovili ustrezen razvoj zadev. Našega mandata še ni konec. Še približno leto in pol dela nas čaka in upam, da bomo svoje poslanstvo opravili po svojih najboljših močeh.

V preteklosti sem ugotovil, da sem šel nekaterim precej na živce, ker so imeli predstavo, da je UO UM, »kar neki organ« UM, ki mora delovati tako kot so si oni zamislili. V veliko pomoč pri večjih dilemah so mi bile strokovne službe rektorata, ko pa je tam zmanjkalo znanja, smo se obrnili na zunanje (največkrat pravne) strokovnjake. Pri pripravi gradiv za seje UO UM je ključna komunikacija z rektorjem in glavno tajnico univerze (ali pa v obratnem zaporedju).

Upravni odbor univerze je eden izmed štirih organov univerze v Mariboru. Deluje po nacionalni zakonodaji in notranjih aktih univerze, ki določajo pristojnosti upravnega odbora. Mandat upravnega odbora je štiri leta in upravni odbor v sedanjosti sestavi deluje od februarja 2017. V tem času smo si vsi člani nabrali veliko izkušenj, saj je za nami zanimivo obdobje številnih izzivov. Vloga UO UM je ključnega pomena za delovanje univerze, saj obravnavamo zadeve, ki se nanašajo na finančno poslovanje univerze. Pri odločanju o zadevah skrbno preučimo izpolnjevanje

zakonskih pogojev in vsebine obravnavanih zadev, ki mora služiti čim boljšemu delovanju univerze. Ključno za delo upravnega odbora je konstruktivna in kakovostna komunikacija z vodstvom univerze in članicami. Zelo pomembna je tudi vloga strokovnih služb rektorata, ki pripravljajo gradivo za seje. Za odločanje o pomembnih zadevah, ki imajo finančne posledice, je treba dobro poznati vse članice Univerze v Mariboru, ključno pa je, da sledimo načelu zakonitosti in skrbimo za delovanje univerze ter njenega razvoja.

2 Financiranje UM je že dolgo boleča točka, saj nekatere članice slabo finančno stanje še vedno vlečejo skozi leta. Ali imamo skozi financiranje države in EU še kakšne možnosti?

Financiranje univerze je vedno vroča tema, saj je denarja za razvojne dejavnosti vedno premalo. Glede tega je v zadnjem času bilo nekaj sprememb in tudi ministrstvo je precej bolj naklonjeno podpirati razvoj univerze. Kljub temu pa je večina sredstev namenjena plačam zaposlenih. Ključni problem je še vedno notranji dolg med članicami, ki znaša več kot 3,5 milijona evrov. Kljub ustreznemu financiranju javne službe bo odplačevanje dolga med članicami verjetno trajalo dalj časa. To je boleče za tiste članice, ki so dobro gospodarile ali pa v času upada študentov imele še izredni študij. Kljub temu da je UM ena pravna oseba, se gospodarjenje po fakultetah razlikuje, imajo pa tudi različne izhodiščne pozicije – nekatere so starejše, uveljavljene fakultete, druge

mlajše, ki se jim je po poteku pogodb z lokalnimi skupnostmi ukinilo sofinanciranje programov. Nekatere fakultete odlično gospodarijo, nekatere pa so pred izzivom optimizacije svojih dejavnosti. To je v pristojnosti rektorja, ki mora skrbeti za uravnotežen razvoj univerze. Pred kratkim sprejeta merila za delitev sredstev med članicami bo treba posodobiti in kolikor vem, delovno skupino, ki jo bo imenoval rektor, čaka priprava osnutka novih meril, ki jih bomo obravnavali na UO UM, ko bodo zrela za odločanje. Zadeve je treba postaviti tudi v kontekst sprememb v visokem šolstvu v zadnjih desetletjih, predvsem po uvedbi bolonjskih programov, po ekspanziji programov, podvajanju, potrjevanju programov na ravni države, čemur je sledila ekonomska kriza in nato »optimizacija univerze«. To je izziv, ki spremlja in bo verjetno spremljal še nekaj rektorjev UM – ne gre samo za finančno optimizacijo, ampak tudi za odločitve, kakšno univerzo si želimo – saj proces enovite univerze še ni končan. To stanje povzroča frustracije tako na strani vodstev fakultet kot tudi vodstva univerze. Kdaj bo prerezan ta gordijski voz, pa ne vem.

Rezerve so povsod, vendar če sistem osiromašiš do te ravni, da zagotavljaš še samo temeljne dejavnosti, potem se pojavijo težave glede razvoja, saj je kapaciteta ljudi omejena. Za pridobivanje evropskih sredstev je veliko možnosti, predvsem za razvoj raziskovalnega dela. Glede projektov Evropske komisije so pogoji za pridobitev projekta drugačni kot na ARRS, vendar si je treba ustvariti mednarodne mreže in se uveljaviti v mednarodnem okolju, da te sprejmejo za enakovrednega partnerja. Nekaterim kolegom to odlično uspeva. Glede (dodatnega) financiranja države menim, da so še možnosti, saj se je to pokazalo v zadnjem obdobju s projektoma RIUM 1 in pripravo projekta RIUM 2, kjer gre za posodobitev raziskovalne opreme in povečanja kompetitivnosti raziskovalcev UM v mednarodnem prostoru. Upam, da bodo rezultati kmalu vidni.

3 Čeprav se je v stavbe v preteklosti kar vlagalo, pa so obstale prav ustanovne članice UM na Smetanovi ulici in Koroški cesti. Gre za velike objekte, ki so potrebni velike prenov. Pridobili smo nekaj sredstev za raziskovalno opremo, ki pa je skoraj nimamo kam dati?

S prorektorjem prof. dr. Miralemom Hadžiselimičevićem sva obiskala fakultete in članice UM (pred tem tudi z nekdanjim rektorjem prof. dr. Igorjem Tičarjem). Sam namreč prihajam s fakultete, ki je v Ljubljani v stari zgradbi, ki od zunaj izgleda skrajno neugledno, vendar je notranjost urejena in dokaj dobro prilagojena pedagoškemu in raziskovalnemu delu. Pred obiski fakultet sem bil prepričan, da ima Fakulteta za varnostne vede najslabšo zgradbo med vsemi članicami. Mnenje sem spremenil po obiskih fakultet. Naj omenim le nekaj vtisov, kajti za vsako fakulteto (razen najnovejših zgradb), bi se dalo napisati nekaj strani ugotovitev o neustreznosti prostorov za pedagoško in raziskovalno delo. Naj začnem pri vašem vprašanju – tehniške fakultete in trojček FF, PeF in FNM. Prostori teh fakultet so v slabem stanju, okna so zelo stara, nekateri toaletni prostori (z izjemo nekaterih, ki so jih pred časom obnovili), spominjajo na čase daleč pred osamosvojitvijo Slovenije. Problem je tudi infrastruktura – napeljave, ogrevanje, itd. Gre za izgubo energije, odtekanje vode iz sistemov za ogrevanje prostorov, gradnjo zgradb na nekdanjem smetišču. Takoj je možno opaziti, da so osnovne in srednje šole v boljših zgradbah. Na koncu pa vedno štejejo ljudje, visoko motivirani posamezniki in skupine, ki delajo z veliko vnemo, ustvarjajo in dosegaajo odlične rezultate.

Pri slabem stanju objektov se pojavi vprašanje, ali v preteklosti država ni poskrbela za sredstva za vzdrževanje ali pa so vodstva univerze in fakultet pozabila na svoje poslanstvo skrbnega gospodarja. Najbolj mi je ostala v spominu izjava kolegov na eni izmed fakultet, ki so sami kupili okna, da lahko izvajajo delo v laboratorijih, medtem ko hodniki spominjajo na odpad zastarele tehnične opreme, ki spada v tehnološki muzej. Za novo opremo bo treba zagotoviti ustrezne prostore ...

4 Kadrovska politika je sicer v pristojnosti rektorja. Kakšna je vloga UO pri tem?

Upravni odbor razpravlja in odloča o predlogih sistemizacije, predvsem pa je za zasedbo delovnih mest treba zago-

toviti financiranje. Kadrovska politika je del strategije razvoja univerze, saj je za doseganje ciljev strategije razvoja univerze treba razmišljati o čim boljših kadrih, ki se jim zagotovi čim boljše delovne pogoje, da bodo lahko uresničevali ambiciozne cilje na področju izobraževanja študentov in razvoja znanosti. S kadri v prihodnosti se povezuje-

prof. dr. Gorazd Meško, predsednik UO UM

jo tudi projekti, ki naj bi ključno vplivali na razvoj vzhodne kohezijske regije, pri čemer ima tudi univerza pomembno vlogo. To je priložnost za učenje novih razsežnosti prispevanja k družbi, predvsem pa iskanja načinov dela, s katerim se poleg prevladujoče miselnosti in prakse, da univerza služi predvsem izobraževanju mladih in doseganju čim boljših (predvsem mednarodnih) rezultatov raziskovalnega dela, ki se kaže v položaju univerze na mednarodnih lestvicah za primerjavo univerz, doseže tudi čim višji »faktor vpliva« v okolju, kjer živimo in delamo.

Medtem ko država sprejema največji proračun v naši zgodovini, se sprašujem, če se bo to kaj poznalo tudi na našem univerzitetnem proračunu? Upam, da.

ČLANI UPRAVNEGA ODBORA UM

red. prof. dr. Gorazd Meško (predsednik)

red. prof. dr. Andrej Predin

red. prof. dr. Karin Bakračević

Sabina Cebek

mag. Matjaž Vodušek

Darinka Vrečko

mag. Peter Cokan (namestnik predsednika)

Boštjan Krapež

Upravni odbor UM: v drugi vrsti od leve proti desni prof. dr. Gorazd Meško, prof. dr. Andrej Predin, Boštjan Krapež (študent), mag. Peter Cokan in spredaj Sabina Cebek, prof. dr. Karin Bakračević in Darinka Vrečko

60 LET EKONOMSKO-POSLOVNIH PROGRAMOV

IZR. PROF. DR. LIDIJA HAUPTMAN

Ekonomsko-poslovni programi praznujejo 60 let. Prej višja komercialna šola in kasneje EPF, je bila skozi čas, pomembna članica Univerze v Mariboru. Tudi po abecednem redu je vedno napisana na prvem mestu. V marsičem je prva fakulteta in dolgo je že tudi med največjimi fakultetami UM.

Ekonomsko-poslovna fakulteta (najprej VKŠ, kasneje VEKŠ, danes EPF) je bila prva poslovna šola v Sloveniji. S sprejemom Zakona o Višji komercialni šoli je Ljudska skupščina LRS omogočila ustanovitev Višje komercialne šole v Mariboru dne 2. julija 1959 in s tem položila temeljni kamen za kasnejšo ustanovitev Univerze v Mariboru. 23. oktobra 1959 je bila prva ustanovna skupščina šole, prvo uvodno predavanje je tri dni kasneje (26. 10. 1959) izvedel prof. dr. Bogomir Deželak¹. Fakulteta je ena izmed najstarejših članic Univerze v Mariboru. Takratni profesorji fakultete so zaslužni, da so se šole in fakultete kasneje združile v Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru in se na to preoblikovale v Univerzo v Mariboru. Posebno vlogo pri ustanovitvi Univerze v Mariboru je na strani EPF imel zaslužni profesor dr. Tine Lah, pionir vseh pionirjev sodobnega visokega šolstva v Mariboru in vizionar, ki je poznal in razumel pomen besed »združeni smo močnejši«.

V šestdesetih letih je več generacij postopoma gradilo fakulteto in danes s ponosom ugotavljamo, da je fakulteta izobrazila **34.290** diplomantov, ki so pridobili različne strokovne in znanstvene nazive.

EPF izvaja dva dodiplomska bolonjska študijska programa 3+, znotraj katerih lahko študentje izbirajo med 13 usmeritvami na univerzitetnem programu, od tega poteka eden v angleškem jeziku (European business studies), in 8 usmeritvami na visokošolskem strokovnem programu. EPF izvaja en podiplomski bolonjski študijski program +2 z 8 usmerit-

vami, od tega je ena tudi v angleškem jeziku (Corporate Governance), doktorski program Ekonomske in poslovne vede +3 in skupni interdisciplinarni študijski programa GING (skupaj s UM FS in UM FG). Študijski programi EPF so mednarodno akreditirani z **AACSB** - Association to Advance Collegiate Schools of Business, **ECBE** - European Council for Business Education in **ACBSP** - Accreditation Council for Business Schools and Programs.

Na EPF gostujejo številni mednarodno uveljavljeni profesorji, iz uglednih tujih univerz in znanstvenih institucij po vsem svetu. Vse več zaposlenih se odloča za različne mednarodne programe izmenjav akademskega in strokovnega osebja in tako pridobiva bogate mednarodne izkušnje, ki jih vključuje v svoje delo.

EPF je ena prvih fakultet, ki je na osnovi skoraj 200 mednarodnih sporazumov, svojim študentom, omogočila izmenjavo s tujino in priznavanje celotnega semestra študija. Prav tako lahko študenti preko EPF opravijo študijsko prakso pri podjetjih v tujini. Vsako leto organizira mednarodno izmenjavo za več kot 270 študentov, saj je vključena v različne programe mednarodne izmenjave preko programov Erasmus+, mednarodne kreditne mobilnosti – KA107, Ceepus, bilateralnih sporazumov, Erasmus Mundus in konzorcijev, v evropski program izobraževanja Socrates Erasmus z uglednimi institucijami na Kitajskem, v Indiji in drugod po svetu. EPF ima Erasmus+ sporazume s 180 partnerskimi univerzami, 1 CESENET, multilateralni sporazum o doktorskem programu ekonomije in poslovanja med univerzami, organizirano za centralno in jugovzhodno evropsko doktorsko mrežo, memorandum o sodelovanju »Charter for establishing South East European Economics and Business School Network (SEEEBS)«, 17 dvostranskih sporazumov zunaj Evrope in 11 bilateralnih sporazumov znotraj Evrope. Sodeluje v partnerski mreži Amber Road, ki obsega 13 centralno evropskih ekonomskih fakultet iz devetih držav (Avstrija, Hrvaška, Češka, Litva, Poljska, Srbija, Slovaška, Madžarska in Slovenija). Število tujih študentov, ki prihaja na izmenjavo v okviru programa ERASMUS+ in CEPUS, postavlja EPF med prve članice na UM.

V poslanstvu EPF je opredeljeno, da s povezovanjem raziskovanja in izobraževanja prispeva k celostnemu razvoju posameznikov in se vključuje v razvoj gospodarstva in družbene skupnosti. Tudi prva med strateškimi usmeritvami EPF vključuje nenehno izboljševanje raziskovalne in izobraževalne dejavnosti. Tako se je v zadnjem desetletju usmeritev premaknila v različne mednarodne in ERASMUS projekte z vse večjim poudarkom na doseganju kakovosti z objavami rezultatov v mednarodnih indeksiranih revijah z visokim faktorjem vpliva in navajanja ter objavah v znanstvenih monografijah.

Raziskovalno in svetovalno delo poteka v okviru 16-ih inštitutov, ki izvajajo projekte in programe financirane s strani **Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS)**. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da se število mednarodnih projektov povečuje, kar kaže na vse večjo internacionalizacijo fakultete tudi na področju raziskovalne dejavnosti. Izpostavimo lahko projekte v evropskih programih Erasmus+, Interreg, Jean Monnet in bilateralne projekte znanstvenega sodelovanja.

¹ Bastič, M. (urednik). 50 let univerzitetnega študija in poslovnih ved v Mariboru, UM EPF, 2009, str. 19

Inštituti EPF posebno pozornost namenijo tudi izobraževanju in vseživljenjskemu učenju za potrebe podjetij in svetovalnim projektom za gospodarstvo. Pomemben vidik raziskovalne dejavnosti fakultete je tudi vse bolj poudarjeno vključevanje podiplomskih študentov v znanstveno-raziskovalne aktivnosti in v projektih: Po kreativni poti to znanja (PKP) in Študentski inovativni projekti za družbeno korist (ŠIPK). Slednji zagotavljajo interdisciplinarnost in prenos teoretičnega znanja v poslovno in družbeno okolje, saj sodelujejo raziskovalci iz več fakultet, gospodarstva ali družbenega okolja in študenti različnih fakultet ter različnih stopenj izobraževanja.

Fakulteta vsako leto organizira **mednarodne dneve** na EPF in mednarodno konferenco »Teaching methods for Economics and Business«. Na EPF potekajo projektni dnevi, ki jih organizirajo člani sekcije Mladi projektni managerji (MPM) v sodelovanju z Inštitutom za projektni management EPF pod okriljem Slovenskega združenja za projektni management (ZPM). Klub za marketing na EPF v sodelovanju s Katedro za marketing že od leta 2007 izvaja odmeven in edinstveni dogodek Marketinški semafor, ki je registrirana blagovna znamka EPF, ter tekmovanje za mlade Marketinške dirke.

EPF ima tri centre za testiranje znanja in pridobivanja certifikatov: Testing Center Certi-

port in Testing Center Prometric, ki zajemata znanja s področja Microsofta in ostalih ponudnikov programske opreme, medtem ko Inštitut za tuje jezike ponuja možnosti za pridobitev uradnega potrdila o znanju nemškega jezika (Prüfung Wirtschaftsdeutsch) in potrdila za poslovno angleščino (Cambridge BEC: Business English Certificates). Študenti EPF lahko pridobijo tudi mednarodno priznan certifikat za področje Projektnega managementa. EPF je tudi edina fakulteta v Sloveniji, ki je certificirana za izobraževanje članov nadzornih svetov.

EPF (Inštitut za podjetništvo in management malih podjetij na EPF) se je pridružila konzorciju GEM (Global Entrepreneurship Monitor) leta 2002 in tako do danes soustvarja največjo študijo podjetniške dejavnosti na svetu. Sodelavci inštituta so aktivno vključeni v oblikovanje slovenskega podjetniškega ekosistema z ustanovitvijo podjetniškega inkubatorja Tovarna Podjemov v okviru Univerze v Mariboru. So tudi vodilni partnerji v pobudi Start:up Slovenija (nacionalna platforma za zagonsko podporo).

EPF krepi svojo aktivno vlogo pri širjenju **koncepta družbene odgovornosti**. Je prva poslovna šola v Sloveniji, ki že več kot 20 let vključuje trajnostne vsebine v svoje študijske programe. Od leta 2012 prispeva k poglobljenemu razumevanju interakcije

med okolijskimi, ekonomskimi, socialnimi in etičnimi razsežnostmi trajnostnega razvoja s sklopom predavanj o socialni odgovornosti in trajnostnem razvoju, namenjenih študentom, strokovnim sodelavcem in drugi zainteresirani javnosti. Člani Inštituta za tehnologijo in podjetniško varstvo okolja na EPF izvajajo analize vpliva na okolje z metodo LCA (Life cycle assesment), kot edino standardizirano metodo za presojo vpliva na okolje. Razvijanje specifičnih znanj na fakulteti nam omogoča, da inštitucijam svetujemo tam, kjer drugi ne znajo.

EPF ima svoj **Alumni klub**, v katerem je več kot 3.000 članov, in ki nam zagotavlja medgeneracijski prenos znanja in sodelovanje s prakso. Na fakulteti delujejo številne študentske organizacije: Študentski svet EPF, MPM – Mladi projektni managerji, Tutoriji EPF, Klub za marketing.

Pomembne mednarodne akreditacije

Eden izmed pokazateljev odličnosti institucije so tudi mednarodne preverbe kakovosti in članstva v združenjih, ki med seboj povezujejo odlične in najboljše institucije na področjih, kjer delujejo ter ustvarjajo. Tudi

Ekonomsko-poslovna fakulteta se je že pred več kot desetletjem zavedala, da brez mednarodno preverjenih in priznanih študijskih programov ter brez odličnosti v raziskovanju, poučevanju in organiziranju procesov, ne bo zmogla ohraniti koraka s časom in konkurenco, zato je stopila na pot pridobivanja mednarodnih akreditacij, ki jih podeljujejo različna akreditacijska združenja po svetu.

Prvo mednarodno akreditacijo je EPF pridobila že v letu 2008. To je bila akreditacija v okviru združenja **ECBE** (angl. European Council for Business Education; <https://www.ecbe.eu/>) in jo fakulteta ohranja še danes. ECBE je mednarodno združenje za akreditacijo neprofitnih organizacij, registrirana kot AISBL - Association Internationale Sans But Lucrative. V naslednjih letih je fakulteta nadaljevala pot mednarodno primerljive kakovosti in pričela postopke za pridobitev še dveh mednarodnih akreditacij za poslovne in upravljalvske vede, in sicer postopek za pridobitev akreditacije v okviru združenja **ACBSP** (angl. Accreditation Council for Business Schools and Programs) in postopek za pridobitev akreditacije, ki jo podeljuje združenje AACSB (angl. Association to Advance Collegiate Schools of Business, portal <https://www.aacsb.edu/>). Prav slednje predstavlja sinonim za najvišji standard kakovosti v poslovnem izobraževanju že več kot stoletje (ustanovljeno leta 1916). Obe navedeni akreditaciji izvirata iz ZDA, pri čemer je akreditacija ACBSP bolj programsko usmerjena akreditacija, saj podeljuje akreditacijo posameznim programom univerz in fakultet, medtem ko akreditacijsko združenje AACSB podeljuje akreditacijo instituciji. Akreditacija AACSB

je del t.i. kronskega trojčka akreditacij (ang. Triple crown accreditation), ki jih podeljujejo tri najbolj ugledna akreditacijska združenja (združenje AACSB, združenje AMBA in združenje EQUIS/EFMD) na področju ekonomije.

V letu 2009 je bila akreditacija ACBSP fakulteti podeljena za desetletno obdobje in trenutno smo v procesu ponovne reakreditacije.

V letu 2018 se je zaključil proces pridobivanja zadnje izmed treh mednarodnih akreditacij, s pridobitvijo akreditacije AACSB (<https://www.aacsb.edu/>), ki je po naši oceni hkrati tudi najprestižnejša izmed naštetih, in predstavlja sinonim za najvišji standard kakovosti v poslovnem izobraževanju, vse od leta 1916 dalje. S tovrstno akreditacijo se lahko danes pohvali manj kot 5 % vseh poslovnih programov v svetu, kar nam je še posebej v ponos. S pridobljeno akreditacijo AACSB je Ekonomsko-poslovna fakulteta potrdila, da je kakovost študijskih programov, ki se izvajajo na fakulteti, visoka, in da so programi mednarodno konkurenčni, ter da je Ekonomsko-poslovna fakulteta odlična fakulteta. AACSB akreditacija je standard najvišje kakovosti, ki podpira vpetost v okolje, inovacije in vpliv vseh deležnikov, zato je v postopku pridobitve akreditacije fakulteta morala izpolniti zahtevne akreditacijske standarde, akreditacijski komisiji pa pojasniti zakaj menimo, da si zaslužimo biti v klubu najboljših ter izpolnjevati zahtevnih petnajst standardov odličnosti. Mednarodna akreditacija AACSB tako študentom EPF zagotavlja odlično izobrazbo na poslovnem in ekonomskem področju ter diplomu s še močnejšo mednarodno prepoznavnostjo, fakulteti pa omogoča vzpostavlanje novih mrež in mednarodnih

partnerskih povezav z najboljšimi poslovnimi fakultetami na svetu.

Doseganje visoke kakovosti in nenehnega napredka v poslovnem izobraževanju, raziskovanju, prenosu znanja s vplivom in vpetost v okolje, pa ostaja vodilo delovanja fakultete pri uresničevanju njene vizije in poslanstva tudi v prihodnje. Tudi zaradi navedene odličnosti in zahtevnosti te akreditacije, je proces pridobivanja trajal daljše obdobje, saj se je pričel že v letu 2010, ko je EPF zaprosila za članstvo v združenju AACSB in dve leti kasneje pričela z akreditacijskimi postopki. Po nekajletnem nadgrajevanju naših internih procesov kakovosti in predložitve letnih poročil o napredku in po dolgem obdobju je skupina evalvatorjev obiskala fakulteto v letu 2018 in takrat fakulteti podelila priznanje in potrdilo, da dosegamo standarde in vrednote, ki jih združenje zasleduje.

Na kratko opisana pot pridobivanja treh mednarodno priznanih akreditacij je fakulteto uvrstila na zemljevid poslovnih šol, ki deležnikom (študentom, delodajalcem in partnerskim institucijam) sporočajo, da smo kakovostna in zaupanja vredna izobraževalna in raziskovalna ustanova. Skozi procese akreditiranja smo se dobro analizirali, evalvirali in postopoma nadgradili v smeri zahtevanih standardov in mednarodne primerljivosti. Standardi vsake izmed akreditacij so nekoliko drugačni, skoraj vsem pa je skupno, da od poslovne šole zahtevajo odličnost na vseh področjih, to je izobraževanja, raziskovanja, vodenja in dokumentiranja procesov delovanja ter aktivnega sodelovanja in vplivanja na okolje. Tudi pridobivanje kvalitativnih partnerjev je postalo lažje, naši študentje pa lahko v okviru izmenjave že danes izbirajo med kar nekaj inštitucijami, ki prav tako kot

NAŠE GOSPODARSTVO
revija za aktualna gospodarska vprašanja

naša fakulteta, sledijo odličnosti na področju poučevanja, raziskovanja in organiziranja svojih notranjih procesov in sodelovanja z okoljem.

Revija »Naše gospodarstvo« je sicer samostojna, vendar zelo pomembna, tako za študente kot predavatelje fakultete

Revija »Naše gospodarstvo« je bila ustanovljena 10. januarja 1955, kot mariborsko glasilo in njen prvi in dolgoletni glavni urednik revije je bil zaslužni prof. dr. Tine Lah. Poslanstvo in namen revije »Naše gospodarstvo«, ki je v prvem obdobju služila predvsem prenosu znanj o aktualnih gospodarskih problemih mladim in že zaposlenim v takratnem gospodarstvu, se je v zadnjem desetletju, zaradi globalizacije in vedno večje vpetosti raziskovalcev v mednarodni raziskovalni prostor, bistveno spremenilo.

Tako je revija v letih postopoma spreminila svoj koncept, format in vsebino, došla je svojo spletno stran (<http://ng-epf>.

si/index.php/ngoe). V letu 2015 je povsem prenehala objavljati strokovne članke in se usmerila v znanstveno odličnost. Od pričetka sodelovanja z De Gruyter Open v letu 2015 se je zato močno povečala tudi njena vključenost v mednarodne bibliografske baze. Danes mednarodno znanstvena revija objavlja predvsem kakovostne teoretične in empirične znanstvene članke, ki pomembno prispevajo k razvoju ekonomije in poslovnih ved. Objavljeni članki so prosto dostopni na spletni strani revije, preko De Gruyter Open/Sciendo, Digitalne knjižnice Slovenije in preko povezav ProQuest in EbscoHost.

Seveda pa revija še vedno skrbi za razvoj slovenske strokovne terminologije na področju ekonomije in poslovnih ved, saj del prispevka objavi tudi v slovenskem jeziku.

EPF se ponaša z vidnimi imeni slovenskega gospodarstva in politike

Drži. Diplomanti in profesorji EPF so imeli že od nekdaj odločilni vpliv na regionalno, nacionalno in mednarodno okolje ter razvoj družbe, in sicer kot direktorji, predsedniki in člani uprav, nadzornih svetov največjih, najpomembnejših slovenskih podjetij in drugih organizacij ter kot člani najvišjih organov vladne administracije v Sloveniji.

Med prvimi doktorandi Ekonomsko-poslovne fakultete najdemo vidnejša politična imena v samostojni Sloveniji. Prvi doktorand EPF je bil **dr. Miran Mejak**, gospodarstvenik, politik, diplomat in glavni slovenski pogajalec za nasledstvo SFRJ. Nekdanji predsednik Vlade Republike Slovenije in nekdanji predsednik Republike Slovenije **dr. Janez Drnovšek** je na EPF zaključil doktorski študij in bil promoviran za doktorja znanosti dne 28. 10. 1986.

Sicer pa je imela EPF svoje diplomante in zaposlene profesorje že od nekdaj na pomembnih mestih v funkcijah ministrov, ambasadorjev, vice guvernerjev in članov Sveta Banke Slovenije kot tudi prisotne v odločilnih inštitucijah zunaj Slovenije. Med aktualnimi člani vlade najdemo dva diplomanta EPF, ministra za finance (**Andrej Bertonec**) in ministra za zdravje (**Aleš Šabeder**). Predsednik Fiskalnega sveta je prof. dr. Davorin Kračun, ki še vedno predava tudi študentom EPF o aktualnih problemih.

Z mnogimi svojimi diplomati, vidnimi imeni v gospodarstvu in negospodarstvu, pa fakulteta ohranja tesen stik. Vključuje jih v razvojno delovanje fakultete kot člane Strateškega sveta EPF ali v aktivnosti fakultete kot gostujoče predavatelje ali preko Alumni EPF.

V sedanjem Strateškem svetu EPF je kar štiriinajst (od šestnajstih) članov diplomantov EPF:

- **dr. Igor Hustič**, predsednik uprave Tovarne olja GEA d.d.
- **mag. Matjaž Merkan**, predsednik uprave Telekom, d.d.
- **mag. Alan Perc**, direktor Energetike Maribor d.o.o.
- **mag. Maja Tomanič Vidovič**, direktorica Slovenskega podjetniškega sklada
- **mag. Andrej Plos**, predsednik uprave Spar-kasse d.d.
- **mag. Dušan Zorko**, direktor družbe 2TDK
- **Uroš Haki**, predsednik uprave ČZP Večer d.d.
- **mag. Anton Zvonko Kink**, član uprave Revvoz d.d.
- **Mateja Kreže**, direktorica OS Maribor, Zavod RS za zaposlovanje
- **mag. Božo Emeršič**, sekretar, Ministrstvo za finance RS
- **mag. Aleksandra Podgornik**, direktorica Štajerske gospodarske zbornice
- **Matej Potokar**, član uprave Cosylab
- **Tadej Gosak**, glavni izvršni direktor družbe Titus Dekani
- **mag. Jure Verhovnik**, direktor AREV d.o.o.,
* Bojan Horvat, direktor Energija plus d.o.o.
* mag. Aleš Mikeln, predsednik uprave Vzajemna d.d.
* člana Strateškega sveta, nista diplomanta EPF

Slovesnosti ob obletnici

Na fakulteti smo 60 let obeležili v tednu, ko je šola pred šestdesetimi leti pričela s svojim delom.

23. oktobra je bilo natanko 60 let od ustanovne skupščine šole. Skupščino so leta 1959 sestavljali vsi učitelji in študenti, udeležili pa so se je tudi predstavniki oblasti, političnih organov, predstavniki delovnih in strokovnih organizacij ter društev kot tudi predstavniki drugih visokošolskih zavodov doma in iz tujine. Zato smo v tem tednu ponovno združili vse akterje in se jim zahvalili, za podporo EPF v njenem razvoju.

Teden smo pričeli z dogodkom, ki so ga organizirali študenti EPF skupaj z delodajalci. Potekalo je srečanje in mreženje dekanov ekonomskih šol v okviru delavnice, ki jo je EPF organizirala skupaj z mednarodno organizacijo AACSB na temo kakovost visokošolskega izobraževanja (inovacije, delovanje v okolju in vpliv). Na okrogli mizi smo soočili mnenja predstavnikov gospodarstva in negospodarstva, politikov, učiteljev in študentov vezano na aktualno problematiko vzhodne regije.

23. 10. 2019 se je odvila slavnostna akademija s častnimi gosti. 60 let smo zaokrožili z razstavo o razvoju EPF na fakulteti in v Univerzitetni knjižnici Maribor. Fakulteta je ob tej priložnosti izdala almanah.

Pogled naprej

Mednarodne akreditacije so v preteklih letih pomembno vplivale na spreminjanje fakultete in pred njo postavile številne izzive, kako biti drugačen, odličen in zavezan kakovosti. Vsi dosedanja rezultati so motiv za gradnjo nadaljnje poti, ki mora temeljiti na kulturi inoviranja pri vseh aktivnostih fakultete (izobraževalnih, raziskovalnih, strokovnih, administrativnih). Zato

bomo vztrajali na poti stalnega inoviranja izobraževalnega procesa z uvajanjem inovativnih metod poučevanja in skrbeli za razvoj raziskovalnega potenciala. Vztrajali bomo v vključevanje študentov v delo na projektih, sledili smernicam internacionalizacije doma ter s pomočjo uglednih domačih in tujih gostujočih predavateljev in strokovnjakov še naprej skrbeli za prenos znanja in prakse iz domačega ter mednarodnega okolja v študijski proces in obratno.

Želeli bi si, da bi poslovno okolje prepoznalo, da vseživljenjsko izobraževanje postaja stalnica in da je potrebno znanje nadgrajevati hitreje, kot kadarkoli prej v preteklosti. EPF želi biti v koraku s časom, zato bomo v prihodnjih letih namenili pozornost predvsem študiju na daljavo v kombinaciji z e-študijem. Na ta način želimo pritegniti tudi potencialne študente iz bolj oddaljenih krajev in tiste, ki so že zaposleni, in želijo svojo izobrazbo ali znanja nadgraditi. Prav tako pa smo že začeli z oblikovanjem programov za vseživljenjsko izobraževanje, s katerim bomo vsem zainteresiranim omogočili nadgradnjo znanja na posameznih strokovnih področjih ekonomije in poslovnih ved.

Cilji na področju pridobivanja mednarodnih akreditacij iz preteklosti so danes doseže-

ni, fakulteta pa stoji na drugačnih izhodiščih, razpolaga z drugačnimi resursi, znanjem in vedenjem o sebi in drugih. Zagotovo bi bil pravi izziv preizkusiti se v okviru doseganja katere izmed zgoraj že omenjenih elitnih akreditacij t. i. trojne kronske akreditacije, ki predstavljajo sinonim za najprestižnejše akreditacije, ki jih lahko pridobijo poslovne šole. Poleg akreditacije AACSB, ki jo je fakulteta pridobila leta 2018, še akreditacija AMBA in prestižna Evropska akreditacija EQUIS – EFMD. Ni razloga, da se jim ob praznovanju naslednjega okroglega jubileja ne pridruži tudi Ekonomsko-poslovna fakulteta.

Zavezali smo se h kakovosti, ki ji bomo tudi v prihodnje sledili. Pot, ki jo bomo ubrali, in način, kako bomo po njej stopali, nas bosta opredelili v prostoru, v katerem delujemo in smo v njem prepoznavni. Na nas je, da izkoristimo vse prednosti, ki smo jih na fakulteti ustvarili skupaj.

Vodstvo fakultete se zahvaljuje vsem, ki podpirajo razvoj Ekonomsko-poslovne fakultete in skrbijo za realizacijo skupnih projektov in ciljev.

Mejniki razvoja EPF

Obdobje 1959–1969

- Ustanovitev višje komercialne šole v Mariboru – 2. 7. 1959
- Ustanovna skupščina šole – 23. 10. 1959
- Pričetek predavanj – 26. 10. 1959
- Ustanavljanje sekcij za izredni študij – 1959
- Prevzem uredništva revije Naše gospodarstvo – 1959
- Ustanovitev gospodarsko-komercialne knjižnice – 1960
- Ustanovitev knjižnice na VKŠ – 1960
- Ustanovitev Zavoda za tuje jezike – 1960
- Ustanovitev novih oddelkov – 1960
- Prvi diplomanti Višje komercialne šole – 1961
- Preimenovanje Višje komercialne šole v Višjo ekonomsko-komercialno šolo VEKŠ – 1962
- Preselitev v novo zgradbo na Razlagovi 14 – 1962
- Prvi podiplomski seminar za diplomante VEKŠ – 2. 8. 1963
- Ustanovljen je Klub diplomantov Višje ekonomsko-komercialne šole – 8. 2. 1963
- Mednarodno sodelovanje – 1964
- Zakon o Visoki ekonomsko-komercialni šoli v Mariboru, prvi visoki šoli v Mariboru – 11. 4. 1969
- Ustanovitev Inštituta za marketing – 1969

Obdobje 1969–1979

- Podiplomski študij za marketing 1971/72
- Prvi simpozij Alpe-Adria – 1971
- Podiplomski študij za finance – 1973
- VEKŠ ustanovi Ekonomski center Maribor – 1974
- Ustanovitev Avdio-televizijskega laboratorija (AVT) – 1974
- Otvoritev nove zgradbe na Razlagovi 20 – 19. 9. 1974
- Preselitev knjižnice VEKŠ v nove prostore – 1974
- Sprejet novi učni načrt – 1974
- Promoviral prvi doktor znanosti na VEKŠ in na Univerzi v Mariboru – 1976
- VEKŠ se je razdelila v dve visokošolski temeljni organizaciji združenega dela – 1977
- Ustanovitev novih inštitutov – 1977
- Ustanovitev Inštituta za ekonomske odnose s tujino – 1977
- Ustanovitev Inštituta za ekonomsko diagnozo in prognozo – 1977
- Ustanovitev inštituta za transport in poslovno logistiko
- Ustanovitev inštituta za ekonomiko turizma
- Ustanovitev Računalniškega centra VEKŠ – 1978

Obdobje 1979–1989

- Ustanovitev marksističnega centra VEKŠ – 1980
- Začetek izvajanja specialističnega študija za investicijska dela v tujini – 1981
- Ustanovitev inštituta za ekonomiko, organizacijo in informatiko – 1984
- Novi študijski program – 1985
- Ustanovitev univerzitetne tiskarne – 1987
- Ustanovitev novih inštitutov – 1988
- Inštitut za gospodarsko pravo – 1988
- Inštitut za operacijske raziskave – 1988
- Inštitut za finance in bančništvo – 1988
- Inštitut za tehnologijo
- Prvi sprejemni izpiti – 1988
- Preimenovanje Visoke ekonomsko-komercialne šole v Ekonomsko-poslovno fakulteto – 1989
- Prehod na računalniško obdelavo gradiva in osebnih bibliografij – 1989

Obdobje 1989–1999

- Ustanovitev Mednarodne podiplomske šole za management – MBA – 1990
- Ustanovitev inštituta za projektni management – 1990
- Prvi TEMPUS projekt v Sloveniji – 1991
- Prva izmenjava podiplomskih študentov – 1990
- Specialistični podiplomski študij »Revidiranje in svetovanje poslovanja« – 1990
- Nova študijska programa – 1991
- Ostali TEMPUS projekti – 1991
- TEMPUS-EC: Restructuring of Department of Economics 1993–1998
- TEMPUS-FBR: Finance, bančništvo ter računovodstvo 1995
- TEMPUS-MMP: Small and Medium Enterprises 1992–1997
- Ustanovitev inštituta za računovodstvo, revizijo in davščine – 1992
- Ustanovitev inštituta za podjetništvo in management malih podjetij – 1992
- Ustanovitev inštituta za razvoj managementa – 1994
- Prenovljeno čitalnico odpre minister za znanost in tehnologijo – 1994
- Prva mednarodna poletna šola »Summer University Maribora« – 1995
- Novi študijski programi – 1996
- Specialistični podiplomski študij »Javne finance in davčno svetovanje« – 1996
- Vključitev v program CEEPUS – 1997
- Mednarodna šola IS FEBA – 1998
- Program SOCRATS-ERASMUS – 1999

Obdobje 1999–2009

- Ustanovitev Mednarodna pisarna– 1999
- Revija NG podpiše pogodbo z EBCSO Publishing – 2004
- Ustanovitev Kariernega centra EPF – 2005
- Prva izvedba »Mednarodni dnevi na EPF« – 2006
- Uvedba tutorskega sistema – 2006
- Vpisana prva generacija bolonjskih študentov, 1. in 2. stopnja – 2006
- Vpisana prva generacija bolonjskih študentov, 3. stopnja – 2008
- Vpisana prva generacija bolonjskih študentov na interdisciplinarni študijski program GING, 1. stopnja (skupni program z FS, FERI, FG) – 2007
- Katedra za marketing v sodelovanju s Klubom za marketing EPF prvič izvede študentsko tekmovanje v znanju marketinga v Sloveniji – Marketinška dirka – 2007
- Pridobljena mednarodna akreditacija ECBE – 2008
- Pridobljena mednarodna akreditacija ACBSP – 2009

Obdobje 2009–2019

- Izvedba prve poletne šola EPF »PPP: working for change and cooperation« – 2010
- Vpisana prva generacija bolonjskih študentov na interdisciplinarni študijski program GING, 2. stopnja (skupni program z FS, FERI in FG)– 2010
- Nova usmeritev »Management podjetij v javni lasti« – 2011
- Potrjena reakreditacija za študijski program, 1. in 2. stopnja – 2012
- Ustanovitev Katedre za e–poslovanje in poslovno informatiko– 2012
- Projekt »EPF in družbena odgovornost« – 2012
- Nove računalniške učilnice (R01, R02 in R03) v virtualnem okolju – 2012
- Prenova spletnega portala EPF – 2012
- EPF prva v oblaku – storitve elektronske pošte študentom omogoča Microsoft Live@edu – 2012.
- Prva IT akademija CRM na EPF in mednarodni certifikat Microsoft Dynamics – 2012.
- Prva izvedba Poletne šola Public – Private partnership. Working for change and coopération – 2012
- EPF sprejme novo poslanstvo in vizijo –2013
- Energetska prenova objektov A in B – 2013
- Ustanovitev Katedre za splošni management in organizacijo (ločitev Katedre za organizacijo in informatiko) – 2013

- EPF imenuje Strateški svet – 2013
- Prenova študijskega programa 2. stopnje – nova usmeritev Management podjetij v javni lasti – 2011
- Prenova študijskega programa 2. stopnje – nova usmeritev Upravljanje in vodenje podjetij – 2011
- Prenova študijskega programa 2. stopnje – nova usmeritev Upravljanje in vodenje organizacij v zdravstvu – 2013
- Prenova študijskega programa 1. in 2. stopnja, usmeritev »Corporate, Governance and Management« in usmeritev na izrednem študiju »European Business Studies« – 2014
- Potrjena reakreditacija interdisciplinarnega študijskega programa GING 1. stopnja – 2014
- Potrjena reakreditacija študijskega programa 3. stopnje za nadaljnjih sedem let – 2015
- Pri ARRS registrira nova raziskovalna skupina Inštituta za jezike in tuje poslovne jezike – 2015
- Zaključitev »starih« študijskih programov – 2016
- EPF postane varna točka v sklopu projekta UNICEF – 2016.
- Prva izvedba mednarodne poletne šole Big Data EU Business implications (BDEUBI) – 2016–2018
- Potrjena reakreditacija interdisciplinarnega študijskega programa GING 2. stopnja – 2017
- Pridobljena mednarodna akreditacija AACSB – 2018
- Soglasje EPF k oddaji vloge za akreditacijo študijskega programa 3. stopnje »Gospodarsko inženirstvo« – 2018
- Prenova študijskega programa 3. stopnje – 2019
- Reakreditacija mednarodne akreditacije ECBE – 2019
- EPF praznuje 60 let – 2019

TINE LAH IN DRUGI ‚ZAPOROŽCI‘

➤ ZASL. PROF. DDR. MATJAŽ MULEJ

Pojavila se je (k sreči) pomembna pobuda, da spodobno in spodbudno obeležimo stoto obletnico rojstva prvega rektorja Univerze v Mariboru prof. dr. Vladimirja Bračiča. Pred njeno ustanovitvijo leta 1975 je skupina Mariborčanov 16 let (in manj vidno že prej) vlagala veliko truda, da so, s sklepi državnih organov Republike Slovenije, nastali visokošolski zavodi, ki so postopno prerasli (iz višjih šol in akademije) v visoke šole in fakultete, le te pa so se združile v Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru in ga preoblikovale v Univerzo v Mariboru. Podobno kot prebivalci tatarskega Zaporožja, ki so bili politično borbo s sultanovo vlado in njenim oviranjem samostojnosti, so se trudili, da bi se visokošolsko izobraževanje v Sloveniji decentraliziralo, sebe pa so anekdotično poimenovali ‚zaporožci‘.

Spremljal sem njihove napore in uspehe kot študent, novinar in urednik ‚Katedre mariborskih študentov‘ (ki je prvič izšla 8. marca 1961) ter študentski funkcionar, med drugim član prvega sveta Združenja. Izmed ‚zaporožcev‘ mi je bil najbližji Tine Lah, pionir vseh pionirjev sodobnega visokega šolstva v Mariboru. Stota obletnica Vladimirja Bračiča me je spomnila (18 let upokojenca Univerze v Mariboru, na kateri sem prebil vse odraslo življenje razen prvega semestra študija), da se žal ni pojavila pobuda, da podobno spodobno in spodbudno obeležimo stoto obletnico rojstva prvega direktorja prvega od visokošolskih zavodov v Mariboru, prvega – a začasnega – predstojnika Združenja, ki je obe funkciji opravljal kasneje znova, prvega urednika revije Naše gospodarstvo (ki izhaja še vedno, 65 letnikov), pionirja pobude, da profesorji (tudi tisti v zrelih letih in odlični praktiki) morajo doktorirati in raziskovati, itd. – Tineta Laha; njegovo stoto obletnico rojstva bi morali praznovati lani (1918–2014; Wikipedija).

Kariero je končal kot zaslužni profesor, začel jo je znova takoj po 2. svetovni vojni z več službami v gospodarstvu (in diplomir-

al ob delu I. 1951 na Univerzi v Zagrebu iz ekonomije) in v Ekonomski srednji šoli v Mariboru (Wikipedija). Ob nastajanju visokošolskih zavodov je bil podpredsednik Okrajnega ljudskega odbora v Mariboru, močna in močno politično angažirana osebnost. Pet

let prej je dosegel ustanovitev revije ‚Naše gospodarstvo‘. Leta 1959 je bil predsednik pripravjalnega odbora za ustanovitev Višje komercialne šole v Mariboru (Bračič, 1983) in bistveno pomagal doseči, da je 2. 7. 1959 Skupščina SRS ustanovila Višjo komercialno šolo (VKŠ), a ne s sedežem v Ljubljani, kot so nekateri želeli, ampak je sklep o sedežu prepuštila Izvršnemu svetu SRS, ki je VKŠ dodelil Mariboru 8. 9. 1959. Tako so se zvrstili naslednji zakoni:

1. Ustanovitev VKŠ (kasneje VEKŠ kot višja in kot visoka, danes EPF, op. M. M.), 2. 7. 1959;
2. Ustanovitev Višje tehniške šole (VTŠ), 26. 11. 1959;
3. Ustanovitev Višje agronomske šole (VAŠ), 24. 6. 1960;
4. Ustanovitev Višje pravne šole (VPŠ), 24. 6. 1960;
5. Ustanovitev Višje stomatološke šole (VSŠ), 24. 6. 1960;
6. Ustanovitev Pedagoške akademije (PA), 26. 6. 1961;
7. Ustanovitev Združenja visokošolskih zavodov v Mariboru (ZVZM), 23. 5. 1961.

V ZVZM se je vključila tudi Študijska knjižnica v Mariboru (Raič, 1969). Iz nje je nastala Univerzitetna knjižnica Maribor (UKM) (Bračič, 1983). (Spomnim se, da so VKŠ, VEKŠ in EPF razvijale knjižnico na pobudo Tineta Laha od vsega začetka.)

Dne 28. 8. 1961 so na sestanku direktorjev visokošolskih zavodov v Mariboru sprejeli sklep o začasni upravi Združenja in za prvega predstojnika imenovali Tineta Laha; uprava ni bila dokončna, ker še niso bili imenovani vsi člani Sveta Združenja (nepodpisan avtor, 1961). Po dokončnem imenovanju je postal prvi predstojnik ZVZM Vladimir Bračič, njegov namestnik pa Jaroslav Černigoj (Bračič, 1983). V spominu imam (brez pisnih virov) tudi kasnejšo ognjevito razpravo Tineta Laha, naj se članice ZVZM bolj trudijo za uspešno delovanje ZVZM, ne le njegovih članic, saj jim še vedno grozi ukinitve (ki se je zgodila Višji stomatološki šoli, četudi je izkušnja dokazala, da so njeni diplomanti odlično obvladali svoje delo, vsa desetletja do njihovih upokojitev); združeni smo močnejši, jih je prepričeval.

Že v drugem letu delovanja je imelo ZVZM preko 3.000 študentov (Rebernik, 1975). Večinoma so to bili študenti ob delu, kar je zopet imelo dosti opraviti s Tinetom Lahom, ki je kot direktor VKŠ uvedel tim. sekcije izrednih študentov in centre za izredni študij po vsej

Sloveniji, nekaj časa tudi na Hrvaškem (z njimi sem delal od 15. 1. 1962, prva skoraj 4 službena leta kot referent za izredni študij na VEKŠ, kasneje kot učitelj). Leta 1969, ko je Skupščina SRS sprejemala zakon, ki je omogočil prehod VEKŠ iz dveletnega na štiriletni študij (leta 1971 tudi na magistrski in leta 1972 na doktorski študij), ni bila potrebna diskusija poslancev iz Maribora; tako zelo so ustanovitev podprli poslanci od drugod

(moj osebni spomin). Mnogo manj kot prej so predeli Slovenije izven Ljubljane doživljali odseljevanje intelektualcev, mnogo bolj se je uresničeval decentraliziran razvoj Slovenije (Vas to kaj spominja na današnje dogajanje, ko se več deset tisoč Slovencev dnevno vozi v Ljubljano, mnogi od tam pa veliko območij Slovenije ne poznajo?).

O desetletnem razvoju visokega šolstva v Mariboru je na kratko poročal Tine Lah kot predstojnik Združenja v Katedri 26. 5. 1969, na prvi strani njene posebne številke (Lah, 1969), podrobneje pa Milivoj Raič, njegov namestnik (Raič, 1969).

Skratka, Vladimir Bračič je napravil ogromno, a ni bil edini, ki bi se ga morali javno in spoštljivo spomniti ob podobnem jubileju. Med njimi (po moji oceni) zlasti izstopa Tine Lah. Vsi kasnejši vodje visokošolskih zavodov v Mariboru in njihovi sodelavci stojimo na njihovih ramenih. Ali se njegovega gesla TEORIJA, ZDRUŽENA S PRAKSO, BODI VODILO NAŠEMU GOSPODARSTVENIKU (t. j. raziskovalcu, učitelju in praktiku katerega koli poklica), na UM še dovolj držimo, kot ‚polnoletni‘ upokojenec ne morem presojati.

Omenjeni viri:

Bračič, V. (1983): Nastanek in razvoj visokega šolstva v Mariboru. Kronika, časopis za krajevno zgodovino, s. 247-256

Lah, T. (1969): Ob vpisu v deseto študijsko leto. Katedra, posebna številka, IX, 26. 5. 1969, s. 1

n. a. (1961): Formiranje Združenja. Katedra, II., št. 1, s. 1

Raič, M. (1969): Nastanek, pomen in razvoj visokošolskih zavodov v Mariboru. Katedra, posebna številka, IX, 26. 5. 1969, s. 1 in 3

Rebernik, M. (1975): Dobro jutro, univerza. Tribuna, XXV, 2, 2. 10. 1975, s. 1

Wikipedija, zapis o Tinetu Lahu, ogled 20. 7. 2019

Zahvala:

Zahvaljujem se Ines Luetič Gusel, vodji knjižnice UM EPF, da mi je poiskala navedene vire (tokrat z Lilijano Kovačec, kdaj drugič z drugimi sodelavci, ki sem jim za vseh 60 let odličnega sodelovanja hvaležen tudi sicer), in dekanici izr. prof. dr. Lidiji Hauptman, da je to podprla.

Zahvaljujem se sedanjemu rektorju UM prof. dr. Zdravku Kačiču, da je takoj sprejel pobudo, da (z zamudo, za katero ni kriv, ker tedaj ni bil rektor in ker ga nihče ni opozoril na stoto obletnico rojstva Tineta Laha in njegovo pionirsko vlogo pri razvoju visokega šolstva v Mariboru) se spomnimo na Tineta Laha vsaj zdaj in vsaj tako na kratko (za zdaj).

KDO JE BIL ZASL. PROF. DR. VLADIMIR BRAČIČ?

BRAČIČ, Vladimir
(Mirko Bračić, geograf, politik (r. 27. 9. 1919, Cirkulane; u. 26. 5. 1996, Maribor).

Oče Franc Bračić, kmet, mati Marija Bračić, r. Mesarič, gostilničarka.*

V rojstnem kraju, takrat imenovanem Sv. Barbara v Halozah, je 1925–31 obiskoval ljudsko šolo. 1931–35 je bil na Ptujju dijak državne realne gimnazije, na kateri je šolanje junija 1935 zaključil z opravljenim nižjim tečajnim izpitom oz. malo maturo. Šolanje je nadaljeval na učiteljskih v Mariboru (1935–37) in Ljubljani (1937–40). Od 1948 je ob delu študiral geografijo na Prirodoslovno-matematični fakulteti Univerze v Ljubljani, 1952 diplomiral, 1965 pa doktoriral z disertacijo *Vinorodne Haloze, socialno geografski problemi s posebnim ozirom na viničarstvo*.

Po drugi svetovni vojni je bil okrajni šolski nadzornik v Ormožu, Lendavi (kjer je organiziral manjšinsko šolstvo) in Mariboru, nato na Prevaljah in od maja 1946 šef odseka za prosveto v Hrpeljah–Kozini. Kot pedagoškega strokovnjaka so ga oktobra 1946 poslali v Gjirokastrro v Albanijo, kjer je mdr. poučeval srbohrvaški jezik. V domovino se je vrnil avgusta 1947, od novembra je bil pri vladi RS zadolžen za načrtovanje strokovnega šolstva. Proti koncu 1948 se je zaposlil na CK KPS, kjer je ostal do oktobra 1951. Ob delu je študiral geografijo na Prirodoslovno-matematični fakulteti Univerze v Ljubljani. Oktobra 1951 je kot absolvent poučeval na nižji gimnaziji v Ormožu, 1952 je diplomiral in se zaposlil na gimnaziji Ptuj, kjer je dve leti poučeval geografijo in zgodovino. 1954–57 je bil sekretar okrajnega odbora SZDL na Ptujju.

1954 je bil izvoljen za poslanca Ljudske skupščine LRS in to vlogo opravljal skoraj dve desetletji. Novembra 1957 se je kot ravnatelj zaposlil na gimnaziji Ptuj in izvedel njeno reorganizacijo. 1958 je postal načelnik Tajništva za šolstvo, prosveto in kulturo pri Okrajnem ljudskem odboru Maribor, zadolžen za reorganizacijo mariborskega strokovnega šolstva. 1960 se je kot profesor za gospodarsko, regionalno in turistično geografijo zaposlil na Višji komercialni šoli v Mariboru ter ob tem prevzel tudi mesto tajnika za pripravo predloga nadaljnega razvoja višjih šol v Mariboru. 1962 se je zaposlil na Pedagoški akademiji, kjer je ob opravljanju različnih funkcij predaval družbeno in regionalno geografijo vse do upokojitve 1979. 1962–65 je bil prvič dekan oz. direktor Pedagoške akademije. 1967–72 je bil član izvršnega sveta Skupščine SRS, zadolžen za šolstvo in kulturo. Na ustanovni

skupščini je bil izvoljen za prvega predstojnika Združenja visokošolskih zavodov v Mariboru (1961–67 in 1973–75) ter v tem času koordiniral aktivnosti za sklenitev samoupravnega sporazuma o združitvi višjih in visokih šol v Univerzo v Mariboru, ustanovljeno 1975. 1972–73 je bil še drugi mandat dekan Pedagoške fakultete. Pripomogel je k temu, da je bil v njenem sklopu ustanovljen geografsko-zgodovinski oddelek, s čimer je Slovenija dobila drugo pedagoško stolico za geografijo. Zaradi velikih zaslug za ustanovitev Univerze v Mariboru je postal njen prvi rektor (1975–79). V tej vlogi je veliko pripomogel k navezavi stikov z drugimi univerzami doma in po svetu. Pri raziskovalnem delu se je posvečal predvsem družbeni geografiji, še posebej problematiki manj razvitih območij severovzhodne Slovenije. Precej pozornosti je namenil problematiki Haloz in rodnim Cirkulanam, ki ju je predstavil v več objavah. V svojih delih ni izpostavljajal zgolj aplikativnih vidikov, ampak je zavzeto in temeljito obravnaval tudi pokrajinsko ekološke in zgodovinske okoliščine ter razvoj kulturne pokrajine. Pri tem je skušal čim bolj tesno povezati regionalno-kompleksno in genetsko-analitično plat geografske obravnave z aktualnimi problemi obravnavanih območij. Ta pristop je značilen za vse njegove regionalno geografske monografije z območja severovzhodne Slovenije: o vinorodnih Halozah (1967), Ptujskem polju (1975), gozdnatih Halozah (1982), Dravinjskih gorica s Podpohorskimi gorici in Savinskimi (1985) ter Lendavskih gorica (1988).

Izpostaviti velja še nekaj njegovih geografskih del. Napisal je eno prvih jugoslovanskih tu-

rističnih geografij (1963), dvajset let pozneje obsežni poglavji o prebivalstvu ter prometu in turizmu v monografiji *Sodobni svet* (1983), posthumno pa je v monografiji *Geografija Slovenije* izšel njegov zapis o zgodovinsko geografski dediščini (1998).

V Mariboru je bilo ob Bračičevi angažiranosti organiziranih več slovenskih, jugoslovanskih in mednarodnih geografskih zborovanj.

Vseskozi je obžaloval, da se podobno kot geografije ni mogel lotiti študija zgodovine. Tudi zato je 1965 obudil revijo *Časopis za zgodovino in narodopisje* ter bil je njen glavni in odgovorni urednik (1985–92), vse do smrti tudi član izdajateljskega sveta (predsednik sveta 1981–84). V reviji je objavil več izsledkov svojega raziskovalnega dela, saj je v njem z namenom rekonstruirati korenine poznejše socialne in premoženjskopravne delitve pogosto posegal daleč v preteklost, zlasti v urbarje in druge zgodovinske vire iz 16., 17. in 18. stoletja. Pozornost je namenjal prebivalstvu, njegovim demografskim vidikom, poselitvi in gospodarjenju ter si ob tem prizadeval razložiti nastanek in oblikovanje kulturne pokrajine. V večini njegovih del je močno poudarjen socialni vidik, še posebej pri obravnavi agrarnih razmer, k čemur ga je vzpodbujalo njegovo haloško poreklo.

Kot ljubitelj likovne umetnosti je bil večletni podpornik organiziranih kolonij slikarskih umetnikov, mdr. predsednik organizacijskega odbora slikarske kolonije Poetovio-Ptuj. Bil je tudi član učiteljskega pevskega zbora Slavko

Osterc. Pozimi 1951–52 je bil glavni pobudnik za ponovno delovanje kulturnega društva Cirkulane, nekaj časa je bil tudi njegov predsednik. Še kot izredni študent je v rodnem kraju odigral nekaj vidnih vlog na domačem odru in se poskusil kot pomočnik režiserja. Kot poznavalec odrske umetnosti je bil od 1970 dolgoletni član vodstvenih organov Borštnikovega srečanja v Mariboru.

1986 je dobil naziv častnega krajana Cirkulan, 1989 pa je postal častni član Kulturnega društva Cirkulane. V rojstnem kraju so mu 1999 odkrili spominsko ploščo, ob 90-letnici rojstva (2009) pa mu je občina odkrila doprni kip. Istega leta so zasnovali in odprli tudi Bračičevo planinsko pot, ki vodi po vzhodnem, vinorodnem delu Haloz in se začne ter konča pri njegovih rojstni hiši v Cirkulanah. Upodobili so ga mnogi priznani likovni ustvarjalci: Lajči Pandur (1946), Viktor Goričan (1971), Božidar Jakac (1972), Ludvik Pandur (1978), Albin Lugarič in Remigij Bratož (oba v sedemdesetih letih 20. stoletja) ter Bojan Golija (1982).

Pridobil je čin rezervnega polkovnika ter prejel več visokih vojaških in drugih odlikovanj, mdr. dvakrat red za hrabrost. Nagrajen je bil z redom dela z zlatim vencem, redom bratstva in enotnosti s srebrnim vencem, redom zaslug za narod z zlatimi žarki, redom republike z zlatim vencem in zlatim znakom ZKS.

Za uspešno pedagoško delo je prejel Žagarjevo nagrado (1979), zlati plaketi univerz v Ljubljani (1978) in Mariboru (1979), zlati plaketi Pedagoške akademije in Visoke tehniške

šole v Mariboru, srebrno plaketo Philipove Univerze v Marburgu ob Lahni (Nemčija) in visoko madžarsko odlikovanje *A Munka Erdemrend arany* (1979). 1979 je prejel tudi zlato plaketo občine Ptuj. 1980 mu je mariborska univerza podelila naziv zaslužni profesor. Mesto Maribor ga je za življenjsko delo nagradilo z zlatim grbom mesta (1983), 1984 je za znanstvenoraziskovalne dosežke prejel nagrado sklada Borisa Kidriča, 1986 je prejel veliko rimsko oljenko Kulturne skupnosti Ptuj. Dela

- Turistična geografija, Maribor, 1963.
- Vinorodne Haloze : socialno-geografski problemi s posebnim ozirom na viničarstvo, Maribor, 1967.
- Vzhodni del Haloz v luči cenilnega zapisnika gosposčine Borl iz leta 1542, Časopis za zgodovino in narodopisje, 38, 1967, 25–74.
- Razvojni problemi družbenega kmetijstva v SR Sloveniji ob primeru Kmetijskega kombinata Ptuj, Časopis za zgodovino in narodopisje, 43, 1972, 157–180.
- Ptujsko polje : historično socialnogeografska študija, Maribor, 1975.
- Prostorski razvoj upravne in samoupravne razdelitve na območju severovzhodne Slovenije, Časopis za zgodovino in narodopisje, 49, 1978, 289–342.
- Dvesto let osnovnega šolstva v krajevni skupnosti Cirkulane : 1780–1980, Cirkulane, 1982.
- Gozdnate Haloze : socialnogeografska študija, Maribor, 1982.
- Nastanek in razvoj visokega šolstva v Mariboru, Kronika, 31, 1983, št. 2–3, 247–256.
- *Sodobni svet : družbena geografija : 1 : družba in okolje*, Maribor, 1983 (soavtorja Avguštin Lah, Igor Vrišer).
- *Sodobni svet : družbena geografija : 2 : svetovno gospodarstvo*, Maribor, 1983 (soavtorja Avguštin Lah, Igor Vrišer).
- Dravinjske gorice s Podpohorskimi goricami in Savinskim, Maribor, 1985.
- Lendavske gorice, geografska monografija = Lendavske gorice - Lendava vinehills (NE Slovenia), geographical monography, Geografski zbornik, 28, 1988, 5–86.
- Historično-geografska dediščina, Geografija Slovenije, Ljubljana, 1998, 244–269.
- Osebna bibliografija COBISS
- *Vir: Slovenska biografija*

IZ MARIBORA V NEW YORK

➤ VANJA BOROVIĆ

📷 ARHIV STANKE ŠMON

Predstavljamo vam diplomantko in nagrajenko Fakultete za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo, ki je prehodila oz. bolj rečeno preletela pot od Maribora do New Yorka, z nekaj postanki v Beogradu, Zagrebu in Kremssu. Mag. Stanka Šmon je Mariborčanka, ki ima izjemno zanimivo študijsko in delovno pot. Ta jo je vodila vse do letalskih sil Združenih narodov v New Yorku, kjer je zaposlena. Srečali sva se že davno na Radiu Maribor, ko se je vrnila iz izobraževanja za kontrolorko letenja v Beogradu. Drugič sva se srečali lani v New Yorku in letos poleti spet v Mariboru.

Stanka Šmon: Z Večera na Radio Maribor do Aerodroma Ljubljana–Pula

Kaj vse je želela postati, ko je bila mlajša? Želela je postati zdravnica. Pa je med igranjem nogometa spoznala novinarja in urednika Večera Boga Skalickya. Povabil jo je, da bi za Večer pisala o športu in tako se je začelo. Imela je rubriko o mladih športnih talentih in poročala z različnih športnih dogodkov, predvsem z nogometnih tekem tezenskega Kovinarja. Tako je prišla v stik z novinarji Radia Maribor. Pravi, da je imela zanimiv glas in povabili so jo na Radio Maribor, kjer je začela v študentski oddaji in postala urednica mladinskih oddaj. V tistih časih so bili honorarji privlačni in lahko je lepo živela. Direktor Radia Maribor je bil Jože Kušar, urednika Roman Lobnik in Sašo Šnuderl. Postopoma je začela delati tudi za druge oddaje, kot so radijski dnevnik in mariborski feljton. Ker se je izkazala, so jo želeli zaposliti, ampak morala je končati študij. Odločila se je za takratni VEKŠ, smer turizem. Na Radiu Maribor so jo spodbujali k dokončanju študija, ampak izbrani študij je ni pritegnil.

Odprla se ji je možnost zaposlitve na Aerodromu Ljubljana–Pula, kjer je imela izmenično delo v Ljubljani in Puli. Bila je zadovoljna. Ob eni izmed priložnosti je srečala novinarje

Radia Maribor in TV studia Maribor Jožeta Jagodnika, Marjana Šrimfa in Janeza Ujčiča, ki so jo prepričali, da se vrne na radio, saj se je sprostil delovno mesto novinarja.

Stanka Šmon: Iz Radia Maribor na Letališče Maribor

V tem času so se začele priprave na gradnjo mariborskega letališča. O tem je redno poročala, med zanimivostmi jo je najbolj pritegnila kontrola letenja. Tako se je porodila ideja, da bi radijski mikrofoni zamenjala s kontrolorskim in bi študirala kontrolo letenja. K temu pa so jo dodatno vzpodbujali tudi takratni kontrolorji na mariborskem letališču. Kandidirala je na Zvezni upravi za civilno letenje (SUCL) v sklopu stopenjskega študija kontrole letenja na Prometni fakulteti v Beogradu. Opravila je sprejemne teste in zdravniški pregled na Vojaški medicinski akademiji v Zemunu. Kljub občasnim študijskim krizam ji je uspelo diplomirati v prvi generaciji inženirjev kontrole letenja in tudi žensk v tem poklicu. Delo ji je bilo zelo zanimivo in kreativno, še posebej, ker je izmeno opravila brez nesreče. Njeno prvo delovno mesto je bilo na zagrebškem letališču, nato večino časa v Mariboru in Portorožu. Po osamosvojitvi Slovenije je bila prerazporejena na letališče Brnik, da bi zapolnila vrzel, ki je nastala, ko se je večina srbskih kolegov vrnila v Srbijo. Zaradi potreb službe se je kasneje vrnila v Maribor, kjer je bila dolga leta načelnica Letališke kontrole letenja pri Republiški upravi za kontrolo letenja.

Z razpadom Jugoslavije je na področju letalstva nastala velika kriza. Padel je promet, Slovenija ni imela dovolj letalskih strokovnjakov, hkrati pa so se v letalstvu dogajale globalne spremembe. Z liberizacijo v ZDA in deregulacijo v Evropi je letalstvo prešlo iz državnega okrilja na trg. Slovenija, ki je imela na začetku le nekaj pilotov in 11 kontrolorjev letenja, je morala na novo ustanoviti letalsko oblast in sprejeti ustrezno zakonodajo, v skladu s standardi mednarodne organizacije za civilno letalstvo (ICAO). Pri tem je imela država izdatno pomoč avstrijske agencije za kontrolo letenja AustroControl. Ampak Slovenija je nujno potrebovala svoje strokovnjake.

Stanka Šmon: Grem spet študirat na Univerzo v Mariboru in Univerzo v Kremssu

Odločilno vlogo je odigral njen mož Marjan, ki jo je neprestano vzpodbujal k nadaljnjemu študiju. V Sloveniji sta se odprla dva nova študijska programa; na Univerzi v Ljubljani se je na Fakulteti za strojništvo odprl študijski program za pilote in na Univerzi v Mariboru na Fakulteti za gradbeništvo študijski program promet. Odločila se je za slednjega in končala drugo stopnjo študija promet, z zanimivim nazivom diplomirana inženirka letalstva, žičniškega prometa in cevovodnega prometa. Program je vodil prof. dr. Martin Lipičnik. Nato so pričeli še z doktorskim študijem, ki ga je prvi zaključil Brane Lučovnik, takrat državni sekretar na ministrstvu za promet. Žal so doktorski študij hitro ukini. So jo pa vabili s prometne fakultete v Beogradu, da bi tam opravila doktorat.

Zaradi želje po nadaljnem izobraževanju se je odločila za nov program magistrskega študija s področja letalstva na Univerzi Donau v Kremssu v Avstriji (MBA-Aviation). Ko so na

Univerzi v Kremssu izvedeli, da okleva z vpisom zaradi visoke šolnine, so ji ponudili štipendijo. Program je bil namreč mednarodni in kot takšen tudi financiran, zato so potrebovali tuje študente. Študij je potekal modulsko in vsak drugi mesec je bila deset dni na univerzi, da je opravila izpit in zaključila modul. Program so izvajali v sodelovanju z Univerzo Concordia v Montrealu v Kanadi, kjer so opravljali enega izmed modulov letalskega managementa. Tako so prišli v stik z mednarodnimi letalskimi organizacijami, ki imajo sedež v Montrealu, in sicer mednarodno združenje letalskih prevoznikov (IATA) in OZN-ova specializirana agencija za letalstvo (ICAO). Zaradi akadem-

ske izobrazbe in tehničnih licenc so študente povabili, da kandidirajo za listo mednarodnih strokovnjakov ICAO. Slednje ji je tudi uspelo. Kasneje se je to izkazalo kot odločilni trenutek pri razvoju njene kariere. Uspešno je končala študij z magistrsko nalogo o prednostih in izzivih komercializacije služb zračnega prometa, vključno s kontrolo letenja. Dr. Ingemar Joers, direktor nemške uprave za civilno letalstvo, je bil Stankin mentor. Z magistrsko nalogo je navdušila komisijo. Še več, podjetje Austrocontrola je celo želelo odkupiti nalogo, da bi nekatere njene zaključke uporabili pri svojem strateškem planiranju. Kot delavka slovenske uprave je nalogo najprej ponudila slovenskemu ministrstvu, ki pa ni nikoli niti odgovorilo, kot tudi ne slovenska letalska uprava, čeprav se je v tem času tudi slovenska kontrola komercializirala in ločevala od regulatorja.

Stanka Šmon: Ponudba je prišla iz New Yorka

Nostrifikacija diplomskega dela ji je uspela na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer so ji priznali znanstveni naziv magistricе za organizacijo in poslovanje, ker, žal, specifičnega letalskega podiplomskega študija fakulteta ni opravljala. Nato je dobila klic iz New Yorka, ki ga sprva ni jemala resno. Izjemna ponudba. Šlo je za poziv Združenih narodov s ponudbo, da bi sprejela projekt in za 6 mesecev prišla na sedež ZN v New Yorku. Šele,

ko so klic tudi pisno potrdili, je poziv brez dolgega oklevanja sprejela. Mirovne operacije ZN so se prav zaradi krize v nekdanji Jugoslaviji močno razširile in njihova letalska logistika se je močno povečala. Zaradi velikega števila civilnih letal so potrebovali civilne letalske strokovnjake, ki so jih izbrali z ICAO-jeve liste mednarodnih strokovnikov.

Zanimivo pa je, da sta istočasno v Sekretariatu ZN v New Yorku delala kar dva Mariborčana. Kot asistent generalnega sekretarja (Assistant Secretary-General) je takrat delal prof. dr. Danilo Türk. Poznala sta se že iz mladosti, saj sta oba sodelovala v srednješolskih kroških OZN in kasneje v občinski oziroma republiški konferenci OZN.

Začetnih 6 mesecev je hitro preraslo v skoraj 15-letno izkušnjo na sedežu OZN v New Yorku in v nekaterih misijah na terenu, denimo MONUSCO v Demokratični republiki Kongo.

V Mariboru so še vedno njen mož in družina, tudi 92-letna mama, zato se seveda vrača. Hčerka Tina je končala študij na Univerzi v New Yorku in se po opravljenem magistreriju v Italiji vrnila v Maribor, kjer ima svoje podjetje. Stanka je družabna in rada se srečuje s Slovenci preko luže, zato je tudi New York njen dom. Tako ji čas, v mestu, ki nikoli ne počiva, hitro mineva.

Zaradi želje po nadaljnjem izobraževanju se je odločila za nov program magistrskega študija s področja letalstva na Univerzi Donau v Kremssu v Avstriji (MBA-Aviation). Ko so na Univerzi v Kremssu izvedeli, da okleva z vpisom zaradi visoke šolnine, so ji ponudili štipendijo. Program je bil namreč mednarodni in kot takšen tudi financiran, zato so potrebovali tuje študente. Študij je potekal modulsko in vsak drugi mesec je bila deset dni na univerzi, da je opravila izpit in zaključila modul. Program so izvajali v sodelovanju z Univerzo Concordia v Montrealu v Kanadi, kjer so opravljali enega izmed modulov letalskega managementa. Tako so prišli v stik z mednarodnimi letalskimi organizacijami, ki imajo sedež v Montrealu, in sicer mednarodno združenje letalskih prevoznikov (IATA) in OZN-ova specializirana agencija za letalstvo (ICAO). Zaradi akademske izobrazbe in tehničnih licenc so študente povabili, da kandidirajo za listo mednarodnih strokovnjakov ICAO. Slednje ji je tudi uspelo. Kasneje se je to izkazalo kot odločilni trenutek pri razvoju njene kariere.

IRDO 2019 – »IMAMO VELIKO PODLAG ZA UKREPANJE ZA RAZVOJ DRUŽBENE ODGOVORNOSTI NAMESTO KRIZE«

7 ANITA HRAST

Letos je potekala že 14. IRDO mednarodna konferenca o družbeni odgovornosti. V Mariboru je privabila več kot 90 avtorjev iz osmih držav, ki so na dvodnevni konferenci predstavili 56 prispevkov. Pod častnim pokroviteljstvom predsednika Vlade Republike Slovenije Marjana Šarca jo je organiziral IRDO - Inštitut za razvoj družbene odgovornosti, sodelovali pa so Univerza v Mariboru, Mednarodna akademija za sistemske in kibernetične znanosti IASCYS (Pau, Francija), Svetovna organizacija za sisteme in kibernetiko WOSC (Lincoln, Velika Britanija) in drugi. Prispevki so zlasti izpostavili, da ima človeštvo jasno dilemo: družbeno odgovorna družba ali 3. svetovna vojna in uničenje pogojev za obstoj človeštva. Na konferenci je prejel eno najvišjih svetovnih priznanj za področje sistemske teorije in kibernetike – medaljo Norberta Wienerja – zasl. prof. ddr. Matjaž Mulej. Nagrado mu je izročil predsednik WOSC prof. Raul Espejo.

14. IRDO mednarodna konferenca Družbena odgovornost in izzivi časa s tematiko Družbena odgovornost: razvoj, uporaba in merjenje vpliva, ki je potekala 21. in 22. junija 2019 v Mariboru, je pritegnila 96 avtorjev iz 8 držav. Ti so z zelo različnimi vidiki ponudili uporabne odgovore tistim, ki se izogibajo trudu za razvoj družbene odgovornosti z izgovorom, da učinki le-te niso merljivi. »Učinki se dajo meriti ali vsaj okvirno oceniti na veliko prikazanih načinov. Dali bi se tudi pravno podpreti, če bi se državni organi tako odločili. Država Slovenija bi te nujne novosti in zato smiselne predloge vedno lahko podprla, ta trud pa bi si olajšala, če bi sprejela slovensko strategijo za razvoj družbene odgovornosti (podjetij), katere predlog je dobila že prejšnja Vlada RS, preden je odstopila,« je poudaril ddr. Matjaž Mulej, predsednik programskega odbora konference in prejemnik medalje Norberta Wienerja, najvišjega priznanja za dosežke v teoriji sistemov in kibernetiki na svetu.

»Teorija družbene odgovornosti, teorije sistemov, kibernetike in menedžmenta ponujajo veliko podlag, povezanih s spoznanji iz teori-

je ter njenih družboslovnih, naravoslovnih in tehničnih aplikacij. Kar četrtna prispevkov s te konference je pokazala, koliko se da napraviti za razvoj družbene odgovornosti kot osebne lastnosti ljudi pri izobraževalnih dejavnostih, nadaljnja četrtna pa tudi, kaj vse lahko prispevajo podjetniki, vodje in sodelavci organizacij z zelo različnimi vsebinami. Tudi tistimi iz socialne ekonomije, nevladnih organizacij in posameznikov v okviru vsakdanjega delovanja, če napravijo več, kot zahtevajo od njih predpisi. Vedno gre za ljudem in naravi kot celoti koristne lastnosti, dejavnosti in posledice, če dovolj upoštevajo dolgoročne in širše vidike, soodvisnost in celovitost,« je še poudaril zasl. prof. ddr. Matjaž Mulej.

»Ob 50-letnici ustanovitve WOSC so člani te svetovne organizacije aktivno sodelovali pri organizaciji in izvedbi IRDO konference in tako izrazili podporo inštitutu IRDO, ki že 15 razvija in širi družbeno odgovornost,« je poudaril dr. Igor Perko, generalni direktor World Organisation of systems and Cybernetics – WOSC.

Člani WOSC so ponudili sistemska orodja za reševanje perečih tem posameznikov in organizacij na področju družbene odgovornosti. V plenarnem govoru je predsednik WOSC prof. Raul Espejo predstavil nekaj sistemskih orodij in metod za analizo, načrtovanje in upravljanje kompleksnih sistemov, kot so razvoj družbe, sodelovalna okolja in ohranjanje okolja. Na okrogli mizi so se prvič zbrali predstavniki organizacij iz Rusije, Kolumbije, Velike Britanije, Italije, Španije in seveda Slovenije. Predstavili so Svetovno mrežo razvoja sistemskega razmišljanja in kibernetike (WOSC) od njenih nastankov v letu 1922 do danes.

Na IRDO 2019 konferenci je bilo prvič predstavljeno spletno mesto kongresa WOSC 2020 <https://www.wosc2020.org/>, na katerem je razvojna struktura kongresa WOSC 2020 in ki bo v prihodnje temeljna platforma za sodelovanje na kongresu. WOSC 2020 kongres je v sodelovanju z Rusko akademijo znanosti potekal 16.–18. septembra 2020 v Moskvi. Na kongresu so znanstveniki razpravljali o razvoju na štirih pomembnih temah:

- Filozofski in metodološki temelji za razvoj sistemskega razmišljanja in kibernetike
- Kibernetika družbe, ekologije in upravljanja
- Tehnologija in človeškost: so-oblikovanje hibridne realnosti
- Transdisciplinarost sistemskih znanosti in kibernetike: razvoj področij znanja

Eden viškov konference IRDO 2019 je bila podelitev medalje Norberta Wienerja zaslužnemu profesorju, dvakratnemu doktorju znanosti Matjažu Muleju, ki sta mu jo predala predsednik WOSC-a prof. Raul Espejo in generalni direktor WOSC, dr. Igor Perko. »Medalja Norberta Wienerja je ena najredkeje podeljenih medalj v okviru sistemskega razmišljanja, namenjena raziskovalcem, ki so v svojem življenju bistveno vplivali na razvoj sistemskega razmišljanja na svetovni ravni,« je ob podelitvi poudaril dr. Igor Perko, generalni direktor WOSC.

Prof. ddr. Matjaž Mulej je dobil najvišje priznanje za dosežke v teoriji sistemov in kibernetiki na svetu

Dvanajsta medalja WOSC (Svetovne organizacije za sisteme in kibernetiko, Lincoln, UK, stare 50 let), imenovana po Norbertu Wienerju, avtorju kibernetike, in četrta v zadnjih dvajsetih letih, je bila dodeljena zasl. prof. ddr. Matjažu Muleju iz Univerze v Mariboru, Ekonomsko-poslovne fakultete (teorija sistemov in inovacij), za izjemne prispevke k razvoju teorije sistemov in kibernetike.

Prejel jo je iz rok predsednika WOSC, prof. dr. Raula Espeja, med 14. mednarodno konferenco o družbeni odgovornosti, ki jo je v Mariboru priredil IRDO (Inštitut za razvoj družbene odgovornosti), tokrat v sodelovanju z

Univerzo v Mariboru, WOSC in IASCYS (Mednarodno akademijo za systemske in kibernetične znanosti, Pau, Francija) in drugimi partnerji.

Profesor Mulej je ustanovni predsednik IASCYS (2010–2012), ki je doslej sprejela samo okoli 60 članov, četudi lahko kandidirajo vsi, ki se ukvarjajo s teorijo in aplikacijo teorije sistemov in kibernetike, torej več deset tisoč strokovnjakov. Zaslužni profesor ddr. Matjaž Mulej je kot edini iz Slovenije izpolnil vsa merila. Je tudi član Evropske akademije znanosti in umetnosti, Salzburg (2004), in Evropske akademije znanosti in humanitet, Pariz (2004), bil je tudi član iz Newyorške akademije znanosti, vendar je leta 1996 izstopil.

Petnajst semestrov je bil gostujoči profesor in raziskovalec na tujih univerzah. Pod njegovim doktorskim mentorstvom je nastalo več novih teorij sistemov in kibernetik slovenskih avtorjev. V celoti je (po podatkih Sicris) objavil v skoraj 50 državah 2.500 tekstov, od tega 70 knjig (skoraj vedno s soavtorji) in zbornikov, od tega v zadnjih 15-tih letih več kot 30 o družbeni odgovornosti kot netehnološkem inovacijskem procesu, ki uveljavlja sistemsko ravnanje, da bi človeštvo našlo pot iz sedanje globalne družbeno-ekonomske krize, ki grozi, da bo preraslo v 3. svetovno vojno in uničenje naravnih pogojev za preživetje človeštva.

K slednjim objavam je prispevalo preko tisoč avtorjev z vseh celin (skoraj sto iz osmih držav samo na letošnji konferenci IRDO). Nedavna knjiga Uvod v politično ekonomijo družbeno odgovorne družbe (uredniki in avtorji Matjaž Mulej, Viljem Merhar, Viktor Žakelj, nadaljnji soavtorji Mira Zore, Anita Hrast, Tadej Slapnik, Katja Rašič, Ludvik Toplak in Borut Ambrožič, založnik Kulturni center Maribor, 2019) je prva na svetu o družbeno odgovorni družbi, ne le firmi. Od leta 1974 razvija Dialektično teorijo sistemov, s katero podpira tudi razvoj teorije in prakse netehnoloških inovacij in družbene odgovornosti.

DEKLARACIJA O VREDNOTENJU RAZISKOVALNEGA DELA (DORA)

Senat Univerze v Mariboru je potrdil pristop Univerze v Mariboru k Deklaraciji o vrednotenju raziskovalnega dela (DORA) iz leta 2013. S tem je Univerza v Mariboru prva slovenska raziskovalna institucija, ki je pristopila k tej globalni pobudi za izboljšanje načinov vrednotenja raziskovalnega dela in ustrezno dopolnitev bibliometričnega vrednotenja s kvalitativno presojo.

Deklaracijo je na srečanju leta 2012 v San Franciscu razvilo Ameriško društvo za celično biologijo in je bila objavljena leta 2013. Do danes je prerasla v globalno pobudo, ki zajema vsa raziskovalna področja in naslavlja vse ključne deležnike, vključno s financerji, založbami, profesionalnimi združenji, institucijami in raziskovalci. DORA izpostavlja potrebo po izboljšanju načinov, kako se vrednotijo znanstvene objave in podaja različna priporočila v tej smeri.

Poglavitna prizadevanja iz deklaracije zajemajo:

- potrebo po odpravi uporabe faktorja vpliva revije pri sprejemanju odločitev o financiranju raziskav, zaposlovanju in napredovanju posameznika;
- potrebo po vsebinski oceni kakovosti raziskav, ne pa na osnovi revije, v kateri je bila raziskava objavljena in
- potrebo po preučitvi novih kazalcev pomembnosti in vplivnosti raziskovalnega dela za družbo in njegove odmevnosti, upoštevajoč priložnosti spletnega objavljanja raziskav (zaradi česar niso več tako smiselne omejitve števila besed, znakov, števila citiranih del).

Prav tako je Senat UM potrdil zavezanost Univerze v Mariboru k načelom Leidenskega manifesta o odgovorni rabi metrike, ki je bil objavljen v Reviji Nature, 23. 4. 2015. Leidenski manifest je poleg DORE druga zelo odmevna mednarodna pobuda za izboljšavo kakovosti raziskovalnega dela.

Načela glede vrednotenja raziskovalnega dela iz Leidenskega manifesta so v skrčeni obliki naslednja:

1. Kvantitativno vrednotenje naj podpira kvalitativno vrednotenje raziskovalnih institucij in skupin raziskovalcev s strani strokovnjakov.
2. Raziskovalna uspešnost naj se ocenjuje v luči raziskovalnih ciljev institucije, skupine ali raziskovalca.
3. Varovati je potrebno odličnost v lokalno pomembnih raziskavah.
4. Podatke in analitične procese je potrebno hraniti na odprt, pregleden in enostaven način.
5. Tisti, ki se jih ocenjuje, morajo imeti pravico preveriti podatke in analize podatkov.
6. Upoštevati je potrebno razlike med vedami pri načinu objav in praksah citiranja.
7. Ocena individualnih raziskovalcev mora temeljiti na kvalitativni oceni njihovega raziskovalnega dela.
8. Izogibati se je potrebno neustreznim konkretizacijam in lažnim preciziranjem.
9. Upoštevati je potrebno systemske učinke ocenjevanja in različnih kazalnikov.
10. Kazalnike raziskovalnega dela je potrebno redno pregledovati in posodabljati.

S podporo načelom Leidenskega manifesta ter s podpisom Deklaracije o vrednotenju raziskovalnega dela Univerza v Mariboru izkazuje svojo zavezo k odgovorni rabi metrike pri ocenjevanju raziskovalnega dela, razumevanju razlik med vedami, kar zadeva bibliometrične analize ter željo nasloviti težave, do katerih lahko pride bibliometrično ocenjevanje znanstvenega dela, ki ni podprto z ustrezno kakovostno oceno.

AFRIKI POMAGAMO NA POTI ZMANJSEVANJA PLASTIČNE EMBALAŽE

7 PROF. DDR. ANA VOVK KORŽE
7 DANIJEL DAVIDOVIĆ
7 JANJA LUŽNIK

Po ocenah raziskovalcev kar 60 do 80 odstotkov vse embalaže iz plastike konča v morju in oceanih. Razlogi za to so predvsem nelegalno odlaganje odpadkov v morje, izgubljanje kontejnerjev pri dolgih transportih z ladjami, puščanje ostankov ribiških mrež v vodi ter turistične dejavnosti, ki vodijo k odlaganju odpadkov na plažah ter odlaganju odpadkov z ladij. Velik del morskih naplavin vsebuje plastične delce, vključujoč granule, surove mikroplastične smolnate kroglice, običajno v premeru manjše od 5 mm, najdene izven običajnega območja plastične proizvodnje, ki so vmesna surovina za proizvodnjo končnih izdelkov iz plastike.

Plastičnim delcem z drugim imenom pravimo tudi »solze morskih dekliv«. Velik delež plastičnih mikrodelcev, ki jih je mogoče najti v vseh vodnih telesih na svetu, predstavljajo tudi okrogli plastični peleti, ki jih mikroplastika povzroča v prebavnem traktu organizmov. Raziskovalci so ugotovili, da se iz mikroplastike sproščajo različni dodatki, snovi, ki so jih plastiki dodali pri proizvodnji. Sproščajo se tudi druga onesnaževala, ki so se v mikroplastiko absorbirala na svoji poti po oceanih. Tako mikroplastika deluje kot nosilec onesnaževal na oddaljene lokacije in v organizme.

Nevarnosti odpadkov iz plastike v Podsaharski Afriki

Zaradi nizke cene, vzdržnosti in vodoodpornosti je v Afriki in preostalem svetu zelo razširjena uporaba plastike, čeprav lahko povzroča probleme na vseh stopnjah življenjskega ciklusa. Izdelava plastičnih izdelkov temelji na fosilnih virih, kar prispeva k podnebnim spremembam, kot izdelek lahko postopoma zastruplja uporabnike, kot odpadki pa onesnažuje okolje zaradi stoletnega ali tisočletnega razpadanja. Zaradi tega plastika ni trajnostni material in je potrebno zmanjšati njeno prisotnost v življenju.

Posebno nevarni so plastični izdelki za enkratno uporabo, npr. plastične vrečke. Ta makroplastika razpada na manjše dele v sekundarno mikroplastiko in mikroplastiko, ki onesnažuje okolje in škoduje zdravju ljudi. V Podsaharski Afriki je posebno razširjena uporaba plastičnih vrečk za prenos blaga in pitne

vode ter shranjevanja gospodinjskih odpadkov in človeških iztrebkov. V nadaljevanju so predstavljeni škodljivi vplivi plastike na okolje, gospodarstvo in družbo.

Okoljska škoda

Plastika škoduje celotnemu ekosistemu, saj makro- in mikroplastika onesnažujeta zrak, vodo in zemljo. Poleg onesnaževanja zemlje poslabšajo kroženje zraka in vode, zaradi česar je zmanjšana njena rodovitnost. Ker domače in divje živali plastiko pogosto zaužijejo in ker se na njej lahko prenašajo invazivne vrste, ta negativno vpliva na bioraznoverstnost in kmetijstvo.

Gospodarska škoda

Nepriemerno upravljanje z odpadki v Afriki negativno učinkuje na gospodarstvo, saj vpliva na izgubo dohodka iz različnih gospodarskih dejavnosti kot so kmetijstvo, ribištvo, turizem, promet in pomorstvo. Poleg tega, zaradi degradacije zemljišč, ki jo povzročajo plastični in drugi odpadki, se jim zmanjša vrednost in so manj privlačna za investicije.

Družbena škoda

Slabo upravljanje s plastičnimi odpadki vodi v problem javnega zdravja, saj je 80 % boleznih v državah v razvoju povezanih z neprimernim upravljanjem z odpadki. Tako odpadki v Afriki povzročajo širjenje bolezni oziroma epidemije. V plastičnih odpadkih zastaja voda, v kateri se razvijajo komarji, ki širijo malarijo. Poleg komarjev odpadki privlačijo podgane ter številne bakterije in viruse kot so Zika vi-

rus, Dengue fever, and Chikungunya. Odpadki prav tako vplivajo na javno zdravje preko hrane, saj se lahko mikroplastika, težke kovine in druga onesnaževala absorbirajo v rastline, ki jo živali ali ljudje zaužijejo.

V Dakarju je posebno nevarno odlagališče odpadkov M'Beubeuss, ki obsega 600 ha in sprejeme 400.000 t odpadkov na leto. Odlagališče se delno nahaja na projektnem območju Pikine in delno v Guediawaye. Prav za ti območji je značilna največja stopnja obolenja v Dakarju, kar je delno pripisano odlaganju. Na teh območjih so vsakoletne poplave, kar ob prisotnosti odpadkov spodbuja razvoj prenašalcev bolezni.

Stanje na področju ustvarjanja odpadkov v Senegalu in Dakarju

V Senegalu 80 % odpadkov nastane v gospodinjstvih (gospodinjski odpadki), ki so v večjih količinah ustvarjeni v urbanih domovih. K ustvarjanju odpadkov v urbanih naseljih pomembno prispevajo tudi hoteli, restavracije, trgovnice, pisarne, male industrije, klavnice in šole.

V Dakarju se tako ustvari 1.400 t odpadkov na dan, oziroma povprečno 0,5 kg odpadkov na dan na prebivalca (slika 1). V nadaljevanju je predstavljeno stanje ustvarjanja gospodinjiskih odpadkov v Senegalju in Dakarju.

Značilno je, da večji BDP in višji standard življenja pomeni več ustvarjenih odpadkov. Tako prebivalci Podсахarske Afrike, med katere spadajo tudi Senegalci, ustvarijo približno 200 kg odpadkov na leto, medtem prebivalci OECD držav ustvarijo približno 800 kg odpadkov na leto. S pričakovanim gospodarskim razvojem in močno urbanizacijo je možno pričakovati povečanje količine ustvarjenih odpadkov tudi v Senegalju. Leta 2012 so ustvarili 190 kg odpadkov na prebivalca, do leta 2025 se bo količina povišala na 310 kg/preb.

Značilne so prostorske razlike v ustvarjanju odpadkov znotraj države. Tako prebivalci v ruralnih območjih ustvarijo manj odpadkov, ki pretežno obsegajo organske odpadke. Podobno prebivalci v urbanih območjih ustvarijo pretežno organske odpadke, vendar v manjšem deležu zaradi več ustvarjenih odpadkov iz plastike, papirja in kartona ter kovin (preglednica 1). Na splošno, razgradljivi odpadki v Dakarju obsegajo predvsem lupine arašidov, odpadke iz ribištva in perutninarstva ter vrtno odpadke. Razgradljivi odpadki so pogosto pomešani s plastičnimi, kar otežuje njihovo kompostiranje. Slednji obsegajo 14 % plastičnih vreč ter 4 % plasten in plastičnih obuval.

Tudi v Dakarju kot največjem urbanem središču v državi so opazne prostorske razlike. V središču Dakarja, kjer živijo premožnejši, gospodinjstva proizvedejo med 3–9 kg odpadkov na dan, medtem na obrobni območjih proizvedejo med 0–6 kg/dan. Kljub temu, da je v revnejših območjih manj proizvedenih odpadkov, so tamkajšnji prebivalci pripravljani plačati več za njihovo upravljanje kot premožnejši prebivalci v središču mesta. Razlog je v boljšem upravljanju z odpadki v premožnejših območjih mesta, tako jih ti prebivalci razumejo kot manjši problem kot prebivalci revnejših območij, kjer odpadki lahko gnijejo na ulicah.

Pikine in Guediawaye sta obrobna predela Dakarja z najmanj planskih ureditev in najslabšo dostopnostjo do urbanih storitev, zato sta najmanj privlačna za investicije. V teh predelih Dakarja proizvedejo približno 40 % organskih odpadkov ter 30 % odpadkov iz papirja in kartona. Omenjeni območji imata največ zbranih odpadkov, saj bližina vpliva na njihovo primerno odlaganje na odlagališču in ne na ulici.

Preglednica 1: Sestava odpadkov v pretežno ruralni Podсахarski Afriki in urbanem Dakarju

	Afrika	Dakar
Organski odpadki	54–64 %	44 %
Papir in karton	6–12 %	13 %
Plastika	9 %	18 %
Tekstil	2 %	*
Steklo	3–4 %	**
Kovine	3 %	4 %
Les in trave	7 %	***

* Ni podatka, predvidoma več kot 2 % ** Ni podatka, predvidoma več kot 4 % *** Ni podatka, predvidoma manj kot 7 %

Poleg trdih odpadkov, problem v Dakarju predstavljajo tudi odpadne vode. Tako se od 120.000 m³ odpadne vode samo 9.000 m³ oziroma 8 % čisti na edini čistilni napravi v Senegalju, ostala odpadna voda je izpuščena v ocean. Posebna nevarnost pa so človeški izločki (blato, urin), ki jih ljudje po opravljeni potrebi puščajo v plastičnih vrečkah na divjih odlagališčih, ulicah, strehah, žlebih in v odprtem prostoru.

Obstoječi načini upravljanja z odpadki v Senegalju in Dakarju

Zaradi pomanjkanja finančnih, tehničnih in infrastrukturnih virov so v Afriki oziroma državah v razvoju odprta odlagališča prevladujoča metoda državnega upravljanja z odpadki (slika 2). Odprta odlagališča nimajo urejenih varovalnih ukrepov za podtalnico in zrak, poleg tega se pogosto nahajajo na ekološko občutljivih območjih, kar okrepi njihove negativne vplive na okolje. Odpadki se lahko na odlagališču nenaadzorovano nalagajo, pri tem je nevarno njihovo raznašanje zaradi vetra ali pa se sežgejo, kar povzroča onesnaženje zraka. Odlagališča bodo v prihodnosti še bolj obremenjena zaradi naraščajočega števila prebivalstva, posebno urbanega, ki ustvari več odpadkov.

V Senegalju odpadki na odlagališčih predstavljajo manjši delež, saj je zbranih med 21–28 % odpadkov. Tako se večina odpadkov v Senegalju odvrže na ulicah, v jarkih in reках ali pa se odlagajo na domačih zemljiščih. Posebno na ruralnih območjih, kjer ni organiziranega upravljanja z odpadki, se ti zbirajo na divjih odlagališčih in v odprtem prostoru, delno se tudi kompostirajo in reciklirajo.

V Dakarju za odpadke skrbi francosko podjetje Veolia, ki zbere 475.000 t odpadkov in jih odloži na odlagališču M'Beubeuss brez nadaljnje obravnave. Za zbiranje uporabljajo tovornjake, ki imajo zaradi ozkih cest v obrobni delih mesta omejen dostop, tako pobirajo odpadke samo v središču, kjer živijo premožnejši. Revnejši prebivalci obrobni delov Dakarja odpadke nosijo peš do najbližjih odlagališč, ki so oddaljena med 0 in več kot 150 m. Poleg tovornjakov odpadke zbirajo v kontejnerjih, ki se zaradi nerednega odvoza lahko spremenijo v divja odlagališča.

Velik delež odpadkov ne prispe do glavne odlagališča, ampak se zbirajo na manjših divjih odlagališčih. Na glavnem ali divjih odlagališčih neuradni zbiralci odpadkov odpadke ročno ločijo s pomočjo kovinskih kavljev. Najbolj reciklirajo obuvala, vedra in krpe, ženske pa večinoma pobirajo riž in druge organske odpadke ter jih prodajo prašičerjem. Poleg zbiralcev odpadkov, lastniki trgovin s ponovno uporabo in drugi trgovci zbirajo in prodajajo plastične odpadke direktno proizvajalcem plastike za proizvodnjo novih izdelkov. Pri upravljanju z gospodinjiskimi odpadki pomagajo tudi senegalska agencija za higieno APROSEN in različne nevladne organizacije.

Afriške države so prepoznale probleme, ki nastajajo zaradi obsežne uporabe plastičnih izdelkov oziroma plastičnih vrečk, zato so vzpostavile eno najbolj strogih zakonodaj na svetu, ki obsegajo popolne prepovedi ali visoke davke na uporabo plastičnih vrečk. Tako je v Senegalju od leta 2016 prepovedana proizvodnja, uvoz, predelava in distribucija plastičnih vrečk pod 30 mikrometrov. Vendar je pri upravljanju s plastiko in spodbujanju ukrepanja potrebna previdnost. Na splošno, prepoved plastičnih vrečk povzroči 35 % povečanje porabe papirnatih vrečk. Proizvodnja slednjih zahteva 40 % več energije kot proizvodnja plastičnih vrečk, poleg tega papirnate vrečke povzročajo več toplogrednih plinov pri transportu, saj so težje. Tako so lahko papirnate vrečke bolj škodljive, če niso večkrat uporabljene in primerno reciklirane ali kompostirane.

Pomen izobraževanja

Poleg pomanjkljivih finančnih, tehničnih in infrastrukturnih virov je v Senegalju velik problem pomanjkljiva ozaveščenost in izobraženost o okolju in odpadkih. Dokazana je

korelacija med ozaveščenostjo in zmanjšanjem količine odpadkov, zato je koristno izobraževanje in usposabljanje lokalnih skupnosti in ciljnih skupin o negativnih vplivih in gospodarski koristi odpadkov. Dostopnost znanja lahko spodbudi spremembe v ravnanju ljudi z odpadki, saj se na ta način lahko doseže sprememba pojmovnega okvirja, da imajo odpadki gospodarsko vrednost oziroma so lahko vir denarja.

Pri izobraževanju je posebno priporočljiv akcijski pristop k učenju s študijami primera najboljših praks iz tujine. Ker v Afriki za gospodinjске odpadke skrbijo predvsem ženske, ki ne želijo umazanije in zdravstvenih težav v gospodinjstvu in družini, je potrebno nagovarjati predvsem njih. Poleg žensk je pomembno vključevanje širše lokalne skupnosti, tako da so seznanjeni s trajnostnimi in cenovno dostopnimi rešitvami, ki delujejo drugod po svetu. Pri tem je potrebno poznati dohodek, izobraženost, jezik in potrošniške navade naslovnikov. Vključevanje lokalne skupnosti ter njihovo izobraževanje, usposabljanje in ozaveščanje je ključno za opredelitev problema in njegove rešitve.

Pikine je del urbane regije Dakar, ki se nahaja vzhodno od mestnega jedra. Leta 2013 je na tem območju živel 1.101.859 prebivalcev, kar je približno tretjina prebivalcev celotnega Dakarja. Prebivalstvo je mlado, saj je 48 % prebivalcev starih manj kot 15 let oziroma 81 % prebivalcev je starih pod 35 let. Na severozahodnem delu Pikine se nahaja zeleno območje Dolina Niayes z veliko bioraznovernostjo, ki obsega 4.800 ha. V tej dolini je tudi pridelovalno območje Grande Niaye de Pikine za pridelavo zelenjave, cvetlic in rib ter predelavo zelenjave in sadja.

Vizija projektnega predloga je ustvariti skupnost v delu predela Pikine, ki bo žive-la brez plastike, tako da bo proizvedla manj odpadkov in jih reciklirala ali ponovno uporabila ter si tako zagotovila zdravo hrano in vodo, dohodek, čisto bivalno okolje in srečno življenje. Za izvedbo projekta oziroma prikaz in širjenje življenjskega sloga brez plastike so potrebni sledeči koraki:

Izvedba študij dobrih praks iz Evrope, ki udejanjajo načela nič odpadkov in krožno biogospodarstvo v gospodinjstvih, trgovinah, šolah, na tržnicah in kmetijah.

Priprava priporočil za vzpostavitev gospodinjstva, trgovine, šole, tržnice in kmetije, ki bodo delovale po načelih nič odpadkov in krožnega biogospodarstva v predelu Pikine.

Priprava besedilnih in slikovnih gradiv kot so informacijske table, zloženke, priročniki, slikanice in spletne strani za prikaz uspešnih primerov življenja brez plastike.

Razvoj certificiranih izobraževalnih programov za ločevanje odpadkov in nadomeščanje plastike z drugimi materiali.

Certifikacija 10 multiplikatorjev, ki bodo s svojim znanjem promovirali in širili življenje brez plastike.

Priprava priporočil za širšo kampanjo, ki bo obsegala promocijsko gradivo in čistilne akcije v skupnosti.

Glavna vrednost projekta je vključitev domačih surovin in tradicionalnega znanja v izdelavo novih izdelkov, embalaže in potrošnega materiala, ki bo nadomestilo plastiko. Zato projekt začnjenja z življenjem brez plastike in uporabo tovrstnih surovin, ki pa se bodo v nadaljevanju razvili v profesionalne izdelke tudi za izvoz. Afrika lahko postane svetovni primer dobre prakse, saj ji delno razvito gospodarstvo in odvisnost od naravnih surovin omogoča hitro preusmeritev v zmanjšanje plastike, kar pa danes potrebuje ves svet.

Plastičnim delcem z drugim imenom pravimo tudi »solze morskih deklic«. Velik delež plastičnih mikrodeltcev, ki jih je mogoče najti v vseh vodnih telesih na svetu, predstavljajo tudi okrogli plastični peleti, ki jih mikroplastika povzroča v prebavnem traktu organizmov. Raziskovalci so ugotovili, da se iz mikroplastike sproščajo različni dodatki, snovi, ki so jih plastiki dodali pri proizvodnji. Sproščajo se tudi druga onesnaževala, ki so se v mikroplastiko absorbirala pri svoji poti po oceanih. Tako mikroplastika deluje kot nosilec onesnaževal na oddaljene lokacije in v organizme.

STROKOVNA KONFERENCA OTS 2019 SODOBNE INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE IN STORITVE

➤ PROF. DR. MARJAN HERIČKO

➤ DR. KATJA KOUS

Inštitut za informatiko Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Univerze v Mariboru (UM FERI) je 18. in 19. junija 2019 v prostorih UM FERI uspešno organiziral že štiriindvajseto strokovno konferenco OTS 2019 Sodobne informacijske tehnologije in storitve. Na dvodnevem dogodku je sodelovalo več kot 260 udeležencev, od tega 50 dodiplomskih in magistrskih študentov UM FERI. Svoja spoznanja in izkušnje je v devetindvajsetih prispevkih predstavilo več kot petdeset informatikov in IT strokovnjakov, ki svoje znanje, storitve in rešitve uspešno tržijo na mednarodnih trgih. Naslovili so številne aktualne izzive in tehnološke smernice razvoja na področju informatike ter ovrednotili uporabnost in pridobitve sodobnih informacijskih tehnologij v praksi. Glavni poudarki letošnje konference so bili sodobne informacijske tehnologije in storitve, umetna in obogatena inteligenca, tehnologija Blockchain,

kibernetska varnost, razvoj decentraliziranih aplikacij, industrija 4.0 ter mobilne in spletne tehnologije. Konferenco je podprlo 16 pokroviteljev, med njimi tudi podjetje Inova IT d.o.o. kot generalni pokrovitelj. Za promocijo konference so organizatorji poskrbeli v sodelovanju s štirimi medijskimi pokrovitelji.

Dvodnevno konferenco OTS 2019 je otvoril dekan UM FERI, **prof. dr. Borut Žalik**, temu je sledil pozdravni nagovor predsednika konference **prof. dr. Marjana Herička**. Ena izmed vodilnih tematik prvega dneva je bila učinkovita uporaba tehnologij strojnega uče-

nja, umetne in obogatene inteligenca, med drugim tudi na področju zdravstva. Ob dobrih praksah vpeljave in uporabe tehnologij umetne inteligenca so predavatelji naslovili in opozorili na pasti pri implementaciji rešitev umetne inteligenca. Temu so sledila predavanja s področja rešitev in tehnologij, povezanih z verigami blokov. Udeleženci so na primeru projekta D3Ledger spoznali uporabo tehnologije veriženja blokov v finančnem sektorju, in sicer za podporo institucionalnim investitorjem ter platformo IOTA, ki je namenjena razvoju rešitev za internet stvari. Na tehnologiji Blockchain, ne pa tudi na kriptovalutah, temelji projekt EduCTX, ki je prejel e-nagrado 2019 Slovenskega društva informatika za najboljši projekt na področju računalništva in informatike, nominiran pa je tudi za prestižno priznanje - informacijsko jagodo za dosežke na področju informacijske družbe. EduCTX je platforma za upravljanje digitalnih mikrocertifikatov – na konfe-

renci OTS pa so avtorji predstavili izkušnje z vzpostavitvijo konzorcijskega Ethereum omrežja, razvojem decentraliziranih aplikacij, pa tudi možnosti uporabe protokola ipfs, ki se nakazuje kot idealna dopolnitev tehnologiji Blockchain. Vabljeni predavatelj iz podjetja Gartner je predstavil deset ključnih tehnoloških trendov, ki naj bi zaznamovali prihodnost na področju informatike – razen obogatene inteligence in analitike, je kot posebej pomembna izpostavil področja podatkovne znanosti, digitalnih dvojčkov, pametnih naprav in okolja ter kvantnega računalništva in digitalne etike. Predavatelji so se dotaknili tudi izzivov industrije 4.0, ki so bili naslovljeni na primeru farmacevtskega podjetja, predstavitev izkušenj z integracijo različnih informacijskih sistemov pa je temeljila na primeru systemskega operaterja prenosnega elektroenergetskega omrežja. Kot običajno so predavatelji naslovlili tudi področje informacijske varnosti ter predstavili nove evropske in slovenske predpise na področju kibernetike varnosti in elektronskega poslovanja, razprava pa je tekla tudi o varni uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije na potovanjih, torej v neznanih okoljih. Posameznik je še vedno najšibkejši člen

zagotavljanja informacijske varnosti. Predstavljene so bile tudi značilnosti in možnosti uporabe protokola ZKP (Zero-Knowledge Proof), ki omogoča dokazati poznavanje določenega dejstva, pa čeprav o dejstvu samem ne izdamo kakršnekoli dodatne informacije. V sklopu konference je potekalo tekmovanje Capture the Flag, na katerem so se udeleženci preizkusili v veščinah informacijske varnosti in etičnega hekanja v simuliranem okolju. Najboljšim trem so bile podeljene tudi praktične nagrade.

Prvi dan konference se je zaključil z družabnim srečanjem na terasi Hotela City, kjer so v sproščenem vzdušju in ambientu udeleženci nadaljevali s povezovanjem, razpravami in izmenjavo izkušenj. Na uradnem delu je zbrane nagovoril predsednik konference, prof. dr. Marjan Heričko, ki je v svojem nagovoru izpostavil odlično sodelovanje in podporo pokroviteljev, pomen konference in druženja pa je poudaril tudi dr. Simon Jurič, direktor generalnega pokrovitelja – podjetja Inova IT d.o.o. K prijetnemu večernemu druženju je s koncertom prispevala priljubljena pevka Alya s skupino.

Drugi dan konference so zaznamovala predavanja na temo agilnih pristopov in tehnologij, ki so bile uspešno uporabljene pri razvoju različnih spletnih in mobilnih rešitev, npr. za spremljanje zdravstvenega stanja oseb na domu, rešitve za mobilno trženje in za iskanje prostih parkirnih mest ter tudi mobilna aplikacija za oživljanje kulturne dediščine. Podane so bile tudi smernice razvoja in novosti na področju sodobnih programskih jezikov in inteligentnih razvojnih okolij ter orodij za avtomatizacijo različnih opravil pri razvoju programske opreme.

Mnoge udeležence sta pritegnili tudi dve pokonferenčni delavnici. Prva je bila povezana z umetno inteligenco in t.i. globokim učenjem ter računalniškim vidom, druga pa je bila namenjena seznanitvi s tehničnimi vidiki odprtokodne Blockchain platforme HyperLedger IROHA, katero so izvedli strokovnjaki s podjetja Soramitsu Labs iz Rusije.

Vsi prispevki konference so zbrani v obsežnem zborniku, ki je prosto dostopen in je bil izdan pri Univerzitetni založbi UM. Povezavo do zbornika kot tudi fotografije z utrinki, uvodno animacijo ter prikupno vabilo Alye na konferenco najdete na www.ots.si.

32. BLEJSKA KONFERENCA

➤ IZR. PROF. DR. POLONA ŠPRAJC

Fakulteta za organizacijske vede Univerze v Mariboru je od 16. do 19. junija 2019 organizirala 32. Blejsko konferenco o e-poslovanju in e-tehnologijah (Bled eConference). Konferenca je tokrat potekala pod naslovom *Humanizing Technology for a Sustainable Society*.

Gre za mednarodni dogodek s področja raziskovanja elektronskega poslovanja in digitalne preobrazbe, ki ima znotraj Univerze v Mariboru najdaljšo tradicijo. V evropskem prostoru umeščamo Bled eConference med pomembnejše dogodke, ki odpirajo interdisciplinarni dialog med raziskovalci o sodobnih informacijskih tehnologijah, spreminjanju načinov poslovanja, izobraževanju v digitalni družbi in vplivu informacijskih tehnologij na posameznike in družbo kot celoto.

Letošnja tema konference je bila vezana na proučevanje vpliva sodobnih informacijskih tehnologij in digitalne preobrazbe na trajnostni razvoj organizacij ter zagotavljanju dobrobiti za posameznika in družbo. Tematike, ki so bile na tokratni konferenci posebej poudarjene so bile digitalizacija, digitalna preobrazba, pametna mesta, družbeni mediji, uporabniške izkušnje, poslovni modeli, izobraževanje v digitalni družbi, e-zdravje, podatkovna znanost in veriženje podatkovnih blokov.

Letošnja 4-dnevna konferenca se je pričela v nedeljo s celodnevni dogodkom namenjenim doktorskim študentom. Dogodku se je pridružila tudi zaslužna profesorica Carol Saunders, nekdanja glavna urednica pri reviji *MIS Quarterly* in prejemnica mnogih nagrad s področja informacijskih sistemov. Za

doktorske študente je pripravila predavanje, v katerem je na podlagi izkušenj govorila o uspešnem premagovanju ovir pri pisanju in objavljanju znanstvenih prispevkov. Osrednji del dneva so bile predstavitve doktorskih študentov, po koncu predstavitev pa je profesor Anand Sheombar iz Nizozemske fakultete HU Utrecht, vodil delavnico z naslovom *Research Design Canvas*.

V ponedeljek dopoldne je potekala uradna otvoritev Bled eConference in pridružene konference *Living Bits and Things*. V skupnem plenarnem delu sta udeležence nagovorila dekan Fakultete za organizacijske vede Univerze v Mariboru prof. dr. Iztok Podbregar in v. d. generalnega direktorja direktorata za informacijsko družbo na Ministrstvu za javno upravo dr. Uroš Svete. Plenarna govornica sta bila Günther Riedhofer iz podjetja *Siltro-nic* in Felix Denner iz IBM-ovega hčerinskega podjetja *the Weather Company*. Oba govornica sta poudarila vlogo odprtih in masovnih podatkov v industriji.

V nadaljevanju dopoldanskega dela so udeležence Bled eConference nagovorili še dr. Janez Potočnik, sopredsedujoči *UN International Resource Panel*, ki je skozi nedavno dogajanje in prihodnji razvoj dogodkov povzel pomembnost upravljanja z viri skozi digitalizacijo. Pri-

družila sta se mu Martin Vogt iz VDI centra za učinkovitost upravljanja z viri v Nemčiji in dr. Peter Wostner iz službe vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko.

V popoldanskem delu je poleg predstavitev raziskovalnih dosežkov raziskovalcev potekal panel o digitalnih prebojih v zdravstvu, kjer se nam je pridružila delegacija iz Galicije in študentski bazar, na katerem so se v boju za najboljši prototip pomerile tri ekipe iz Nizozemske in Slovenije.

V torek je potekal celodnevni dogodek na področju podatkovne znanosti, ki je zajemal predstavitev raziskovalnih prispevkov in delavnico uvoda v podatkovno znanost, v kateri je uporabo programskega orodja *Orange* predstavila Ajda Pretnar, raziskovalka Fakultete za računalništvo in informatiko Univerze v Ljubljani. Vzporedno je potekala še delavnica kompetenc upravljanja virov v digitalni dobi in predstavitve raziskovalnih prispevkov na področju digitalne preobrazbe, pametnih mest, e-zdravja in dobrega počutja, družbenih medijev in upravljanja odnosov s kupci, uporabniških in kupčevih izkušenj, izobraževanja in poučevanja v digitalni ekonomiji in tehnologiji podatkovnih blokov. Le-te so se nadaljevale še v sredinem dopoldanskem delu.

Konferenca se je udeležilo 130 udeležencev iz 19 držav. Predstavljenih je bilo 69 raziskovalnih prispevkov, odvale pa so se 3 delavnice, 3 paneli, študentski bazar in doktorski konzorcij. Uradni konferenčni del so kot vsako leto povezovali družabni dogodki, namenjeni spoznavanju in izmenjevanju izkušenj, tudi med udeleženci Bled eConference in *Living Bits and Things*, ki promovirajo povezovanje med znanostjo in stroko.

IZOBRAŽEVANJE O TEMELJNIH POSTOPKIH OŽIVLJANJA NA UNIVERZI V MARIBORU, FAKULTETI ZA ZDRAVSTVENE VEDE

71 PROF. DR. SONJA ŠOSTAR TURK

71 PROF. DR. (ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKE BRITANIJE IN SEVERNE IRSKE) MAJDA PAJNKIHAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede je 16. maja 2019 v sodelovanju z Zdravstvenim domom dr. Adolfa Drolca Maribor, s pomočjo podiplomskih študentov študijske smeri Urgentna stanja v zdravstvu Univerze v Mariboru, Fakultete za zdravstvene vede, zaposlenih na fakulteti, vabljenih strokovnjakov iz zdravstvenih institucij, Slovenske vojske, Prostovoljnega gasilskega društva Rače in Gorske reševalne službe Maribor že peto leto zapored izvedla izobraževanje o temeljnih postopkih oživljanja (TPO). Letos je bilo predstavljenih nekaj novosti.

vključitvijo elementov iger, kot so točke, medalje in lestvice. Igrifikacija neposredno vpliva na razvoj posameznih veščin (od kognitivnih do psihofizičnih) s ciljem aktivirati posameznika pri reševanju določenega problema, v našem primeru zastoju srca. Za dosego cilja so se morali udeleženci preizkusiti v izvajanju **pravilne masaže srca po najnovjših smernicah, in sicer z vključitvijo igrifikacije** – oblika tekmovanja z namenom pridobivanja nova znanja ter veščin iz TPO.

Med izobraževanjem smo izvedli **igrani scenarij** prvega pristopa k osebi, ki je začutila nena-

stavbe nameščena **dva defibrilatorja (AED)**, ki ob pravilni in pravočasni uporabi zagotavljata varnost in večje možnosti preživetja pri nenadnem srčnem zastoju. Varno in enostavno ga lahko uporabljajo tudi ljudje brez medicinske izobrazbe in s tem bistveno izboljšajo možnosti preživetja pri nenadnem srčnem zastoju. Njegova uporaba skupaj s temeljnimi postopki oživljanja tako predstavlja ključna pogoja za reševanje človeških življenj.

Cilj fakultete, pridružene mreži ustanov, kjer so nameščeni defibrilatorji, je varnost ljudi in preprečevanje smrti in zdravstvenih posledic pacientov v kritični situaciji zastoja srca. Bolezni srca in ožilja predstavljajo vodilni vzrok smrti pri nas in v svetu, zato je seznanjenost s postopki hitrega ukrepanja toliko večjega pomena. Kritična situacija pri osebi z zastojem srca povzroča močan stres že pri zdravstvenih delavcih, še toliko večjega pri naključno prisotnih ljudeh, ki nimajo zdravstvene izobrazbe. Pomoč in rešitev samo enega človeka je vredna truda pri organizaciji aktivnosti izobraževanja o temeljnih postopkih oživljanja in uporabi defibrilatorja. Pri nenadnem zastoju srca je hitro ukrepanje temeljnega pomena za preživetje pacienta in za zmanjšanje posledic zastoja srca, kar vpliva na poznejšo kvaliteto življenja pacienta ter na manjše stroške zdravstvene rehabilitacije. Z izvedbo izobraževanja smo želeli zagotoviti večjo varnost naključnim osnovnošolcem, dijakom, študentom, mimoidočim, zaposlenim na Univerzi v Mariboru in prebivalcem lokalne skupnosti.

Izobraževanje finančno podpirajo donatorji, za kar se jim Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede zahvaljuje.

Predstavniki gorske reševalne službe Maribor so prikazali **reševanje z višin v urbanem okolju**. Vrv so navezali na zunanje požarno stopnišče zgradbe fakultete in na avtomobil, ki ga uporabljajo pri svojem delu. S pomočjo reševalnega sedeža, varovalnih ventilov in ostale opreme so vsem udeležencem izobraževanja, ki so se želeli preizkusiti v spustu, omogočili varen spust in poskrbeli za dvig adrenalina.

Udeleženci so se lahko preizkusili tudi v izvajanju TPO s pomočjo igrifikacije oz. elementov iger. Izobraževanje s pomočjo igrifikacije je sodoben pristop učenja TPO, ki temelji na sprotnem preverjanju znanja in na veščinah z

dno bolečino v prsnem košu. S scenarijem smo želeli izpostaviti pomen zgodnje prepoznavne možnosti srčnega infarkta, ustrezna aktivacija službe Nujne medicinske pomoči, spremljanje stanja bolnika in izvedbo ukrepov prve pomoči v primeru poslabšanja zdravstvenega stanja. Scenariji so se izvajali v manjših skupinah od 15 udeležencev, v katerih so sodelovali osnovnošolci, študentje in strokovnjaki s področja zdravstva.

Fakulteta za zdravstvene vede ima v notranjosti in na pročelju

S TRENINGOM MEHKIH VEŠČIN DO BOLJŠE ZAPOSRLJIVOSTI DOKTORANDOV

➤ IRENA LOVRENČIČ DRŽANIČ

Poznavanje in spretnost pri uporabi mehkih veščin mladim doktorandom omogočata boljše možnosti za zaposlitev v industriji. Raziskave kažejo, da delodajalci opažajo primanjkljaj mehkih veščin pri doktorandih. Zaradi tega želijo evropske univerze in podjetja iz vzhajajočih ekonomskih sektorjev razviti inovativen trening mehkih veščin, ki bi povečal njihovo zaposljlivost.

Cilji projekta

Projekt OUTDOC (Podpora doktorandom v vzhajajočih sektorjih) je nastal kot skupna iniciativa univerz in podjetij v štirih evropskih državah (Španija, Nemčija, Romunija in Slovenija). Cilj projekta je prispevanje k zaposljlivosti doktorandov v vzhajajočih sektorjih s treningom mehkih veščin. Slednje so namreč pri zaposlovanju doktorandov med najpomembnejšimi kriteriji. Trening veščin se bo izvajal v obliki interaktivnega spletnega tečaja.

Cilji projekta sledijo aktivnostim Evropske komisije, ki želi z različnimi ukrepi povečati število doktorandov. S temi ukrepi želi trg dela pripraviti na povečane potrebe po visoko izobraženih delavcih, ki jih napoveduje OECD¹. Doktorandi namreč pomembno prispevajo k ekonomskemu in družbenemu razvoju.

Sodelujoče institucije so se za takšen pristop odločile zaradi napovedi, da se bodo v prihodnjih desetletjih povečale potrebe po visoko izobraženih delavcih v vzhajajočih sektorjih, kot sta obnovljiva energija in tehnološki sektor. Industrija bo tako potrebovala visok nivo veščin raziskovanja, kar pomeni, da bodo univerze morale prilagoditi študijske programe ter vanje vključiti več zahtevanih veščin.

Pretekle raziskave kažejo, da delodajalci najpogosteje pričakujejo visoko raven mehkih (prenosljlivih) veščin, ki so uporabne v različnih delovnih okoljih. Evropske institucije prav tako spodbujajo mobilnosti med državami z namenom izobraževanja in zaposlitve, saj verjamejo, da to pomembno prispeva k zaposljlivosti doktorandov.

Prednosti projekta

Med najpomembnejšimi prednostmi projekta je povezanost z industrijo, saj lahko delodajalci izrazijo svoja pričakovanja in izkušnje z doktorandi. Tako imajo neposreden vpliv na izobraževanje prihodnjih generacij delavcev. Ugotovitve raziskave, ki je bila izvedena med 250 evropskimi podjetji, bodo uporabljene za razvoj inovativnega spletnega tečaja, ki ga bodo testirali na sodelujočih univerzah. V testnem obdobju bo sodelovalo 75 doktorandov iz Španije, Nemčije, Romunije in Slovenije, po trije predstavniki z vsake univerze pa bodo v okviru obdobja mobilnosti za mesec dni odšli k sodelujočim podjetjem, v katerih bodo delali pod mentorstvom.

Po izteku projekta želijo sodelujoče univerze program vključiti v doktorsko šolo in tako ponuditi priložnosti tudi ostalim doktorandom, ne le tistim iz vzhajajočih ekonomskih sektorjev.

Pomen mehkih veščin pri zaposlovanju

Mehke veščine so veščine, ki jih pridobimo skozi izobraževanje in življenjske izkušnje, lahko pa jih tudi izboljšamo s treningom. Pogosto jih imenujejo gradniki naše kariere, saj jim delodajalci pripisujejo velik pomen med postopkom zaposlovanja. Prav tako so te veščine uporabne v različnih delovnih okoljih, njihova raven pa je precej odvisna od osebnostnih lastnosti.

Doktorandi morajo po mnenju delodajalcev izboljšati svoje mehke veščine, saj jim bodo povečale možnosti za zaposlitev. Razlika med dobrim in idealnim kandidatom za zaposlitev je namreč pogosto prav raven mehkih veščin. Slednje tudi omogočajo lažjo vzpostavitev

PROJEKTNI PARTNERJI

- Univerza v Salamanci (Španija)
- Idimas Gestion (Španija)
- Univerza Friedrich Alexander Universität Erlangen Nürnberg (Nemčija)
- ITQ (Nemčija)
- Univerza Alexandru Ioan Cuza Iasi (Romunija)
- Brandweb (Romunija)
- Univerza v Mariboru (Slovenija)
- Surovina (Slovenija)

dobrih odnosov s sodelavci. Pri tem jim bodo predvsem koristile komunikacijske spretnosti in sposobnost timskega dela.

Mehke veščine bodo vse pomembnejše tudi zaradi napovedanih sprememb trga dela in gospodarstva. Slednja bosta v prihodnjih letih doživela nekatere ključne spremembe:

Fleksibilnost. Nove ekonomske priložnosti bodo vodile v zahteve po novih znanjih in veščinah, zato bodo iskalci zaposlitve morali postati bolj fleksibilni. Po napovedih bodo najbolj iskana izobraževanja na področju tujih jezikov, digitalizacije in ostalih tehnoloških veščin ter mehkih veščin.

Najem zunanjih izvajalcev. Z razvojem in povečanjem kompleksnosti delovnih mest se bodo povečale tudi potrebe po visoko specializiranih storitvah, ki jih bodo izvajali zunanji izvajalci.

Nadzorni sistemi. Ekonomske priložnosti bodo povečale usmerjenost podjetij k večji dobičkonosnosti in konkurenčnosti. Zaradi tega bo potreben razvoj boljših nadzornih sistemov za optimizacijo in učinkovitost delovnih procesov.

Globalizacija. Ekonomska in delovna razmerja se bodo globalizirala zaradi dogovorov med državami. Doktorandi bodo tako imeli več priložnosti za delo v mednarodnem okolju.

Zasebna podjetja morajo prepoznati in predstaviti kakšne so njihove potrebe, da lahko visokošolske institucije uskladijo izobraževanja s potrebami delodajalcev. Prav temu je namenjen projekt OUTDOC.

¹ OECD Employment Outlook 2016.

Visokošolske institucije morajo posodobiti študijske programe in ponuditi treninge, s katerimi bodo študenti pridobili veščine, ki jih delodajalci želijo videti pri zaposlenih.

Veščine, ki jih delodajalci pričakujejo pri doktorandih

Že omenjena raziskava, ki je zajela več kot 250 evropskih podjetij iz različnih vzhajajočih ekonomskih sektorjev je pokazala, katere veščine delodajalci najpogosteje želijo videti pri doktorandih. Primerjava med najpogosteje pričakovanimi in zaznamimi veščinami kaže, da imajo doktorandi visoko raven šestih od desetih najbolj zaželenih veščin. Iz tega lahko sklepamo, da so želje in potrebe delodajalcev v precejšnji meri izpolnjene.

Delodajalci od zaposlenih pričakujejo:

- sposobnost skupinskega dela
- pripravljenost na učenje
- učinkovito verbalno komunikacijo
- odgovornost pri delu
- motivacijo in dajanje pobud

V raziskavi so delodajalci pomembnost mehkih veščin ocenili kot zelo visoko. Izsledki kažejo, da delodajalci kot najpomembnejše veščine vidijo sposobnost skupinskega dela, pripravljenost za učenje, učinkovitost verbalne komunikacije, odgovornost pri delu ter motivacijo in dajanje pobud. Nekoliko manj pomembne veščine so bile delovna etika, profesionalizem, pisne veščine, organiziranost ter fleksibilnost pri delu.

Tudi rezultati zaznamih veščin kažejo na primerno stanje med doktorandi. Le trije odstotki delodajalcev namreč ocenjujejo, da imajo doktorandi bistveno nižjo raven strokovnega znanja kot je pričakovana. Še manjši primanjkljaj je opaziti pri podjetniški oziroma inovativni miselnosti, pogajalskih sposobnostih, vodstvenih sposobnostih in prilagodljivosti.

Izsledki izvedene raziskave kažejo na pozitiven odnos delodajalcev do zaposlovanja doktorandov v vzhajajočih sektorjih. Večina sodelujočih delodajalcev namreč že zaposluje doktorande, prav tako pa so izrazili tudi pripravljenost za njihove prihodnje zaposlitve.

MEDNARODNA POLETNA ŠOLA SOLUTION DESIGN

Univerza v Mariboru je letos ponovno organizirala Mednarodno poletno šolo Solution Design, in sicer v dveh modulih. Prvi se je začel 16. junija 2019 na Fakulteti za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo na temo Vrednost odpadkov. Študenti so se seznanili z načini spoznavanja in odkrivanja izzivov ter metodami za reševanje le teh. Prav tako so si ogledali različne lokacije, ki se ukvarjajo z vrednostjo odpadkov, ena izmed teh je bila Surovina d.d. Na tem modulu so sodelovali visokošolski učitelji s Fakultete za strojništvo, Filozofske fakultete in Pravne fakultete Univerze v Mariboru.

Drugi modul se je začel 24. junija 2019 v univerzitetni stavbi na temo avtonomnih vozil. Univerza v Mariboru je namreč koordinatorka CEEPUS mreže (univerzitetne mreže v okviru Srednje in Vzhodno evropskega programa za univerzitetne študije) na področju avtonomnih vozil, ki ima 14 partnerjev iz Poljske, Slovaške, Bolgarije, Avstrije, Hrvaške, Madžarske, Srbije in Slovenije. Vsi partnerji imajo še lokal-

na partnerja iz gospodarstva, v Sloveniji je ta partner ACS (avtomobilski grozd Slovenije). Poletno šolo tako podpira program CEEPUS, pa tudi gospodarske družbe (Gamax, FarmAsist, Cosylab, Dewesoft in AVL).

V okviru poletne šole o avtonomnih vozilih, ki je potekala v organizaciji Inštituta za robotiko Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko UM, je predaval tudi prof. Arno Eichberger s Tehnične Univerze v Gradcu (TU Graz), ki je vrhunski strokovnjak za ADAS sisteme v sodobnih vozilih.

Pred stavbo Rektorata Univerze v Mariboru (Slomškov trg 15) je bil ta dan na ogled BMW 640i s polnim ADAS (Advanced Driver Assistance Systems) paketom, ki ima vgrajeno veliko tovrstnih sistemov (full range ACC, LDW, Night vision, FCW, samodejno parkiranje, bird view, AFS, Rear steering, vodeno vzmetenje, vodeni stabilizatorji). Profesor Arno Eichberger s Tehnične univerze v Gradcu je udeležencem poletne šole razložil raziskave, ki v zvezi z avtonomnimi vozili potekajo na TU Gradec.

Raziskovanje študentov zdravstvenih ved prispeva k zdravju in razvoju sodobne družbe – 11. ŠTUDENTSKA KONFERENCA S PODROČJA ZDRAVSTVENIH VED Z MEDNARODNO UDELEŽBO

➤ VIŠ. PREDAV. DR. KLAVDIJA ČUČEK TRIFKOVIČ

➤ INES MLAKAR

➤ PROF. DR. (ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKE BRITANIJE IN SEVERNE IRSKE) MAJDA PAJNKIHAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede je 24. maja 2019 organizirala 11. študentsko konferenco s področja zdravstvenih ved, ki je bila hkrati tudi druga študentska konferenca z mednarodno udeležbo. Letošnja študentska konferenca je potekala pod naslovom: »Raziskovanje študentov zdravstvenih ved prispeva k zdravju in razvoju sodobne družbe«. Študentska konferenca se je razvila v tradicionalni dogodek, v katerem sodelujejo študenti in njihovi mentorji.

Študenti prispevajo k utrjevanju profesionalne identitete in s svojim raziskovalnim delom pripomorejo k razvoju znanja za zdravje posameznika, družine in družbe. Usposobljenost študenta za prenos in uporabo teoretičnega znanja v prakso in reševanje strokovnih problemov s pomočjo na dokazih utemeljene zdravstvene nege ter k človeku usmerjene obravnave so temelji za samostojno opravl-

janje poklicev na vseh nivojih zdravstvene dejavnosti. Zahteve sodobne družbe in številne spremembe v njej vodijo v potrebo po krepitevi znanstvenoraziskovalnega jedra znanja za podporo teoretičnemu izobraževanju in praksi. Študentska konferenca predstavlja priložnost za izboljšanje razvoja in širjenje uporabe znanja s področja zdravstvene nege in zdravstvenih ved. Študenti predstavijo dela, ki so nastala v obliki projektne, raziskovalne, seminarskega ali zaključnega dela v času študija pod mentorstvom in somentorstvom visokošolskih učiteljev. Konferenca je namenjena izmenjavi mnenj študentov o kakovosti študija in predstavlja priložnost za nenehno zviševanje kakovosti izobraževanja v slovenskem prostoru ter krepki razvijanje medpoklicnega sodelovanja.

Letošnja študentska konferenca je potekala pod častnim pokroviteljstvom Zbornice

zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije in Mestne občine Maribor. Na konferenci je sodelovalo 150 udeležencev vseh visokošolskih institucij, ki izobražujejo študente na področju zdravstvenih ved v Sloveniji. Želeli smo, da študenti pridobivajo dragocene mednarodne izkušnje, zato smo k sodelovanju povabili tudi študente in visokošolske učitelje s partnerskih institucij University of Pecs, Faculty of Health Sciences, University of South Bohemia, Faculty of Health and Social Sciences České Budějovice, Sveučilište Sjever, Sveučilišni center Varaždin, Odjel za sestrinstvo in Hrvatsko katoličko sveučilište Zagreb, Odjel za sestrinstvo.

Udeležence konferenca je pozdravila gospa Anita Prelec, dipl. m. s., MSc (UK), izvršna direktorica Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveze strokovnih društev medi-

cinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, ki je pozdravila udeležence in v svojem nagovoru med drugim predstavila tudi ključne cilje kampanje Nursing Now Slovenia. Barbara Stilwell, PhD, mednarodno priznana strokovnjakinja za zdravstveno nego in izvršna direktorica Global Nursing Now Campaign, pa je izvedla plenarno predavanje in študentom predstavila mednarodno kampanjo Nursing Now. Gre za kampanjo, s katero se prizadeva za izboljšanje zdravja na svetovni ravni tudi s tem, da se poveča spoštovanje poklica in izboljša status medicinskih sester po vsem svetu.

Letošnja novost študentske konference je bilo sodelovanje študentov s poster predstavitvijo. Kar 11 udeležencev je svoja raziskovalna dela predstavilo s posterjem, med njimi smo izbrali in nagradili najboljšo poster predstavitev. Nagrado sta prejeli študentki Hrvatskega katolič-

kega sveučilišta Zagreb, Odjel za sestrištvo Katarina Atlagić in Lucija Tuweg.

Konferenca je bila izjemno uspešna. S kakovostnimi raziskovalnimi prispevki so sodelujoči izrazili profesionalno in znanstvenoraziskovalno rast ter pozitiven odnos do raziskovanja.

Ob zaključku konference je Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede predala ključ Univerzi na Primorskem, Fakulteti za vede o zdravju. Ključ tradicionalno prehaja iz rok v roke organizatorjem študentske konference. Vzpodbujanje in vključevanje študentov v znanstvenoraziskovalno delo med študijem zdravstvene nege in drugih zdravstvenih ved je dobra popotnica in temelj, da generacije diplomantov prenašajo zavest o pomenu prakse, utemeljene na raziskovalnih dokazih za varno in učinkovito obravnavo pacientov v klinična okolja.

»Raziskovalna dela so bila predstavljena v šestih sekcijah. Prvič je bila vključena tudi poster sekcija, ki se je izkazala za odlično idejo, saj so študentje na inovativen način pripravili povzetke svojih del na plakatih, in s tem omogočili prenos informacij v različne skupine prebivalstva. Tričlanska mednarodna komisija je ocenila posterje in izbrala najboljšega, katerega avtorji so prejeli simbolično nagrado. Vsi študentje smo se odlično odrezali, si pridobili mnogo novega znanja, retoričnih izkušenj in številnih poznanstev.«

Jure Deželak, v. d. prodekana za študentska vprašanja, Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede

»Diplomanti in študenti Visoke zdravstvene šole v Celju smo se tudi letos udeležili študentske konference s področja zdravstvenih ved, ki je potekala v Mariboru v odlični organizaciji Fakultete za zdravstvene vede. S predstavitvijo prispevkov, konstruktivnimi razpravami in zaključki smo diplomanti in študenti fakultet in visokih šol za zdravstvene vede pomembno prispevali k razvoju zdravstvene nege. S številčno udeležbo in aktivnim sodelovanjem samo potrjujemo, da se zavedamo pomena raziskovanja v zdravstveni negi, ki je osnova za izvajanje kakovostne, varne in k pacientu usmerjene zdravstvene nege. Pomembno sporočilo letošnje študentske konference je tudi, da se diplomanti in študenti zdravstvene nege zavedamo, da je potrebno izboljšati položaj poklica medicinskih sester, povečati naš vpliv in nam omogočiti, da uresničujemo svoje poslanstvo, to pa lahko dosežemo le z medsebojnim spoštovanjem, povezovanjem in dobrim sodelovanjem v skrbi za naše paciente.«

Tina Razlag Kolar, študentka magistrskega študijskega programa Paliativna oskrba, Visoka zdravstvena šola v Celju

»Navdušeni smo bili nad potekom in samo organizacijo 11. študentske konference, ki je potekala 24. 5. 2019 na Fakulteti za zdravstvene vede v Mariboru. Izbor predavanj je bil velik, ta so bila predstavljena v šestih sekcijah. Predstavitve so bile izčrpane, profesionalno predstavljene, prispevki pa kakovostni. Zanimivost je bila poster sekcija. Sekcije so bile s strani moderatorjev dobro vodene in profesionalno izvedene. Udeleženci smo odnesli dobre vtise ter pridobili nekaj novih informacij, ki jih bomo uporabili pri svojem delu, tako s študenti kot v kliničnem okolju.«

Sandra Martinuč, Univerza na Primorskem, Fakultete za vede o zdravju

REFLEKSIJE ŠTUDENTOV NA MODNI REVII V POKRAJINSKEM MUZEJU MARIBOR

➤ DOC. DR. SONJA ŠTERMAN

➤ IZR. PROF. DR. ANDREJA RUDOLF

➤ VIŠ. PRED. MAG. SILVA KREŠEVIČ VRAZ

➤ VIŠ. PRED. MAG. MARTA ABRAM ZVER

Fakulteta za strojništvo UM, Katedra za tekstilne materiale in oblikovanje in Pokrajinski muzeje Maribor sodelujeta že sedem let. **Mesec mode v muzeju**, ki ga vodi kustodinja **Maja Hren Brvar**, na tedenskih dogodkih predstavi aktualno tematiko, ki privabi številne obiskovalce. Zadnja prireditev v sklopu majskih dogodkov je modna revija **Moda in mladi**, ki je letos združila predstavitev del dijakov dveh srednjih šol (SŠOF, SŠOM) ter študentov treh slovenskih fakultet (FS, NTF, FD) s programi modnega oblikovanja. Revija je pokazala izvirne in zanimive kreacije, ki so jih sodelujoči ustvarili in realizirali tekom študijskega leta.

Iz Fakultete za strojništvo, Univerze v Mariboru so sodelovali študenti vseh letnikov študijskega programa **Tehnologije tekstilnega oblikovanja**, smer **Oblikovanje in razvoj izdelka**. Letošnje kreacije so posvetili temi **Refleksije**. Izhodišče za ustvarjanje so bili različni pomeni besede, ki so jih študenti preoblikovali v bogate oblike, strukture in barvne kombinacije.

Tamara Grašič in **Sara Kurbus**, študentki 1. letnika, sta pod mentorstvom **mag. Silve Kreševič Vraz** redizajnirali ženske srajce v nove kreacije. **Tamara Grašič** je izbrala enobarvno bluzo, ki jo je nadgradila s kombinacijo vzorčastega materiala z leskom. Na dolžino modela je vstavila v krog krojen spodnji del različnih dolžin, iz iste tkanine pa je dodala še pas, letev in volan na dolžini rokava. Na zgornjem delu rokava je odprla ramena (Slika 1). **Sara Kurbus** je dve beli srajci preoblikovala v obleko tako, da je eno preoblikovala v spodnji del, drugi srajci je odrezala ovrtnik in poglobila vratni izrez, v katerega je zašila stoječ ovrtnik s pentljo iz vzorčaste svilene tkanine. Model je nadgradila s polovičnim krilom iz vzorčaste svilene tkanine, ki ima enostranske nezaliskane gube in pas, ki se nadaljuje v pentljo (Slika 2).

Študenti višjih letnikov so temo raziskovali celo študijsko leto. V prvem semestru 2. letnika so oblikovali kolekcijo oblačil in modnih dodatkov, študenti 3. letnika pa so oblikovali kolekcijo oblačil.

Anja Stajnko obiskuje drugi letnik in pravi, da je predstavljena modela oblikovala z dušo in v

Slika 1: Kreacija Tamare Grašič, foto Arhiv UM

Slika 2: Kreacija Sare Kurbus, foto Arhiv UM

njiju pustila svoj pečat. Oblikovala je kolekcijo ženskih kreacij, med njimi je izdelala dve oblačilni podobi (Slika 3), ki predstavljata refleksijo ulične mode v sožitju z eleganco, ki jo poudarjajo materiali. Poigrala se je z barvo, tkanino in geometrijskimi oblikami tako na oblačilih kot na nakitu in torbi. (Slika 4). Pravi da ji dogodek, na katerem je predstavila svoje kreacije, v katere je vložila vse svoje znanje in energijo, pomeni veliko. Modni spektakel ji je potrditev, da je izbrala pravi poklic, ki jo osrečuje.

Študent **Jan Sadek** je oblikoval štiri moške modele (Slika 5) in moški nahrbtnik (Slika 5a). Z mislijo na samorefleksije se je poglobil v sporočilnost modelov. V refleksiji sebe in svojega stila je želel pokazati nekaj drznega, drugačnega, nekaj, kar premika standarde moškega oblačenja s sporočili, ki so bila natisnjena na pasovih modelov. Izpostavil je pomen besed kot so moč, samozavest in neustrašnost, ki so ključnega pomena za doseganje ciljev in sanj v vsakdanjem življenju. Njegovi vtisi iz modne revije izražajo veselje, da imajo študenti v času izobraževanja možnost predstaviti svoje izdelke, oziroma kolekcije širši javnosti na tako veliki platformi. Revijo ocenjuje kot zelo uspešno, saj je predstavila širok nabor kreacij.

Mergime Rexhaj je oblikovala oblačila in modne dodatke, oboje kot refleksijo japonske kulture origamija (Slika 6). Geometrijsko zlaganje papirja v razne oblike je nudilo neskončno možnosti v oblikovanju. Nepričakovane elegantne oblike je poudarila še z izbiro kombinacije svetlečega in matiranega materiala v črni barvi. Za komplet kratke hlače in top je izbrala svetleč jersey, ki nudi dobro prileganje hlače telesu, kot kombinacijo na topu pa je izbrala togo bombažno tkanino, ki drži obliko in težo apliciranih trakov na zgornjem delu topa. Z zlaganjem in kombiniranjem trakov ter njihovim našivanjem je na tkanini ustvarjena razgibana površina, ki spominja na origami. Enak koncept je ubrala pri oblikovanju bluze in kratkih hlač ter torbe in nakita, ki pritegne pozornost. Modna revija ji predstavlja uspešen zaključek oblikovanja kolekcije.

Monika Kuharič je s svojimi kreacijami želela prikazati pojem refleksije tako, da je dala oblikam, strukturam in barvam efekt, ki ob gibanju modelov z nešteti nitkami »oživijo« (Slika 7). Poigrala se je s slojenjem oblačil v obliki prehajanja petih tkanin od svetlo do temno modrega odtenka in s strukturiranjem dela oblek s pošivanjem in paranjem vrhnjih štirih slojev tkanin. Zanj je bila modna revija nepozaben

Slika 3: Kolekcija oblačil Anje Stajnko, foto NŠPINDLER

Slika 4: Anja Stajnko (v sredini) z modeloma ter z nahrbtnikom in nakitom, foto J. Zagoranski

dogodek, na katerem je dobila veliko novih izkušenj, ki ji bodo pomagale na nadaljnji poti.

Študentka **Andreja Žunko** je predstavila kreacije geometrijskih oblik v srebrni barvi, kjer je kombinirala strukturirano površino togega in gladkega mehko padajočega materiala (Slika 8). **Barbara Pučko** je oblikovala obleki, kjer se srečata kontrast v gladki in gosto tkani tekstiliji rjavo modrega odtenka in prosojne tkanine bele do svetlo modrih odtenkov, ki jih je našla na ob-

Slika 5: Kolekcija oblačil Jana Sadeka, foto NŠPINDLER

Slika 5a: Nahrbtnik Jana Sadeka, foto NŠPINDLER

leki (Slika 9). **Klara Štampar** je s svojo kreacijo želela prikazati, da ni vse vedno jasno, včasih je lahko tudi megleno, zabrisano in nas preseneti. Tako je s svojo izvirno kreacijo enostavne majice z mehko padajočim dolgim krilom in togimi modnimi dodatki posebnih oblik tudi ona presenetila občinstvo (Slika 10).

Študentom so bile v pomoč mentorice **doc. dr. Sonja Šterman**, **viš. pred. mag. Silva Kreševič Vraz**, **izr. prof. dr. Andreja Rudolf** in **viš. pred. mag. Marta Abram Zver**, ob tehnični pomoči

Viš. pred. mag. Silva Kreševič Vraz

»V 1. letniku študijskega programa TTO, pri predmetu **Kreativna delavnica**, sem s študentkama delala na redizajnu ženskih srajc. Najprej smo analizirale material, kroj, barvo in možnosti za preoblikovanje srajce v obleko. Pripravili sta nekaj svojih idejnih skic in vsako posebej smo pregledale in iskale najenostavnejšo, pa vendar kreativno rešitev preoblikovanja. Študentki sta se pri tem prvič srečali z oblikovanjem in izdelavo. S študenti

Sanje Veličkovič, inž. konf. teh. Obutev je študentom posodilo podjetje Alpina, d. o. o.

Doc. dr. Sonja Šterman

»Študente sem vodila pri predmetih **Kreativna delavnica**, **Oblikovanje tekstilnih izdelkov in Oblikovanje oblačil**, kjer so raziskovali na temo Refleksije. Poglobljena raziskava je spodbudila širšo obravnavo tematike, kjer so se poglobili v asociacije področja, raziskovali pomen besed

2. letnika smeri **Oblikovanje in razvoj izdelka** sem se pri predmetu, **Oblikovanje tekstilnih izdelkov**, po izbranih skicah in njihovih predstavitvah, skupaj z njimi lotila iskanja ustreznih materialov tako za realizacijo oblačil kot tudi modnih dodatkov, ki smo jih prav tako realizirali. Glede na izbrane materiale smo pripravili krojne dele in oblačila ter dodatke skrojili. Po krojenju sem z vsakim študentom pripravila postopek izdelave, izbor šivalnih parametrov. Med postopkom izdelave sem ves čas spremljala in aktivno sodelovala z nasveti pri izdelavi posameznih izdelkov. Študenta Jana sem motivirala, da je izdelal celo kolekcijo oblačil, kjer sva oba vložila še veliko ur dodatnega dela.«

Izr. prof. dr. Andreja Rudolf

»**Prototipna delavnica** je predmet 2. letnika, kjer se študenti prvič spoznajo z odnosom med telesom in krojem oblačila, ki ga v začetnem delu raziskujejo na sebi. V nadaljevanju sledi nadgrajevanje znanj tega odnosa tudi za druge. To so modeli oziroma manekeni, ki na modni reviji predstavijo njihove kreacije, katerih modne skice prenašajo v konstrukcijske skice in te v kroje oblačil. Skozi proces prototipiranja pri omenjenem predmetu in predmetu 3. letnika **Izdelava prototipov**, proučujejo prileganje in/ali pristajanje izdelanega oblačila z vidika lastno razvitega kroja oblačila, uporabljenih materialov, tehnik in tehnologij izdelave oblačil, ki jo podprejo s primerjavo med modno in konstrukcijsko skico oblačila in izdelanim oblačilom.«

Slika 6: Kreacije Mergime Rexhaj, foto NŠPINDLER

Slika 7: Študentka Monika Kuharič s svojima modeloma, foto NŠPINDLER

Viš. pred. mag. Marta Abram Zver

»Že sama zasnova predmeta **Ateljejsko delo** je vzpodbujanje k samostojnosti študentov pri reševanju problemov v realnem delovnem okolju. Za izdelavo zasnovanih oblačil so morali najti pot do realizacije. Izbrati so morali primerne temeljne kroje, jih modelirati in razmisliti o načinu izdelave. Po potrebi so izdelali prototipe v pomajšanem merilu in tako preverili pravilnost izbire. Seveda sem ves čas spremljala vsakega posameznega študenta. Poglobila sem se v njihovo delo in razmišljanje tako, da sem jim lahko v vsakem trenutku priskočila na pomoč. Kadar so se pojavile težave, sem jim pomagala poiskati rešitev oziroma jih vzpodbudila k iskanju drugačne poti pri reševanju problemov.«

Slika 9: Kreacija Barbare Pučko, foto arhiv UM

Slika 8: Kreacija Andreje Žunko, foto arhiv UM

Slika 10: Kolekcija Klare Štampar, foto: arhiv UM

TRANSLAW – SODELOVANJE SODNIH TOLMAČEV IN PRAVNIH STROKOVNJAKOV V KAZENSKIH POSTOPKIH TUJIH DRŽAVLJANOV

7 IZR. PROF. DR. VLASTA KUČIŠ

V okviru mednarodnega projekta Translaw (<https://transvienna.univie.ac.at/en/research/current-research-projects/translaw>) je na Univerzi v Mariboru v začetku leta potekal tretji delovni sestanek mednarodne projektne skupine TransLaw, v kateri sodelujejo Univerza na Dunaju, Univerza v Trstu, Katoliška univerza Leuven in Oddelek za prevodoslovje Filozofske fakultete Univerze v Mariboru. Projekt se osredotoča na izboljšanje zmožnosti univerz, da v obstoječih pravnih klinikah zagotovijo pravno svetovanje in tolmaške storitve osebam, osumljenim ali obtoženim kaznivega dejanja.

Gre za preučitev vloge in pomena sodnih tolmačev v kazenskem postopku, vključno s priporočili, kako izboljšati sodelovanje med sodniki, tožilci, pravniki, odvetniki, policisti in sodnimi tolmači. Projekt je zasnovan interdisciplinarno in načrtuje izvedbo skupnih delavnic/svetovalnic tako za pravne strokovnjake kot za sodne tolmače, ki bodo pravno in tolmaško znanje preizkusili v medkulturnih pravnih klinikah. Projekt se osredotoča na tri ciljne skupine: osumljene ali obtožene kaznivega dejanja, ki ne govorijo in razumejo jezika sodstva, pravne strokovnjake in sodne tolmače.

Cilj projektne skupine je analizirati in ugotoviti pomen in vlogo sodnega tolmačenja v kazenskih postopkih tujih državljanov, ki ne govorijo in razumejo jezika sodstva, zato je osnovni namen interdisciplinarnega projekta Translaw izboljšanje sodelovanja med pravnimi strokovnjaki in sodnimi tolmači. V ospredju projekta je vzpostavitev in razvoj medkulturnih pravno-tolmaških klinik, ki bodo omogočale usposabljanje in izobraževanje bodočih tolmačev in pravnikov ter pridobivanje ustreznih strokovnih kompetenc, potrebnih pri opravljanju pravno-tolmaških storitev za tujejezične osebe. Projektna skupina izpostavlja nujnost povezovanja stroke z akademsko skupnostjo, ki bi v obliki inovativnih in interdisciplinarno zasnovanih študijskih predmetov nudila izobraževanje za bodoče tolmače, prevajalce in pravnike. Med glavne cilje evropskega projekta TransLaw sodi vzpostavitev medkulturnih pravno-tolmaških klinik, in sicer po vzoru že obstoječih pravnih klinik, ki bi osebam, osumljenim ali obtoženim kaznivega dejanja, ki ne govorijo in razumejo slovenskega jezika, zagotovile pomoč pri pravnih in tolmaških storitvah. Na Oddelku za prevodoslovje smo v sodelovanju s Pravno fakulteto zato že akreditirali izbirni predmet *Večjezična in medkulturna komuni-*

kacija v kazenskih postopkih, ki bo študentom magistrske stopnje prvič na voljo v študijskem letu 2019/20. Na Višjem sodišču v Mariboru smo v začetku junija izvedli strokovno delavnico v sodelovanju z mariborskimi sodnimi tolmači, višjim sodnikom mag. Aleksandrom Karakašem in vodjo Oddelka za kazensko sodstvo ter višjo sodnico na Okrožnem sodišču v Mariboru mag. Vanjo Verdel Kokol. Razprava je tekla o obstoječi praksi sodnega tolmačenja, o nujnosti sodelovanja med pravnimi strokovnjaki, policisti in sodnimi tolmači ter o specifikah posameznih strok, spregovorili pa smo tudi o kulturnih vrednotah in družbenih normah v kontekstu mednarodnega kazenskega prava. Člani projektne skupine TransLaw na delovnem sestanku v Mariboru (z desne strani): dr. Maurizio Viezzi (Univerza v Trstu), dr. Caterina Falbo (Univerza v Trstu), dr. Vlasta Kučič (Univerza v Mariboru), mag. Christina Weißenböck (Univerza na Dunaju), dr. Mira Kadric-Scheiber (Univerza na Dunaju), dr. Sylvi Rennert (Univerza na Dunaju), dr. Heidi Salaets (KU Leuven), ddr. Natalia Kaloh Vid (Univerza v Mariboru) in dr. Katalin Balogh (KU Leuven) na video sliki.

Člani projektne skupine TransLaw na delovnem sestanku v Mariboru (z desne strani): dr. Maurizio Viezzi (Univerza v Trstu), dr. Caterina Falbo (Univerza v Trstu), dr. Vlasta Kučič (Univerza v Mariboru), mag. Christina Weißenböck (Univerza na Dunaju), dr. Mira Kadric-Scheiber (Univerza na Dunaju), dr. Sylvi Rennert (Univerza na Dunaju), dr. Heidi Salaets (KU Leuven), ddr. Natalia Kaloh Vid (Univerza v Mariboru) in dr. Katalin Balogh (KU Leuven) na video sliki.

Člani projektne skupine TransLaw na delovnem sestanku v Mariboru (z desne strani): dr. Maurizio Viezzi (Univerza v Trstu), dr. Caterina Falbo (Univerza v Trstu), dr. Vlasta Kučič (Univerza v Mariboru), mag. Christina Weißenböck (Univerza na Dunaju), dr. Mira Kadric-Scheiber (Univerza na Dunaju), dr. Sylvi Rennert (Univerza na Dunaju), dr. Heidi Salaets (KU Leuven), ddr. Natalia Kaloh Vid (Univerza v Mariboru) in dr. Katalin Balogh (KU Leuven) na video sliki.

PREVAJANJE IN TOLMAČENJE V EVROPSKEM PARLAMENTU KOT KOMUNIKACIJSKI IZZIV

➤ IZR. PROF. DR. VLASTA KUČIŠ

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa Euproski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament Parlament Ewropew Europees Parlement Parlement Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet

Študenti Oddelka za prevodoslovje Filozofske fakultete so mednarodno zelo aktivni, redno se udeležujejo Erasmus in CEEPUS izmenjav ter poletnih akademij v okviru mreže TRANS, ki jo že vrsto let koordinira in vodi izr. prof. dr. Vlasta Kučiš. Ker študente zanimajo tudi potencialna delovna okolja v tujini, smo se letos spomladi v sodelovanju z Evropskim parlamentom, Direktoratom za prevajanje ter Direktoratom za logistiko in konferenčno tolmačenje odpravili na 4-dnevno strokovno ekskurzijo v Bruselj. V številnih institucijah EU je namreč redno zaposlenih približno 4 300 prevajalcev in 800 tolmačev, veliko je tudi zunanjih sodelavcev, tako da se Evropska unija (EU) uvršča med največje prevajalske in tolmaške agencije in večjezične urade na svetu. Obiskali smo Evropski parlament, stičišče različnih jezikov in kultur ter se seznanili z njegovim delovanjem, pri čemer je bil največji poudarek na prevajalskem in tolmaškem delu, saj je od leta 2004 tudi slovenščina eden od uradnih in delovnih jezikov Evropske unije.

Evropski parlament je zanimivo delovno okolje za prevajalce in tolmače, saj brez njih ta institucija ne bi mogla ustrezno delovati. Uradni dokumenti se prevajajo v vse uradne jezike Evropske unije, teh je trenutno 24, vsak poslanec Evropskega parlamenta ima možnost in pravico, da govori v maternem jeziku, državljanom EU pa mora biti evropska zakonodaja dostopna v njim razumljivem jeziku. Večjezičnost sodi med temeljna načela EU in je pomembna vrednota evropske celine, ki v sodobnem globalnem svetu prednjači po bogati jezikovni raznolikosti in kulturni dediščini. V Evropskem parlamentu imajo vsi uradni jeziki enak status ne glede na dejstvo, da so se kot delovni jeziki uveljavili angleščina, nemščina in francoščina.

Strokovno ekskurzijo smo začeli z vodenim ogledom in obiskom Hiše evropske zgodovine, kjer so na slikovit in zanimiv način predstavljene zgodovinske prelomnice današnjih članic EU. Med ostalim smo se lahko spomnili na znamenit avto *fičo* (ljubljanke registracije), ki je bil ob *stoenki* eno od najbolj množičnih vozil v bivši skupni državi. Sledil je sprejem na Generalnem direktoratu za prevajanje, kjer nam je g. Valter Mavrič, generalni direktor direktorata, predstavil službo, ki jo vodi, sledila sta predstavitev delovanja EP ter ogled plenarne dvorane, kjer smo lahko prisluhnili razpravi poslancev in tolmačenju v slovenski kabini. Srečali smo se tudi z nekaterimi slovenskimi poslanci, spre-

govorili o njihovem načinu in vsebini dela ter se skupaj odpravili na delovno kosilo. Obisk prvega dne smo zaključili s predavanjem Roberta Čampe, prevajalca v slovenskem prevajalskem uradu, ki je v svojem predavanju opozoril na pasti pri prevajanju pravnih in zakonodajnih besedil. Drugi dan je potekal v obliki delavnice, predstavili pa so nam tudi nov večjezični radijski projekt EuroParl Audio Capacity (<https://audio.europarl.europa.eu/EN/home>). Popoldan smo preživeli v tolmaških kabinah in v prijetni strokovni družbi Marka Cerkvénika, tolmača v slovenski kabini, nekdanjega študenta Oddelka za prevodoslovje mariborske univerze, ki nam je postregel s številnimi koristnimi nasveti glede tolmačenja na področju političnega diskurza. Strokovno ekskurzijo smo sklenili z obiskom

Večjezičnost kot temeljno načelo EU

multimedijskega Parlamentariuma, kjer smo se podali na virtualno potovanje po Evropi, popoldan pa smo namenili ogledu znamenitosti evropske prestolnice in nakupu odlične belgijske čokolade.

Tolmačenje kot poseben komunikacijski izziv v Evropskem parlamentu

Na sliki v sredini: Valter Mavrič, direktor Generalnega direktorata za prevajanje v EP, Agnieszka Walter-Drop, generalna direktorica konferenčnega tolmačenja v EP, izr. prof. dr. Vlasta Kučiš, organizatorica strokovne ekskurzije v Bruselj, in študenti Oddelka za prevodoslovje mariborske univerze

Na sliki: Marko Cerkvenik, tolmač v slovenski kabini EP in nekdanji študent Oddelka za prevodoslovje Filozofske fakultete Univerze v Mariboru (desno), izr. prof. dr. Vlasta Kučiš (v sredini), izr. prof. ddr. Natalia Kaloh Vid (v sredini), in študenti Oddelka za prevodoslovje

KNJIŽNE NOVOSTI

NOVE IZDAJE UNIVERZITETNE ZALOŽBE

FILOZOFSKA FAKULTETA

KULTURNA POKRAJINA HALOZ

DR. VLADIMIR DROZG, DR. UROŠ HORVAT IN
DR. EVA KONEČNIK KOTNIK (UR.)

Kulturna pokrajina je rezultat človekovega delovanja, to pa je povezano z gospodarskimi in socialnimi razmerami. Zato se sodobna kulturna pokrajina spreminja iz agrarne v bolj ali manj urbanizirano. Monografija obravnava kulturno pokrajino Haloz iz več vidikov. Med njimi je spreminjanje zemljiških kategorij rabe tal, ki kažejo upad kmetijske dejavnosti. Prikaz spreminjanja demografskih razmer v haloških naseljih govori o vse večji diferenciranosti pokrajine na demografsko bolj in manj stabilen del. Pregled kmetijstva, nekoliko najpomembnejše gospodarske dejavnosti, kaže velike strukturne spremembe v panogi, še večji obseg pa bodo pridobile v prihodnjih letih. Razvoj turizma kaže povečanje pomena te panoge. Obravnavane so pedološke razmere iz vidika sonaravnega kmetovanja in samooskrbe ter naravni potenciali območja, kot podlaga za načrtovanje novih dejavnosti, konkretno rekreacijskih območij in kolesarskih poti. Obravnavana je še marginalnost Haloz, in sicer iz različnih vidikov, ki jih ta pojem vključuje. Monografijo zaključuje besedilo o socialnih skupinah, ki kulturno pokrajino ustvarjajo. Dva prispevka prikazujeta življenje in delo Vladimirja Bračiča, geografa in prvega rektorja Univerze v Mariboru, čigar spominu je monografija posvečena.

Tiskana izdaja publikacije se prodaja na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru. Cena publikacije znaša 10,00 €. Publikacija je na voljo tudi v e-izdaji, brezplačno.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/435>

PEDAGOŠKA FAKULTETA

VLOGA PREDMETNIH DIDAKTIK ZA KOMPETENCE PRIHODNOSTI

Zbornik povzetkov

DR. ALENKA LIPOVEC (UR.)

Zbornik povzetkov mednarodne znanstvene konference Vloga predmetnih didaktik za kompetence prihodnosti predstavlja spoznanja tako strokovnjakov iz prakse kot raziskovalcev z različnih akademskih področij, ki se zanimajo za raziskovanje in prispevek k izobraževalnim temam. Prispevki sledijo dvema temeljnima ciljema konference: predstaviti spoznanja predmetnih didaktik s področja razvoja kompetenc prihodnosti in izmenjati praktične izkušnje, znanja in primere med učitelji in raziskovalci. Zbornik povzetkov pokriva sledeče krovne teme: razvoj kompetenc učenca (sodelovalno učenje, kroskurikularno in medpredmetno učenje in poučevanje, interdisciplinarnost v poučevanju, diferenciacija in individualizacija, princip enakosti, upoštevanje predznanja, učenje z raziskovanjem, vloga mediatorjev pri pouku, avtentične situacije, sodobna učna okolja (IKT), pouk izven učilnice, razvoj različnih pismenosti), trikotnik predmetno področje, didaktika in predmetna didaktika (profesionalni razvoj učitelja, samorefleksija učitelja, sodobni pristopi poučevanja v praksi, pedagoško vsebinsko znanje učiteljev, pravopisna zmožnost učencev in učiteljev, odnos, vzajemnost, razmerje in podobnosti predmetnega področja, didaktike in predmetne didaktike), vizualizacija (vizualna pismenost, spodbujanje specifičnih zaznavnih zmožnosti) in implementacija kognitivnega konflikta v pouk (kognitivno poniževanje učencev, konstruktivizem – kognitivni konflikt, napačne predstave, intuitivni pojmi, kognitivne sheme).

Publikacija je na voljo v e-izdaji in tiskani izdaji brezplačno.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/433>

PРАВNA FAKULTETA

VANEKOVO STOLETJE

Ob stoletnici rojstva dr. Vaneka Šiftarja

DR. DARJA SENČUR PEČEK (UR.)

Monografija, ki jo sestavlja petintrideset znanstvenih in strokovnih prispevkov, je bila izdana ob stoletnici rojstva dr. Vaneka Šiftarja in je v bistvu tretji tako imenovani Vanekov zbornik. V prvem delu so spominski prispevki, ki osvetljujejo življenje in različna področja delovanja treh pomembnih, med seboj povezanih Prekmurcev: Vaneka Šiftarja, njegovega sopotnika Antona Vratuše in lani umrlega Franca Kuzmiča. V drugi del so uvrščeni strokovni in znanstveni prispevki, tematsko v širšem smislu povezani s Prekmurjem in/ali z delom Vaneka Šiftarja in Antona Vratuše. V tretjem delu so zbrani znanstveni prispevki, ki posegajo na različna raziskovalna področja Vaneka Šiftarja, pa tudi Vratuše in Kuzmiča, vse od prava (tako ustavnega kot delovnega), zgodovine, jezikoslovja do človekovih pravic, domoljubja, družbene odgovornosti in humanistike v najširšem smislu.

Publikacija je na voljo v e-izdaji in tiskani izdaji brezplačno.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/436>

FAKULTETA ZA STROJNIŠTVO

MEDNARODNA KONFERENCA FLUIDNA TEHNIKA 2019

Zbornik prispevkov

DR. DARKO LOVREC IN DR. VITO TIČ (UR.)

Mednarodne konference Fluidna tehnika/ Fluid Power so dvodnevni dogodek, namenjen vsem, ki se profesionalno ukvarjajo s hidravličnimi ali pnevmatičnimi napravami in pogoni ter vsem tistim, ki želijo biti obveščeni o „najsodobnejšem stanju“, novih odkritjih in novostih na področju hidravlike in pnevmatike. Srečanja strokovnjakov na konferencah

v Mariboru so tradicija že od leta 1995; v organizaciji Fakultete za strojništvo Univerze v Mariboru. Konference so organizirane vsako drugo leto in so najpomembnejši dogodek s področja stroke v Sloveniji in v tem delu Evrope. Letošnja konferenca je potekala septembra v Mariboru.

Publikacija je na voljo v e-izdaji in tiskani izdaji brezplačno.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/436>

FILOZOFSKA FAKULTETA

ANALIZA RAZPADA JUGOSLAVIJE V LUČI NACIONALIZMA

Kako sta kontinuiteta nacionalističnih prerakanj etničnih političnih elit in etnično podjetništvo uničila večnacionalno Jugoslavijo

DR. SERGEJ FLERE IN DR. RUDI KLANJŠEK

Knjiga »Analiza razpada Jugoslavije v luči nacionalizma« obravnava razpad »Titove« Jugoslavije iz politološkega in zgodovinskega stališča, ki ga avtorja pomembno dopolnjujeta s študijami etnicitete in nacionalizma. Rdečo nit dela predstavlja analiza delovanja elit, predvsem v smislu njihovega odkritega in prikritega, celo nezavednega nacionalizma. Te elite so namreč večkrat verjele, da se bojujejo proti nacionalizmu, medtem ko so ga krepile. Kot je prikazano v delu, se je nacionalizem tako skrival tudi za idejami bratstva, egalitarnosti, za idejo, da je Jugoslavija problem nacionalizma razrešila že po svoji »naravi«. Knjiga v tem smislu predstavlja nov poskus celostne analize pojava, ki ni relevanten le za področje Slovenije, ampak tudi širše. Namreč, zdi se, da razumevanje funkcioniranja večnacionalnih političnih entitet nikoli ni bilo bolj aktualno kot danes.

Tiskana izdaja publikacije se prodaja na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru. Cena publikacije znaša 19,90 €.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/425>

FAKULTETA ZA NARAVOSLOVJE IN MATEMATIKO

PREGLED GOZDNIH ZDRUŽB SLOVENIJE

Učbenik za izbirni predmet za 2. in 3. letnik na dodiplomskem študiju Ekologija z naravovarstvom na Fakulteti za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru

DR. ANDRAŽ ČARNI

Učbenik Pregled gozdnih združb Slovenije je namenjen študentom Ekologije z naravovarstvom, ki bodo izbrali ta predmet na dodiplomskem študiju. V prvem delu se delo ukvarja s teoretičnimi osnovami obdelave in opisovanja vegetacije v skladu s srednjeevropsko metodo, ki študentom omogoča razumevanje drugega dela, ki podaja pregled gozdne vegetacije Slovenije. Pregled gozdnih združb je zasnovan na obširni podatkovni bazi, ki omogoča opredelitev diagnostičnih rastlinskih vrst na osnovi izračuna njihove navezanosti na posamezen vegetacijski tip. Učbenik je namenjen prvenstveno študentom navedene smeri, uporaben pa je tudi za druge smeri, ki se ukvarjajo z raziskavami vegetacije in poznavanjem gozdov.

Publikacija je na voljo v e-izdaji brezplačno.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/430>

PRAVNA FAKULTETA

GOSPODARSKI SUBJEKTI NA TRGU IN EVROPSKE DIMENZIJE 2018

dr. Vesna Rijavec (UR).

Knjiga z naslovom Gospodarski subjekti na trgu in evropske dimenzije 2018 je znanstvena monografija več avtorjev samostojnih poglavij. Avtorji analizirajo aktualne pravne položaje v zvezi s pametnimi pogodbami, koncerni in pravnim varstvom delničarjev in upnikov, prepletanjem prostorske in gradbene zakonodaje s stvarnim pravom, medijskim pravom, varstvom podatkov po Splošni uredbi o varstvu podatkov (GDPR) itd. Knjiga vsebuje prispevke s področja javnega in zasebnega prava. Avtorji jasno izražajo svoja stališča, razmejitev med povzetimi in lastnimi stališči posameznih avtorjev je jasna. Prav tako se argumentirano spopadajo s stališči v pravni teoriji in sodni praksi, kar povečuje uporabno vrednost monografije. Knjiga predstavlja prispevek k razvoju pravne znanosti.

Publikacija je na voljo v e-izdaji brezplačno.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/431>

EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA

VARSTVO OSEBNIH PODATKOV V PODJETJU

Priročnik za mala in srednja podjetja

DR. ANDREJA PRIEMC (UR).

Človekova zasebnost je nedotakljiva (35. člen Ustave RS). Osebnih podatki so del zasebnosti

posameznika, zato je tudi njim zagotovljeno najvišje pravno varstvo. Razvoj sodobnih tehnologij in nenehno kopičenje podatkov pomeni resno grožnjo varstvu osebnih podatkov, saj se da do njih relativno enostavno dostopati in jih uporabljati za različne, velikokrat škodljive namene. Zakonodajalec Evropske unije je zato sprejel novo uredbo na področju varstva osebnih podatkov, ki je v veljavi od 28. 5. 2018. Njen namen je povečati varstvo osebnih podatkov v digitalni družbi. Določbe uredbe zavezujejo tudi slovenske gospodarske družbe in podjetnike, ki morajo izvajati politiko zasebnosti, usklajeno z novimi pravili.

Publikacija je na voljo v e-izdaji brezplačno.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/428>

MEDICINSKA FAKULTETA

Portreti visokošolskih učiteljev zaslužnih za nastanek Medicinske fakultete Univerze v Mariboru, habilitiranih do leta 2002 in zaposlenih v Splošni bolnišnici Maribor: Tempus fugit

dr. IVAN KRAJNC (ur.)

Ustanovitev Medicinske fakultete Univerze v Mariboru (MF UM) leta 2003 ne bi bila možna brez številnih visokošolskih učiteljev in učiteljic iz nekdanje Splošne bolnišnice Maribor (SB MB), sedanjega Univerzitetnega kliničnega centra Maribor (UKC MB), ki so bili habilitirani do leta 2002 in so vizionarsko orali znanstveno in pedagoško pot v Mariboru. Zato je pričujoča knjiga posvečena prav njim, saj je njihov prispevek k razvoju zdravstva v Mariboru izjemnega pomena.

V letih nastajanja fakultete smo se obrnili na ugledne in svetovno priznane domače in tuje strokovnjake, vrhunske profesorje in akademike, ki so zastavili svojo čast in dobro ime za zgodovinski projekt nastanka fakultete. Najvidnejšim med njimi smo po sklepu Senata Medicinske fakultete Univerze v Mariboru podelili častni naziv Zaslužni gostujoči profesor Medicinske fakultete Univerze v Mariboru.

V preteklih letih smo uspešno speljali številne projekte: odprtje Inštituta za anatomijo, histologijo in embriologijo, Inštituta za fiziologijo, Laboratorijskega centra, Simulacijskega centra, selitev fakultete v novogradnjo na Taborskem nabrežju. Z novimi prostori smo pridobili izjemne pogoje za pedagoško in raziskovalno delo. Pred nami so že novi projekti: pripravljeni so študijski programi Dentalna medicina, Farma-

cija in Splošna medicina v angleškem jeziku. To so projekti za sedanost in za prihodnost Medicinske fakultete Univerze v Mariboru.

Pregovor pravi, da ni sedanosti in prihodnosti brez preteklosti. In spoštovanje preteklosti je tudi zagotovilo, da imamo prihodnost. S to knjigo se vsem našim učiteljem, ki so delovali v Splošni bolnišnici Maribor, še enkrat zahvaljujemo in ostala bo kot opomnik našim zanamcem.

Publikacija je na voljo v e-izdaji in tiskani izdaji brezplačno.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/411>

FILOZOFSKA FAKULTETA

ZORA 130: Slavko Grum – vztrajati ali pobegniti onkraj

dr. MARIJA ŠVAJNCER

Znanstvena monografija Slavko Grum – vztrajati ali pobegniti onkraj se ukvarja z intimno in splošnočloveško vsebino umetniških del in osebnih pisem slovenskega dramatika in pisatelja Slavka Gruma. O avtorju so na Slovenskem veliko pisali, temeljito predstavitev je pripravil Lado Kralj, igro v dveh dejanjih Dogodek v mestu Gogi uprizarjajo še danes, vendar pa je vnovično in novo premišljanje utemeljeno, saj je v Grumovem pisanju mogoče odkrivati globino, subtilnost, aktualnost ter sporočilo o notranje razklanem in odtujenem svetu. Podobno občutenje, kot ga kaže Slavko Grum, je značilno tudi za današnji čas. Izvirna in slogovno izbrana upodobitev vsega tega priča o velikem umetniku. Pobeg onkraj ima več pomenov. Razumeti ga je moč kot umik v smrt – v njej ugasnejo prestrašeni, ranjeni, zaznamovani in zlorabljeni ljudje. Grumovi protagonisti se smrti po eni strani bojijo in bežijo pred njo, saj jih navdaja s strašno slutnjo, po drugi pa so z njo v prijateljskem, skoraj ljubezenskem odnosu. Smrt je zanje zaveznica, tolažnica in sladka bolečina, vsak hip jih lahko odreši vsega hudega. Vztrajanje je izenačeno z zatekanjem v umetniško ustvarjanje, sanje, hrepenenje, domišljajske podobe in omamljanje, čeprav je včasih tudi to neke vrste pobeg onkraj, vsekakor pa umetnost v usodnih trenutkih obupa in resignacije človeku pomaga, da še zmore živeti. Tukajšnje in tisto, kar naj bi bilo onkraj, sta tu in tam pomešana, izenačena s stisko in prizadevanjem, da bi bilo vendarle mogoče najti nekaj, kar bi človeka ohranilo pri življenju ali mu vsaj dovolilo, da životari naprej. Grum estetsko učinkovito in umetniško prepričljivo slika

nasprotja, protislovja, paradokse in groteskno dogajanje. Čeprav je njegovo pisanje videti razbolelo, je v njem tudi kar nekaj ironije in sarkazma. Njegova ljubezenska pisma, razkrita javnosti, so po eni strani iskreno in čustveno izpovedovanje, namenjeno naslovnici, po drugi strani pa gre za umetniško ustvarjanje, v katerem je dekle samo navdih in sanjski predmet, resnične združitve in skupne življenjske poti si Grum pravzaprav ne želi ter nenehno načenja in ruši njun odnos. Dekle odrija od sebe, ostaja sam svoj in pri tem tudi nesrečen, osamljen in žalosten. Tudi sicer čustvena razmerja niso enakovredna, temveč so neenakopravna in zaznamovana hierarhično. Starejši obvladujejo mlajše, otroci so zlorabljeni, socialna deprivilegirana mlada dekleta peha na ulico, da prodajajo svoja telesa. Grum prikazuje človekovo ogroženost v družbi ter izraža literarno obvladano sočutje in željo po uresničevanju boljšega življenja. V njegovih delih sta očitna subjektivizem in individualizem. Antijunak je zavestni, vendar na družbeni rob potisnjen dejavnik, svet in okolico doživlja in občuti kot posameznik ali posameznica in pogosto ne zmore najti poti do drugih ljudi. Alienacija je pojavnost oblika življenja. Ljudje so drug drugemu očitek in vest, obsojeni so, da živijo skupaj, toda družita jih samo prostor in čas, saj pristnih človeških vezi ne zmorejo splesti. Notranja negacija in povezovalne skrajnosti izražata moč Grumovega književnega snovanja. Njegovo je subtilno, slogovno prečiščeno in privzdignjeno, v njem se zrcali evropska literatura tedanjega časa. Grum je pisec eksistencialnih in mejnih situacij, njegovih del, zlasti drame Dogodek v mestu Gogi, zlepa ne bo pokopal čas. S pisanjem o ljudeh, ki so obtičali v preteklosti in se ne morejo sprijazniti s sedanostjo, melanholičnih ter depresivnih in duševno razcepljenih osebah ostaja aktualen, slovensko razbolel in ves tukajšnji.

Tiskana izdaja publikacije se prodaja na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru. Cena publikacije znaša 17,00 €.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/375>

FAKULTETA ZA VARNOSTNE VEDE

PONAREJENA ZDRAVILA V TEORIJ IN PRAKSI

BOŠTJAN SLAK IN DANIJELA FRANGEŽ (ur.)

Ponarejena zdravila so globalno pereča problematika, na katero se države izrazito disparatno odzivajo. Pogosto se pojavlja tudi vprašanje, ali se ljudje sploh zavedamo

obstoja ponarejenih zdravil, njihovih posledic in škode, ki jo povzročajo. Statistike nakazujejo, da je kriminalitete v povezavi s ponarejenimi zdravili vedno več, preiskani primeri pa, da je kompleksna in pogosto transnacionalna ter da so dobički v njej izjemno veliki. Monografija bralcu ponuja tako teoretičen kot tudi praktičen vpogled v to kompleksnost. Ponuja rešitve na določena izpostavljena vprašanja glede odkrivanja, preiskovanja in dokazovanja ter preprečevanja tovrstne kriminalitete. Eden glavnih ciljev monografije je opozoriti na pomembnost ozaveščanja o problematiki ponarejenih zdravil.

Publikacija je na voljo v e-izdaji in tiskani izdaji brezplačno.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/416>

FILOZOFSKA FAKULTETA

OD JEZIKA K FILOZOFIJI IN NAZAJ: FESTSCHRIFT OB 75-LETNICI DUNJE JUTRONIČ

dr. BOJAN BORSTNER, dr. TOMAŽ ONIČ in dr. SIMON ZUPAN (ur.)

Znanstvena monografija je posvečena upokojeni redni profesorici za angleško jezikoslovje na Univerzi v Mariboru Dunji Jutronič ob njenem petinsedemdesetem rojstnem dnevu. Vsebinsko je razdeljena na tri sklope, ki ustrezajo raziskovalnemu delu jubilanke, to so: anglistika in amerikanistika, filozofija ter prevajalstvo. Prvi sklop prinaša filološke teme, ki segajo od analize medijskega diskurza ter jezika oglaševanja in vrednotenja na eni strani do kanadske književnosti, dramatike in znanstvene fantastike na drugi. V filozofskih razpravah so v ospredju vprašanja jezikovnih intuicij, izvora jezika, metafor, jezika misli in vloge jezika v razmerju do pojma istovetnosti. V zadnjem, tretjem sklopu razprav avtorice in avtorji obravnavajo konferenčno tolmačenje, poklicno identiteto prevajalcev, kulturnospecifične izraze v književnem prevodu, medijsko poročanje o olimpijskih igrah in rekontekstualizacijo v spletnem oglaševanju »superživil«. Publikacija je na voljo v e-izdaji in tiskani izdaji brezplačno.

POVEZAVA: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/415>

ERASMUS+: ŽIVLJENJSKA PRELOMNICA ZA PET MILIJONOV EVROPSKIH ŠTUDENTK IN ŠTUDENTOV

Po zaslugi programa Erasmus+ so študenti in študentke uspešnejši v zasebnem in poklicnem življenju, univerze pa inovativnejše, ugotavlja nova neodvisni študiji Evropske komisije.

Obsežni študiji sta s povratnimi informacijami skoraj 77.000 študentk in študentov ter zaposlenih in več kot 500 organizacij ocenili in analizirali učinek programa Erasmus+ na njegove glavne upravičence. Rezultati kažejo, da ta evropski program mladim Evropejcem in Evropejkam pomaga, da se pripravijo na novo digitalno dobo in so uspešni na svoji poklicni poti. Poleg tega Erasmus+ spodbuja inovacijsko zmogljivost univerz ter njihovo mednarodno sodelovanje in sposobnost odzivanja na potrebe trga dela.

Evropski komisar za izobraževanje, kulturo, mlade in šport Tibor Navracsics je dejal: „*Impresivno je videti, kako Erasmus+ mladim omogoča, da uspejo na sodobnem trgu dela in v bolj raznoliki družbi. Veseli me, da se diplomanti in diplomantke, ki so sodelovali v programu, počutijo bolj pripravljene za nove izzive, da imajo boljše poklicne možnosti in se bolj zavedajo koristi, ki jih EU prinaša v njihovo vsakdanje življenje. Univerze, ki sodelujejo v programu Erasmus+, pa so bolj mednarodne in se bolje odzivajo na potrebe trga dela.*“

Glavne ugotovitve študij:

■ Erasmus+ študentkam in študentom pomaga do zelene poklicne poti in hitrejše zaposlitve

Več kot 70 % nekdanjih študentk in študentov Erasmus+ navaja, da po vrnitvi iz tujine bolje vedo, kakšne poklicne poti si želijo. Izkušnja v tujini jim tudi omogoča, da študij bolje prilagodijo svojim ambicijam. Iz študije o učinku na visokošolsko izobraževanje je poleg tega razvidno, da se jih je 80 % zaposlilo v treh mesecih po zaključku študija, 72 % pa je izkušnja v tujini pomagala do prve zaposlitve. Devet od desetih nekdanjih študentk in študentov Erasmus+ navaja, da pri vsakdanjem delu uporabljajo spretnosti in izkušnje, pridobljene v tujini. Erasmus+ s poudarkom na pridobivanju mehkih veščin in interdisciplinarnih znanj,

Erasmus+

ki jih potrebujejo podjetja, odpravlja neskladja v znanjih in spretnostih.

■ Erasmus+ krepi občutek pripadnosti Evropi

Več kot 90 % študentk in študentov Erasmus+ izboljša sposobnost dela in sodelovanja z ljudmi različnih kultur ter ima občutek evropske identitete. Največji učinek je pri tistih, ki so bili pred izmenjavo manj prepričani glede EU ter tistih, ki so bivali v kulturno bolj različni državi od njihove. Študenti in študentke Erasmus+ iz vzhodne Evrope se od vseh najbolj identificirajo z EU.

■ Erasmus+ podpira digitalno preobrazbo in socialno vključenost

Po zaslugi projektov sodelovanja Erasmus+ je večina sodelujočih univerz bolj pripravljena na digitalno preobrazbo. Z uporabo novih tehnologij ter inovativnih metod poučevanja in učenja krepijo mednarodno sodelovanje in inovacijsko zmogljivost. Visokošolsko osebje, ki je sodelovalo v programu Erasmus+, je bolj odprto za vključevanje osebja iz podjetij v svoja predavanja (60 %) kot njihovi kolegi, ki niso sodelovali v programu mobilnosti (40 %). Več kot 80 % visokošolskih profesorov in profesorjev navaja, da so na podlagi izkušnje v tujini inovativnejši pri pripravi učnih načrtov. Dve tretjini sodelujočih univerz pa navajata, da vseevropski projekti prispevajo tudi k večji socialni vključenosti in nediskriminaciji v visokošolskem izobraževanju.

Ugotovitve študij še kažejo, da so nekdanji študenti in študentke Erasmus+ bolj zadovoljni s svojo zaposlitvijo od tistih, ki niso bili v tujini. Poleg tega imajo bolj mednarodne poklicne poti in verjetnost, da delajo v tujini, je pri njih skoraj dvakrat večja. Program Erasmus+

podpira tudi podjetnost. Vsak četrti projekt sodelovanja je prispeval k podjetniškemu izobraževanju in večji podjetnosti. Tretjina projektov je prispevala k ustanovitvi odcepljenih in zagonskih podjetij.

Podatki o Erasmus + programu in študijah

V okviru programa Erasmus+ je med letoma 2014 in 2018 v tujino na študij, usposabljanje ali poučevanje odšlo več kot 2 milijona študentk in študentov ter zaposlenih v visokošolskem izobraževanju. V istem obdobju je finančna sredstva EU prejelo skoraj 1000 strateških partnerstev Erasmus+ med visokošolskimi zavodi in 93 koalicij znanja med univerzami in podjetji. Več kot 40 % med njimi je študentkam in študentom ter visokošolskemu osebju podajalo v prihodnost usmerjena znanja in spretnosti s področja okolja, podnebnih sprememb, energije, virov, digitalizacije (IKT, digitalne spretnosti in znanja) in podjetništva.

Študiji (študija o učinku programa Erasmus+ na visokošolsko izobraževanje ter študija o strateških partnerstvih in koalicijah znanja Erasmus+ na področju visokošolskega izobraževanja) sta ocenili učinek programa Erasmus+ na dve glavni skupini njegovih upravičencev: posameznike in organizacije.

Pri prvi študiji je bilo analiziranih skoraj 77.000 odgovorov, med drugim približno 47.000 študentk in študentov Erasmus+ ter 12.000 diplomantk in diplomantov in 10.000 zaposlenih z izkušnjo Erasmus+. Ugotovitve druge študije temeljijo na odgovorih 258 strateških partnerstev in koalicij znanja Erasmus+ (v imenu 504 organizacij), ki so v obdobju 2014–2016 prejeli sredstva ter 26 podrobnih študijah primerov.

ERASMUS+ STAFF WEEK NA COVENTRY UNIVERZI

➤ VANJA BOROVIAC

📷 ARHIV COVENTRY UNIVERZA

Vsako leto z veseljem pregledam ponudbe izmenjav za zaposlene v okviru Erasmus+ programa in letos, morda je bilo to zadnjič mogoče, sem izbrala Veliko Britanijo ter »staff week« na Coventry univerzi. Pritegnilo me je dvoje; Velika Britanija kot taka in možnost, da izboljšam svojo angleščino ter ob tem izvem še kaj novega. Tokrat je bila glavna tema skrb za študente. Izbrali so majhno skupino, in sicer le 15 izmed 60 prijavljenih. Zato smo se že na začetku počutili »izbranci«.

Coventry univerza je med študenti zelo priljubljena, saj je bila letos izbrana za najboljšo univerzo po skrbi za študente v Veliki Britaniji. Gre za sodobno univerzo z zanimivimi in modernimi študijskimi programi, z odličnimi študentskimi domovi in kampusom v središču mesta. Vse je blizu, le nekaj minut hoje do česarkoli. Če vam ni za hojo, imajo odlične mestne in medmestne avtobusne povezave. Infrastruktura je zares odlična in univerza ni velika, ravno prav, da se že lahko spoznate s sošolci. Univerza ima 20 tisoč študentov v 4 mestih in od teh je en oddelek za poslovne

programe tudi v poslovnem središču Londona. Na lestvici najboljših univerz v Veliki Britaniji so na 15 mestu.

Stičišče: Hub

Na Coventry univerzi se vse dogaja okoli stičišča, t.i. Hub-a, kjer študentje opravijo tisoč potrebnih aktivnosti okoli vpisa, izpitov, tukaj lahko nakupijo hrano ali se odpravijo v restavracijo na kosilo ali zgolj spijejo kavo. Okolica je posejana s klopcami in mizami, tako da so ob lepem vremenu vsi zunaj. V bližini je tudi vrt in to ne rožnati, ampak pravi zelenjavni vrt, s katerega lahko študenti trgajo zelenjavo.

Prav tu smo se prvi dan srečali udeleženci na prvi kavici in spoznavnem klepetu. Izmenjali prve vtise s poti in prve noči v študentskem domu. Organizatorji so nam namenili bivanje v novem, moderno urejenem domu z lepimi in funkcionalnimi sobami, z lastnimi sanitariji in skupno kuhinjo. Vsi po vrsti smo se zapletali po nam novih hodnikih in številnih ovirah do sobe, ker je bilo treba kar nekajkrat prej uporabiti kartico za odpiranje. Takoj se je pokazalo kako dobro je, da je bila izbrana manjša skupina, ker smo se takoj začeli pogovarjati in izmenjevati izkušnje.

»Customer service«

Po predstavitvah univerz s katerih smo prišli smo se pričeli ukvarjati z glavno temo, ki je bila

Customer service, kar bi mi prevedli kot skrb za stranke, ampak v tem primeru je to skrb za študente. V tej službi je na Coventry univerzi kar 100 zaposlenih, ki spremljajo študente od prihoda na univerzo do bivanja na univerzi in jim nudijo svetovanje in pomoč tudi pri študijskih težavah, spremembah programov in podobno. Kot je povedala vodja tega oddelka na univerzi, Helen, si ne morejo privoščiti, da ne bi dobro skrbeli za študente, saj je v Veliki Britaniji veliko privatnih univerz in študentje plačujejo visoke šolnine. Če zanje ne bo dobro poskrbljeno, bodo odšli drugam.

Tako smo se v delovnem delu programa precej ukvarjali z metodami in pristopi, ki jih pri odnosu s študenti uporabljamo na posameznih univerzah in iskali najboljše možnosti. Posebnost delovnega programa je bil tudi kratek tečaj razumevanja angleškega jezika, trli smo orehe podobnih besed in njihovo uporabo, kar je za uporabo jezika velik napredek.

Coventry

Mesto Coventry leži v osrednji Angliji v bližini Birminghama in le nekaj 10 minut vožnje z vlakom. Na videz majhno mesto, a vendar s 300 tisoč prebivalci in močno industrijo. Po drugi svetovni vojni so mesto porušila nemška bombardiranja, kar ni čudno, saj je bil tam eden izmed sedežev vojaške industrije. Prijazni gostitelji z univerze so nas vodili po muzejih, ki so prikazovali zgodovino mesta, ki seže s svojimi koreninami v bronasto dobo. Mesto se

je razbohotilo v srednjeveškem času. Ohranjenih je še nekaj manjših poslopij iz tega obdobja, med njimi celo bolnišnica. Osrednji del starega dela mesta so ruševine stare katedrale, ki sodijo med najbolj prepoznavne znamenitosti mesta. Ogromna cerkev je impozantna še kot ruševina in daje slutiti, kako pomembno središče je bil Coventry že v preteklosti.

Kasneje je postalo mesto Coventry industrijsko središče, ki v marsičem spominja na Maribor. Prav v tem mestu so razvijali najprej različne oblike koles, nato motorjev in avtomobilov. Izdelovali so tudi hladilnike in šivalne stroje. Naj naštejemo le nekaj znamk, ki jih pozna ves svet. Tu so doma Singer, Jaguar, Dunlop, Rover, Daimler, Riley, Triumph in številne druge. Transportni muzej je prava zgodovina industrijske dobe od prvih koles do modela rakete, od starih gasilskih in bolniških vozil, do modernega električnega avtomobila.

CU v Londonu

Gostitelji so nas popeljali še na enodnevni izlet v London, kjer ima Coventry univerza v poslovnem središču Londona svoje prostore, kjer razvijajo predvsem poslovne programe in oblikovanje. S ponosom so nam razkazali njihov londonski kampus in popoldne smo imeli čas za prosti sprehod po Londonu. Po kosilu smo se razkropili naokrog. Vročinski val ni prizanesel niti Londonu in ob 13. uri je bilo tam 33 stopinj. To je redkost in tako so se tudi londonski poslovneži, v času malice, sprehajali in sončili. Vijugala sem med stolpnicami in opazovala poslovni vrvež ter se spustila do Tower Bridga in bližnje marine, kjer sem v senci uživala ob Temzi, medtem ko je večina trpela na soncu in upala na prihod hladne reške sarpice, ki je ni bilo. Zato sem se raje podala v najbližje postajališče podzemne železnice in se v prijetnem hladu odpeljala nazaj do CU v London, od koder smo se vračali nazaj v Coventry.

Brexit

Kako bo z izmenjavami po oktobru, ko Velika Britanija izstopa iz EU se še ne ve, za kar mi je žal, še bolj pa britanskim znanstvenikom, ki brexita niso nikoli podpirali. Upajmo, da se bodo odprle nove možnosti za sodelovanje in izmenjave z Veliko Britanijo. Zame je bil to najproduktivnejši »staff week« doslej. Izvedela sem veliko novega in koristnega, kar mi bo prišlo prav pri vsakodnevnem delu; od angleškega jezika do novih pristopov pri sodelovanju z mojimi strankami – novinarji, profesorji, raziskovalci in študenti. Kot kažejo študije EU pomeni Erasmus+ velik napredek za vse, ki so v njem sodelovali.

Izšla je znanstvena monografija NEIZKORIŠČEN PODJETNIŠKI POTENCIAL: GEM SLOVENIJA 2018

Svetovna raziskava Globalni podjetniški monitor ugotavlja, da kljub vse večji družbeni sprejetosti podjetništva ter samozaupanju posameznikov v podjetniške zmogljivosti, v letu 2018 v Sloveniji ne zaznavamo porasta zgodnje podjetniške aktivnosti, kar kaže na neizkoriščen podjetniški potencial.

V okviru mednarodnega raziskovalnega projekta Global Entrepreneurship Monitor (GEM) je v zbirki »Slovenski podjetniški observatorij« izšla znanstvena monografija z naslovom Neizkoriščen podjetniški potencial: GEM Slovenija 2018, ki jo je pripravil raziskovalni tim Inštituta za podjetništvo in management milih podjetij na Ekonomsko-poslovni fakulteti

Univerze v Mariboru. Raziskovalci globalnega konzorcija so v letu 2018 obeležili že 20 let podjetniškega raziskovanja. Od leta 1999 je bilo proučenih že 2,9 milijona odraslih prebivalcev v 112 gospodarstvih sveta. Slovenija v raziskavi kontinuirano sodeluje od leta 2002. Raziskovalni okvir GEM se osredotoča na podjetnega posameznika, ki se nameni po-

dati v podjetništvo, na poti od zaznave podjetniške priložnosti do izvajanja podjetniške aktivnosti in njegove opustitve. Na tej poti se srečuje s številnimi dejavniki, ki so pomembni za razumevanje podjetniškega procesa, tako na družbeni kot individualni ravni.

Izgubljanje podjetniškega potenciala

Sposobnost zaznavanja obetavnih poslovnih priložnosti predstavlja ključni dejavnik vključevanja v podjetništvo. V Sloveniji 42,2 % ljudi v svojem okolju zaznava obetavne poslovne priložnosti, kar je izjemno pozitiven rezultat za Slovenijo, še posebej če upoštevamo, da se je ta delež v zadnjih štirih letih kar podvojil. Kljub temu porastu je Slovenija še vedno nekoliko pod povprečjem evropskih držav. Slovenci smo se v vseh letih raziskovanja GEM vedno uvrščali visoko na lestvicah držav po deležu ljudi, ki menijo, da imajo potrebno znanje, izkušnje in sposobnosti za podjetništvo. Prof. dr. Miroslav Rebernik, vodja slovenskega dela raziskave, pojasnjuje: »V Sloveniji je v letu 2018 kar 51 % ljudi menilo, da imajo potrebno znanje, izkušnje in sposobnosti za podjetništvo. To nas uvršča na tretje mesto v Evropi, za Hrvaško (52,3 %) in Slovaško (53,3 %). Ugotavljamo tudi za podjetništvo vzpodbudno dejstvo, da smo po strahu pred neuspehom skoraj na repu evropske lestvice (37,4 %), manj ga občutijo le še Nizozemci (34,8 %) in Francozi (36,7 %).«

V podjetniškem procesu modela GEM predstavljajo prvo fazo potencialni podjetniki, torej posamezniki, ki menijo, da imajo dovolj znanja in podjetniških sposobnosti, da uresničijo potencialni podjem, ki prepoznavajo poslovne priložnosti ter sprejemajo tveganje in morebitni neuspeh svoje podjetniške aktivnosti. V letu 2018 jih je bilo v Sloveniji 16,3 %. Drugo fazo predstavljajo nastajajoči podjetniki, tisti, ki so dejansko že začeli izvajati aktivnosti za ustanovitev podjetja ali so

podjetje že ustanovili pred manj kot tremi meseci. V Sloveniji je bilo v letu 2018 takšnih 2,8 %. Tretjo fazo, nove podjetnike, predstavljajo tisti podjetniki, ki imajo podjetje več kot tri mesece in izplačujejo plače, vendar ne več kot tri leta in pol. Takšnih je bilo le še 3,6 %. Ustaljenih podjetnikov, ki uspešno vodijo podjetje več kot tri leta in pol je bilo v letu 2018 v Sloveniji 6,8 %. Prenehanje poslovanja v modelu GEM ni pojmovano kot podjetniški neuspeh, ampak se nanaša tudi na vse druge razloge, zaradi katerih je podjetnik v zadnjih dvanajstih mesecih opustil poslovanje. V Sloveniji jih je lani bilo 2,4 %.

Na neizkoriščen podjetniški potencial opozarja tudi padec zgodnje podjetniške aktivnosti žensk v celotni populaciji. Ta se je v primerjavi z letom 2017 znižala s 4,3 % na 3,8 %. Med evropskimi državami je največjo zgodnjo podjetniško aktivnost žensk v celotni populaciji izkazala Slovaška (9,0 %). Prof. dr. Karin Širec izpostavlja: »V Sloveniji se je v primerjavi s preteklim letom poslabšalo razmerje med spoloma, saj smo imeli v letu 2017 na vsakih 10 podjetnikov 4,6 podjetnice, v letu 2018 pa le še 4,3.«

Kondicija nacionalnega podjetniškega okolja

Doc. dr. Katja Crnogaj pojasnjuje: »Novost raziskave GEM v letu 2018 je uvedba sestavljenega indeksa NECI, ki odraža »zdravje« oziroma »kondicijo« nacionalnega podjetniškega okolja. Na osnovi dvanajstih okvirnih pogojev za podjetništvo tehta ocene teh pogojev s pomembnostjo, ki jim jo pripišejo anketirani izvedenci. Slovenija se je z vrednostjo indeksa nacionalnega podjetniškega konteksta 5,2 uvrstila na 25. mesto med 54 državami GEM, kar je nekoliko nad polovico lestvice, ob bok Poljske in Čila.«

Uporabnost rezultatov indeksa NECI je predvsem v identifikaciji območja, kjer so vrzeli med ocenami okvirnih pogojev za podjetništvo in

njihovo pomembnostjo. Indeks nas opominja, da smo pozorni na vrsto dejavnikov, še posebej ker lahko slabe razmere na nekaterih področjih omejujejo pripravljenost in sposobnost ljudi za vstop v podjetništvo kljub moči na drugih področjih.

Raziskave, ki vključujejo večje število držav, omogočajo primerjavo in ponovljivost raziskovalnih izsledkov. Ti so pomembni tako na akademski ravni, kot tudi v poslovni praksi in za nosilce ekonomske in podjetniške politike. SPIRIT Slovenija kot izvajalska agencija za področje podjetništva ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, kot nosilec politike razvoja podjetništva vsako leto omogočata izvedbo te raziskave. »Podjetništvo je kompleksen družbeni pojav in medsebojne odvisnosti lahko razumemo samo s poglobljenimi študijami, ki vključujejo kontinuirano pozicioniranje nacionalnega podjetniškega sistema v evropsko in globalno perspektivo. Zato so izsledki vsakoletne raziskave Globalni podjetniški monitor za nas ključno vodilo pri oblikovanju spodbudnega podjetniškega okolja in ukrepov na tem področju,« je povedala Irena Meterc, vodja sektorja za spodbujanje podjetništva in tehnološkega razvoja na SPIRIT Slovenija.

O Globalnem podjetniškem monitorju

Global Entrepreneurship Monitor (GEM) je največji in najbolj razvit raziskovalni program za podjetništvo na svetu. Leta 1999 sta ga skupaj začela Babson College in London Business School, Slovenija pa se je raziskavi priključila leta 2002. GEM je enkraten predvsem zato, ker v nasprotju z drugimi podatkovnimi bazami, ki merijo značilnosti manjših in novih podjetij, proučuje obnašanje posameznikov v procesu nastajanja in vodenja podjetja. Proučuje zgodnje faze podjetniške aktivnosti, ustaljena podjetja in dejavnike, ki vplivajo na rojevanje novih podjetij in išče odgovore na vprašanja, kako podjetna je Slovenija, kam se na področju podjetništva umeščamo v svetovnem merilu ter kako bi podjetništvo lahko pospešili.

Nosilec slovenskega dela raziskave je Inštitut za podjetništvo in management malih podjetij na Ekonomsko-poslovni fakulteti Univerze v Mariboru, ki skupaj z raziskovalci nacionalnih timov drugih držav tudi aktivno soustvarja nadaljnji razvoj vsebine in metodologije raziskave. Slovenski raziskovalni tim sestavljajo prof. dr. Miroslav Rebernik (vodja),

prof. dr. Polona Tominc, doc. dr. Katja Crnogaj, prof. dr. Karin Širec, prof. dr. Barbara Bradač Hojnik in mag. Matej Rus.

Globalni sponzorji raziskave so Babson College (ZDA), Universidad Del Desarrollo (Čile), Universiti Tun Abdul Razak (Malezija) in Tecnológico de Monterrey (Mehika). Raziskavo so v letu 2018 podprli SPIRIT, Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo RS in delno Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS v okviru raziskovalnega programa P5-0023 ter Inštitut za podjetništvo in management malih podjetij na Ekonomsko-poslovni fakulteti Univerze v Mariboru.

Podrobni rezultati raziskave so dostopni na spletnih straneh Inštituta za podjetništvo in management malih podjetij: <http://ipmmp.um.si/> in na globalni spletni strani www.gemconsortium.org, kjer najdete tudi rezultate raziskav podjetništva v preteklih letih, podatkovne baze in številne druge informacije o svetovni raziskavi.

UNIVERZA V MARIBORU JE PRAZNOVALA 44. OBLETNICO OBSTOJA IN 100. OBLETNICO ROJSTVA PRVEGA REKTORJA UNIVERZE V MARIBORU, ZASL. PROF. DR. VLADIMIRJA BRAČIČA

➤ ALENKA RIBIČ

Na Univerzi v Mariboru smo s podelitvijo nagrad in priznanj študentom ter podelitvijo naslovov častni doktor ter dobrotnik obeležili Dan univerze. Poklonili smo se tudi spominu na 100. obletnico rojstva prvega rektorja Univerze v Mariboru, zaslužnega profesorja doktorja Vladimirja Bračiča in dosedanjo Veliko dvorano Rektorata preimenovali v Dvorano Vladimirja Bračiča.

Leta 1975, natančneje 18. septembra, so v Mariboru slovesno razglasili ustanovitev druge slovenske univerze. To je bila pomembna pridobitev Slovenije, Maribor pa je dobil ustanovo, ki mu je dala razvojno spodbudo in ga postavila na zemljevid univerzitetnih mest. Začetki visokega šolstva v Mariboru sicer segajo v 19. stoletje, ko je lavantinski škof Anton Martin Slomšek prenesel sedež škofije iz St. Andraža v Labotski dolini na Koroškem v Maribor in kmalu zatem tukaj razglasil tudi ustanovitev slovenskega bogoslovnega učilišča. S tem je Maribor dobil svojo prvo visokošolsko

ustanovo, ki je postala pomembno žarišče slovenske verske, narodnostne, kulturne in znanstvene misli na slovenskem Štajerskem. Pomembni prelomnici sta tudi leto 1863, ko je bilo zasnovano dvoletno učiteljske in leto 1888, ko je le-to preraslo v štiriletno. Nastanek Univerze v Mariboru leta 1975 je pomemben mejnik tudi pri decentralizaciji slovenskega visokega šolstva, saj je študij postal dostopnejši večjemu številu študentov. V vseh teh letih je Univerza v Mariboru prerasla v ugledno ustanovo, katere primarna naloga in vodilo sta širjenje in plemenitenje znanja. V

zadnjem obdobju se uvršča med 5 odstotkov najboljših univerz na svetu.

Na slovesnosti smo podelili nagrade Leona Štuklja za najvidnejše športne uspehe študentov UM, listino za izjemen prispevek k razvoju obštudijskih dejavnosti na UM, listino za pomembne kulturne dosežke študentov UM in listino Naj prostovoljec študent UM. Podelili smo tudi najvišje priznanje, častni doktor, za izjemne in vrhunske dosežke, zasluge za razvoj in delovanje Univerze v Mariboru ter večanje njenega ugleda, ki ga je na predlog Fakultete za zdravstvene vede Univerze v Mariboru prejel prof. dr. Hugh McKENNA za svoj prispevek pri snovanju študijskega programa 3. stopnje Zdravstvena nega in svoj doprinos k dvigu ugleda, razvoja in mednarodne prepoznavnosti fakultete ter univerze. Častni naslov dobrotnik Univerze v Mariboru, ki se podeljuje fizičnim ali pravnim osebam za pomembne prispevke k uveljavitvi in razvoju Univerze v Mariboru, pa je na predlog Medicinske fakultete Univerze v Mariboru, prejel prof. dr. med. dr. dent. med. Alexander KÜBLER, in sicer za pomemben prispevek in pomoč Medicinski fakulteti Univerze v Mariboru pri ustanovitvi novega študijskega programa Dentalna medicina.

Tokratna 44. obletnica obstoja Univerze je bila posvečena tudi 100. obletnici rojstva zaslužnega profesorja doktorja Vladimirja Bračiča, prvega rektorja in častnega senatorja Univerze v Mariboru. V njegov spomin se je na Univerzi v Mariboru in rodnih Cirkulanah v septembru in oktobru odvilo več dogodkov. V rojstni hiši v Cirkulanah so odprli spominsko sobo, v Mariboru je bila organizirana okrogla miza na temo »Maribor kot univerzitetno mesto«, na Filozofski fakulteti so v njegov spomin pripravili geografski simpozij in izdali znanstveno monografijo. Filatelistično društvo Maribor je izdalo osebno poštno znamko, Zveza kulturnih društev Maribor pa si skupaj z Univerzo v Mariboru prizadeva, da bi del Koroške ceste v bližini kampusa, kjer so tri fakultete in druge univerzitetne ustanove, preimenovali v ulico Vladimirja Bračiča.

Zasl. prof. dr. Vladimir Bračič

(Cirkulane, 27. 9. 1919—26. 5. 1996, Maribor)

Vladimir Bračič je leta 1975 postal prvi rektor Univerze v Mariboru. Neprecenljiva je njegova vloga pri nastanku in razvoju višjega in visokega šolstva v Mariboru, ki je dosegla višek z ustanovitvijo Univerze. Poučeval je na raz-

ličnih stopnjah izobraževanja. V akademskih krogih ga cenijo kot geografa, ki je bil poleg svojih številnih življenjskih nalog in funkcij ves čas predan raziskovanju in pedagoškemu delu. Temeljno področje Bračičeve raziskovalne dejavnosti je družbena geografija, posebno še problematika manj razvitih območij severovzhodne Slovenije. Za razvoj znanstvene misli in krepitev narodne zavesti v tem delu Slovenije je imel odločilen pomen Časopis za zgodovino in narodopisje, katerega delo je po več kot dvajsetih letih neizhajanja po drugi svetovni vojni ponovno obudil Vladimir Bračič in bil njegov glavni in odgovorni urednik (1985—92). Tenkočutno je vzpodbujal tudi ustanavljanje Kulturno umetniškega društva Študent Maribor, študentskega lista Katedra in drugih oblik kulturne dejavnosti študentov. Bil je sopotnik kulture in ljubitelj umetnosti ter podpornik organiziranih likovnih kolonij. Kot poznavalec odrske umetnosti je bil od leta 1970 dolgoletni član organov Borštnikovega srečanja v Mariboru.

Prof. dr. Vladimir Bračič je bil tudi član slovenske vlade, trikrat ljudski poslanec in nosilec številnih odlikovanj in družbenih priznanj, med njimi: Žagarjeve nagrade za pedagoško

delo, zlate plakete Univerze v Ljubljani in Univerze v Mariboru, Reda ljudske armade z zlato zvezdo za posebne zasluge, srebrne plakete Philipove univerze v Marburgu ob Lahni, zlatega grba mesta Maribor in 1979. visokega madžarskega odlikovanja. Bil je redni in zaslužni profesor Univerze v Mariboru (1980), dvakrat dekan Pedagoške akademije in tri mandate predsednik Združenja visokošolskih zavodov Maribor.

S svojim ustvarjalnim in organizacijskim delom v šolstvu, kulturi, politiki, znanosti in v javnem življenju nasploh je dosegal visoke standarde in cilje, zaradi česar mu pripada vidno mesto med zaslužnimi Slovenci. Svojemu rodnemu kraju Cirkulanam in pedagoškemu poklicu je ostal vedno zvest.

Prof. dr. med. dr. med. dent. Alexander Kübler, prejemnik naslova Dobrotnik Univerze v Mariboru

Prof. dr. dr. Alexander Kübler je direktor Klinike in poliklinike za maksilofacialno kirurgijo Univerzitetnega kliničnega centra Würzburg, ki sodi med strokovno najmočnejše maksilofacialne klinike v Nemčiji. Je avtor številnih znanstvenih člankov objavljenih v revijah z visokim faktorjem vpliva, uvrščenih v 1. četrtino. Največ raziskav je s področja medicine, zobozdravstva, biokemije, genetike in molekularne biologije. V obdobju zadnjih petih let (2015–2019) ima po podatkih iz Scopus-a 685 čistih citatov, h-index je 20.

Rezultat večletnega dobrega sodelovanja Medicinske fakultete Univerze v Mariboru s kliniko v Würzburgu je njihova donacija šestih stomatoloških stolov KaVo Estetica, avgusta 2017. Gre za odlično pridobitev, ki bo omogočila bodočim študentom dentalne medicine pridobivanja novih znanj in prakse v kliničnem obdobju študija stomatologije.

Prof. Hugh P. McKenna prejemnik naslova častni doktor Univerze v Mariboru

Prof. Hugh P. McKenna, CBE, PhD, B.Sc(Hons), RMN, RGN, RNT, DipN(Lond), AdvDipEd, FFN RCSI, FEANS, FRCN, FAAN je vodilni mednarodni strokovnjak na področju zdravstvene nege, raziskovalec, mentor, avtor, profesor zdravstvene nege in dekan Medical School Development Univerze v Ulstru, Severna Irska. Pred tem je pet let opravljal funkcijo prorektorja za raziskovanje in inovacije ter sedem let funkcijo dekana Faculty of Life and Health Sciences. Bil je tudi predstojnik School of Health Sciences. Za svoje delo je prejel številne prestižne britanske in mednarodne nagrade. Ima preko 250 objav, vključno z enajstimi knjigami in več kot 4 milijoni funtov pridobljenih sredstev za raziskovalne projekte. Njegova objavljena dela so bila citirana več kot 10.000-krat in ima H-indeks 40. Področja njegovega raziskovanja zajemajo doktorsko izobraževanje, skrb za mentalno zdravje, preprečevanje samomorov in preučevanje zaposlenih in delovnih pogojev delovna sila v zdravstveni negi.

Professor Hugh P. McKenna je aktivno podpiral in sodeloval pri razvoju in pripravi doktorskega študija 3. stopnje Zdravstvena nega na Univerzi v Mariboru Fakulteti za zdravstvene vede. Je nosilec učnih enot Zdravstvena nega in metode znanstvenoraziskovalnega dela in Teorije, koncepti in praksa zdravstvene nege. S svojo mednarodno prepoznavnostjo ter odličnostjo pomaga pri razvoju UM FZV na globalnem nivoju, pomembno prispeva k promociji doktorskega študija 3. stopnje Zdravstvene nege in s tem tudi promociji Univerze v Mariboru.

Professor Hugh P. McKenna aktivno spremlja izvajanje študijskega programa na UM FZV in z vsakim svojim obiskom prinaša tudi inovativnosti izobraževanja doktorskih študentov, ki se implementirajo v učne enote. Študentom doktorskega študija 3. stopnje Zdravstvena nega nudi možnost vključevanja v znanstveno raziskovalne projekte, ki jih izvaja njegova ustanova. Kot gostujoči profesor se aktivno udeležuje mednarodnih konferenc, ki jih organizira Fakulteta za zdravstvene vede, pomaga pri razvoju izobraževanja in znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter pomembno prispeva pri razvoju kadrov Zdravstvene nege.

Nagrajenci ob Dnevu Univerze v Mariboru

Nejc Noč

MF UM, Znak Leona Štuklja

Matic Hren

EPF UM, Plaketa Leona Štuklja

Ivana Potočnik

MF UM, Plaketa Leona Štuklja

Boštjan Krapež

MF UM, Listina za razvoj občudijskih dejavnosti

Alen Benko

PEF UM, Listina za pomembne kulturne dosežke

Nastja Fekonja

FF UM, Naziv naj prostovoljca študenta UM

Prof. dr. Hugh P. McKenna, PhD

FZV UM, Častni naslov Častni doktor UM

Prof. dr. med. dr. med. dent. Alexander Kübler

MF UM, Častni naslov Dobrotnik UM

NOVICE

■ DAN FAKULTETE ZA ENERGETIKO UM

Fakulteta za energetiko Univerze v Mariboru je 19. junija 2019 s slovesnostjo v atriju Mestnega muzeja Krško obeležila Dan Fakultete za energetiko. Na slovesnosti so prisotne poleg gostitelja, red. prof. dr. Bojana Štumbergerja, nagovorili tudi prorektorica za kakovost, kadre in pravne zadeve Univerze v Mariboru, prof. dr. Janja Hojnik ter podžupan Občine Krško, Silvo Krošelj.

Dekan Fakultete za energetiko je na slovesnosti podelil priznanja najuspešnejšim študentom in zaposlenim ter zahvale posameznikom in organizacijam, ki so s svojim osebnim prispevkom še posebej pripomogli k uspešnemu delu fakultete v zadnjem letu.

Letošnji prejemniki priznanj so:

- Nikola Pešič, najuspešnejši študent visokošolskega strokovnega študijskega programa Energetika v letu 2018,
- Klavdija Krmelj, najuspešnejša študentka univerzitetnega študijskega programa Energetika v letu 2018,
- Matic Habinc, najuspešnejši študent magistrskega študijskega programa Energetika v letu 2018,
- Mag. Maja Žulj, najbolje ocenjena visokošolska sodelavka Fakultete

za energetiko v študijskem letu 2017/2018,

- izr. prof. dr. Sebastijan Seme, najbolje ocenjen visokošolski učitelj Fakultete za energetiko v študijskem letu 2017/2018,
- Jan Lokar, za uspeh na tekmovanju v znanju matematike za Vegova priznanja,
- Rok Ovniček za športne uspehe v rokometu ter
- Benjamin Beliš za športne uspehe v tenisu.

Na tradicionalni slovesnosti je fakulteta podelila tudi zahvale za sodelovanje in pomoč v zadnjem letu, in sicer:

- Boštjanu Krošlju za uspešno vodenje Študentskega sveta Fakultete za energetiko,
- Francu Lapuhu za donirano strokovno knjižno gradivo ter
- Družbi GEN energija za pomoč pri zagotavljanju primernih materialnih pogojev za delo in razvoj fakultete.

Slovesnost je s kulturnim programom popestrila Glasbena šola Krško ter študenti Fakultete za energetiko, ki so skupaj s soplesalkami predstavili tradicionalne folklorne plesе iz Južne Srbije.

■ ŠTUDENTI SO PREDSTAVILI PRELIMINARNE REZULTATE V OKVIRU ŠIPK PROJEKTA «PРАВNA UREDITEV VARSTVA POTROŠNIKOV: UČINKOVITO UVELJAVLJANJE PRAVIC V LUČI CILJEV KROŽNEGA GOSPODARSTVA»

Na srečanju 8. julija 2019 na Zavodu PIP so študenti predstavili rezultate svojega dela v okviru študentskega inovativnega projekta za družbeno korist (ŠIPK) z naslovom „Pravna ureditev varstva potrošnikov: učinkovito uveljavljanje pravic v luči ciljev krožnega gospodarstva (PUPKRO)“. Projekt poteka pod pedagoškim mentorstvom doc. dr. Petre Weingerl s Pravne fakultete Univerze v Maribor in pod strokovnim mentorstvom Sanje Antonijevič iz Zavoda PIP.

Študenti v okviru ŠIPK projekta PUPKRO intenzivno preučujejo preplet dveh ciljev, ki ju zasledujemo v EU (in s tem seveda tudi v Sloveniji): visoka raven varstva okolja in visoka raven varstva potrošnikov. Ta dva cilja sta si pogosto v nasprotju, prav ljudje v vlogi potrošnikov pa smo

tisti, ki lahko s spremembo svojih navad bistveno prispevamo k hitrejšemu prehodu iz linearnega v krožno gospodarstvo. Rezultati ŠIPK projekta PUPKRO bodo prispevali k prepotrebni ozaveščenosti na tem področju, hkrati pa bodo osvetlili možnosti za izboljšave tako v zakonodaji kot tudi v sodni praksi.

ŠIPK projekt PUPKRO je združil študente štirih fakultet, to so: Nika Bele, Teja Peče, Maša Ocepek in Barbara Smogavc (vse štiri Pravna fakulteta), Tina Horvat (Fakulteta za strojništvo), Leon Cimerman (Fakulteta za naravoslovje in matematiko), Neja Gril in Tim Kolar (oba Ekonomsko-poslovna fakulteta). Na srečanju na Zavodu PIP so predstavili svoje preliminarne rezultate, ki bodo objavljeni v končnem poročilu.

Za odlično delo jim čestitamo!

■ PROJEKT ŠIPK O „ZAVAROVALNI PISMENOSTI STAROSTNIKOV – 65+“ USPEŠNO ZAKLJUČEN

Pravna fakulteta Univerze v Mariboru je sodelovala v koordinaciji s Slovenskim društvom zavarovancev - SDZ pri izvedbi projekta ŠIPK. ŠIPK je projekt, v katerem so sodelovali študentje iz različnih fakultet, kot tudi različnih stopenj študija. V izvedbi projekta sta sodelovali, kot pedagoška mentorica izr. prof. dr. Suzana Kraljič s Pravne fakultete Univerze v Mariboru in kot strokovna sodelavka predsednica društva SDZ dr. Petra Cajnko.

Študentje so v sklopu projekta preko študija ustrezne literature in vodenja obeh mentoric preučevali zavarovalno pismenost starostnikov – 65+. Študentje so opravljali pogovore s starostniki na podlagi ciljno usmerjenega anketnega vprašalnika. Na podlagi rezultatov smo lahko pripravili kvantitativno in kvalitativno interpretacijo rezultatov, ki smo jih povzeli in zbrali v elaboratu: Zavarovalna pismenost starostnikov – 65+.

izr. prof. dr. Suzana Kraljič in dr. Petra Cajnko

■ NA UM SMO RAZVILI DEMONSTRACIJSKI LABORATORIJ ZA USPEŠNO KEMIČNO RECIKLIRANJE TEKSTILA

Na Univerzi v Mariboru smo razvili demonstracijski laboratorij za uspešno kemično recikliranje tekstila. Laboratorij je nastal v okviru evropskega projekta RESYNTEX, ki se ukvarja s predelavo ločeno zbranih tekstilnih odpadkov najnižje kakovosti v njem pa sodeluje 20 partnerjev iz 10 držav.

Na Rektoratu UM je potekala okrogla miza z naslovom "Ni odpadkov, so samo surovine", na kateri so sogovorniki javnosti skušali približati trenutno situacijo na področju odpadnega tekstila in inovativne načine reciklaže ter pridobivanja sekundarnih surovin. Odpadni tekstil je poleg elektronike najhitreje rastoča vrsta odpadkov v Evropski uniji, demonstracijski laboratorij na Pobrežju je namenjen raziskavam in razvoju pridobivanja sekundarnih surovin iz različnih vrst odpadkov, predvsem tekstilnih nižje kakovosti, ki bi sicer končali na smetiščih ali v sežigalnicah. Na okrogli mizi so sodelovali:

- **prof. dr. Aleksandra Lobnik**, Fakulteta za strojništvo Univerze v Mariboru in IOS, tehnična direktorica EU Horizont 2020 projekta RESYNTEX
- **Vittoria Troppenz**, SOEX, Nemčija, koordinatorka EU Horizont 2020 projekta, RESYNTEX
- **Lucija Kobal**, Tekstina Ajdovščina, partner v projektu RESYNTEX
- **Jure Fišer**, direktor Gorenje Surovina

Po okrogli mizi so si udeleženci ogledali demonstracijski laboratorij in izvedeli kako v praksi poteka recikliranje. Tekstile obdelujemo z različnimi procesi, in sicer uporabljamo kemično depolarizacijo in encimatsko razgradnjo. Tekstil je zelo kompleksna zadeva saj ne govorimo samo o enem tipu vlaken, govorimo o celulozi, volni, poliamidu, poliesteru, se pravi o naravnih materialih in sintetičnih materialih, večina tekstila pa je tudi mešanica teh različnih tekstilnih vlaken. In prav zaradi tega je ta projekt tak velik doprinos, prvič lahko rešujemo tudi tekstilne mešanice, kar do sedaj ni bilo možno.

NOVI DOKTORJI ZNANOSTI UNIVERZE V MARIBORU

Promocija 12. 6. 2019

mag. Gregor Jagodič, EPF: Vpliv izbranih marketinških virov na uspešnost podjetja na medorganizacijskih trgih. Mentor: izr. prof. dr. Borut Milfelner.

mag. Petra Grah, EPF: Uspešnost managerskih prevzemov družb (MBO) v Sloveniji in tujini. Mentor: red. prof. dr. Borut Bratina.

Tanja Zdolšek Draksler, EPF: Vpliv izobraževanja za podjetnost in podjetništvo na podjetniške namere študentov – primerjava študentov, vključenih v programe podjetniškega izobraževanja, s preostalimi študenti terciarnem izobraževanju v Sloveniji. Mentorica: izr. prof. dr. Karin Širec.

Zvonka Cencelj, FNM: Tehniška pismenost in razvoj metakognitivnega modela funkcionalne pismenosti na tehniškem področju. Mentor: red. prof. ddr. Boris Aberšek.

Lučka Simon, FNM: Analiza sestave bakterijske združbe iz zbirnega jezera industrijske odpadne vode. Mentor: izr. prof. dr. Janja Trček.

mag. Gordana Radič, FNM: Ohranjevalci relacij ekvivalentnosti. Mentorica: izr. prof. dr. Tatjana Petek.

Ana Koritnik, PEF: Razvijanje komunikacijske kompetence in funkcionalne pismenosti na populaciji otrok z lažjo motnjo v duševnem

razvoju z metodami recepcijske didaktike. Mentorica: red. prof. dr. Metka Kordigel Aberšek.

Tjaša Markežič, FF: Feminativi v slovenskem jeziku. Mentorica: red. prof. dr. Irena Stramljič Breznik.

Nikolina Miletič, FF: Parömiologie im Fachbereich DaF: zum Status und Potential der Sprichwörter in Lehrwerken. Mentorica: red. prof. dr. Vida Jesenšek.

Cvetka Rezar, FF: Normativne in slogovne značilnosti Slomškovich pridig. Mentor: red. prof. dr. Marko Jesenšek.

NOVI DOKTORJI ZNANOSTI UNIVERZE V MARIBORU

Promocija 13. 6. 2019

Uroš Mlakar, FERI: Razpoznavanje čustvenih izrazov osebe iz slikovnega materiala z algoritmom diferencialne evolucije za izbiro značilnic. Mentor: red. prof. dr. Janez Brest.

Rok Cajzek, FGPA: Stroškovna optimizacija planov gradbenih projektov z omejenimi viri in alternativnimi proizvodnimi procesi z mešanim celoštevilskim nelinearnim programiranjem. Mentor: izr. prof. dr. Uroš Klanšek.

Žan Zore, FKKT: Celovita sinteza trajnostnih (bio)kemijskih in drugih procesnih oskrbovalnih mrež. Mentor: red. prof. dr. Zdravko Kravanja.

mag. Peter Berk, FS: Določanje odmerka fitofarmacevtskega sredstva z uporabo mehkega odločitvenega modela. Mentor: doc. dr. Aleš Belšak.

mag. Bruno Glaser, FS: Razvoj metode za spremljanje rasti razpoke na površini materiala med obratovanjem. Mentor: red. prof. dr. Nenad Gubelj.

Snehashis Pal, FS: Vpliv izdelovalnih parametrov na lastnosti izdelkov iz Ti-6Al-4V, narejenih s selektivnim laserskim taljenjem in plastenje površine z bioaktivnim polimerom. Mentor: izr. prof. dr. Igor Drstvenšek.

Maruška Čuš, MF: Povezava genov odgovornih za delovanje hormonov in hormonskih receptorjev, z odzivom na hormonsko uravnavanje folikulogeneze. Mentor: izr. prof. dr. Borut Kovačič.

Tanja Prunk Zdravkovič, MF: Vpliv izbranih UV-filtrov na proliferacijsko aktivnost melanomskih celic ter na izražanje mRNA za transmembranski protein ABCB5. Mentorica: doc. dr. Polonca Ferkl.

mag. Mojca Dobnik, FOV: Vplivni dejavniki stresa med zaposlenimi v zdravstveni negi v slovenskih bolnišnicah in njihova povezanost s kulturo kakovosti in varnosti. Mentorica: red. prof. dr. Brigita Skela Savič.

Maruša Pozvek, PF: Davčno obravnavanje trikotnih in verižnih poslov v sistemu DDV na področju mednarodne trgovine. Mentor: izr. prof. dr. Aleš Kopal.

V spomin

Zaslужni prof. dr. Dali Đonlagič, dipl. inž. el., se je rodil 7. 12. 1930 v Derventi. Maturiral je leta 1949 kot najboljši maturant Gimnazije v Doboju, diplomiral 1956 na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani, kjer je leta 1971 zaključil tudi podiplomski študij. Leta 1976 je na Fakulteti za elektrotehniko v Zagrebu doktoriral in pridobil akademski naziv doktor elektrotehniških znanosti. Leta 1964 se je preselil v Maribor in se zaposlil na nekaj let prej ustanovljeni Višji tehniški šoli, kjer je bil istega leta izvoljen za predavatelja. V naziv izredni profesor za predmete Industrijske meritve, Teorija regulacij in Projektiranje regulacijskih sistemov je bil izvoljen leta 1976. Leta 1981 je postal redni profesor za predmetno področje avtomatika in merilna tehnika. Leta 1988 je pričel predavati tudi na podiplomskem študiju zagrebške Fakultete za elektrotehniko. Ob upokojitvi leta 1997 mu je Univerza v Mariboru podelila častni naslov zaslužni profesor, leta 2000 pa še naslov častni senator UM. Predaval je tudi na drugih tujih univerzah, med drugim v Sarajevu in Zagrebu.

Dali Đonlagič je bil vizionar, pa ne le v smislu razvoja študijskih programov elektrotehnike, videl je tudi dlje in bil glavni pobudnik študijskega programa računalništva in informatike. Pri informatizaciji poslovanja visokošolskih organizacij je tudi po njegovi zaslugi bila Univerza v Mariboru v tistih časih vodilna univerza v Jugoslaviji. V vseh prenovah študijskih programov je nosil veliko breme snovanja in usklajevanja s sorodnimi fakultetami v takratni skupni državi in v Evropi. Kot visokošolski učitelj je spodbujal samostojno razmišljanje in intelektualno radovednost študentov, jih navajal k uporabi sodobne literature ter jim bil vedno pripravljeno pomagati z nasveti. Študente dodiplomskega in podiplomskega študija je znal pritegniti tudi k raziskovalnemu delu. Njegovi študenti so dobitniki nagrad rektorjevega sklada, Bedjaničevih nagrad in nagrad IEEE regije 8 (Evropa, bližnji vzhod in Afrika). Predaval je številne strokovne predmete. Med slušatelji predmeta Meritve neelektriških veličin sem bil tudi sam. Iz osebne izkušnje zato lahko povem, da je bil zasl. prof. Đonlagič zelo dosleden, zelo zahteven, a hkrati pravičen ter človeško in očetovsko topel. Kot avtor in soavtor je prenašal svoje bogato pedagoško in strokovno znanje v serijo učbenikov s področja elektrotehnike in avtomatike, je avtor desetih učbenikov. Bil je mentor številnim diplomantom dodiplomskih in podiplomskih študijskih programov - 25 magistrim in 16 doktorjem znanosti.

Desetletja je sodeloval v aktivnostih za okrepitev vloge visokega šolstva in raziskovanja v družbenem razvoju Slovenije ter v javnosti zavzemal kritična stališča do nedomišljenih razvojnih potez, še posebej v elektroenergetiki in tehnološkem razvoju.

Že kot inženir v praksi se je loteval problemov z raziskovalnim pristopom ter tako v banjaluškem Incelu ustanovil razvojni inštitut. Njegovo raziskovalno področje so predstavljale linearne in nelinearne regulacije, teorija sistemov, meritve in obdelava signalov in meritve neelektriških veličin. Njegova bibliografija obsega natanko 550 zapisov

v sistemu Cobiss in izkazuje kompetence tako na teoretskem kot na aplikativnem področju elektrotehnike. Številni so prispevki na mednarodnih znanstvenih konferencah in znanstvenih revijah. Bil je član strokovnih združenj s področja elektrotehnike, avtomatike in meroslovja. Na podlagi znanstvenih dosežkov je Akademija nauka i umjetnosti Bosne in Hercegovine leta 2001 zasl. prof. dr. Dalija Đonlagiča imenovala za svojega rednega člana.

Zaslужni prof. dr. Dali Đonlagič je bil zaradi svojih izrednih organizacijskih sposobnosti, uspešnega pedagoškega in raziskovalnega dela ter humanega odnosa do kolegov in študentov imenovan na najodgovornejše funkcije na področju visokega šolstva in znanstveno-raziskovalne dejavnosti. Bil je:

- predstojnik Inštituta za avtomatiko
- podpredsednik republiške izobraževalne skupnosti 1975–1979
- član republiškega komiteja za raziskovalno dejavnost 1978–1982
- dekan Visoke tehniške šole Maribor 1977–1979
- rektor Univerze v Mariboru 1979–1983
- predsednik Zveze Univerz Jugoslavije 1981–1983
- prodekan za podiplomski študij Tehniške fakultete UM 1989–1993
- predstojnik Oddelka za elektrotehniko, računalništvo in informatiko UM 1993–1994
- prvi dekan Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Univerze v Mariboru 1995–1997

Bil je prejemnik številnih priznanj in nagrad, med drugim:

- Zlate plakete Univerze v Mariboru
- Srebrnega grba mesta Maribor
- Zlate Plakete Zveze univerz Jugoslavije

Neizbrisen je njegov pečat pri zagotavljanju prostorskega razvoja Univerze v Mariboru in njenih članic. Bil je predsednik investicijske komisije za izgradnjo predavalnic, veznega hodnika in laboratorijskega trakta VTŠ. Posebej je potrebno poudariti njegova prizadevanja za gradnjo študentskih domov, izgradnjo tehniških fakultet, nazadnje pa je skrbno bdel nad izgradnjo objekta G2. Z velikim veseljem je opazoval tudi obnovo objekta G3 – Baroničine hiše in se iskreno veselil njene uspešne rekonstrukcije.

Zaslужni profesor dr. Dali Đonlagič je s svojim delom pustil trajno sled pri razvoju visokega šolstva, še posebej pri razvoju pedagoške in znanstveno-raziskovalne dejavnosti Univerze v Mariboru in današnje Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko. Razumel je pomen vpetosti raziskav v mednarodni prostor. Svojim sodelavcem je zagotavljal dobre raziskovalne pogoje, a od njih zahteval mednarodno primerljivih rezultatov. Vedno je bil pokončen s poudarjenim občutkom za pravico. Bil je izjemen organizator in kot tak eden izmed ključnih mož fakultete – vse od Višje in Visoke tehniške šole, Tehniške fakultete ter do današnje Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Univerze v Mariboru.

NAGRADNA KRIŽANKA

		3K	NOSILEC PODATKOV	ZGLEDNOST	AMERIŠKO NAFTNO PODJETJE	ZID	SLOVENSKI PISATELJ (JANEZ)	JAPONSKI PISATELJ KENZABURO	SLOVENSKA PISATELJICA PEROCI	NASPROTNO OD PRIMERLJIV	GLAVNO MESTO GANE
		201									
		PROJEKTIL		8							3
		BLIŽNJI STANOVALEC				7		OKRAJŠAVA ZA APRIL ŠKART			
		KRONIČNI PIJANEC (ŽARG.)							ROBERT ALTMAN SLOVENSKA NOVINARKA ZEJ		
		EDEN			LETOPIŠ PRIPADNIK MUSL. VER. LOČINE		13				ZAČIMBA ZA PICO
		SLOVENSKI IGRALEC (TADEJ) POS-MEHLJIVEC				ZGODOVIN-SKA UTRDBA V TEKSASU DRŽAVA V JZ AZIJI					11
KRIŽANKA & UGANKE	NEPRIJETEN VONJ	NEDOSLEDNEŽ, NENAČELNEŽ (SLABŠ.)	JUŽNI SADEŽ	SLOVENSKI IGRALEC (ROK)	ALYSSA MILANO	ZNAMKA JAPONSKIH UR LESEN ZAMAŠEK				14	GLLEDALIŠKI, GOVORNIŠKI, ZIDARSKI AFR. VIRUS. MRZLICA
ŠPORTNIKI, KI SE UKVARJA S SKAKANJEM (ŽARG.)							AMERIŠKI TEDNIK OKLEPNO VOZILO				VZDEVEK LADJARJA ONASSISA TV-VODITELJ SLAK
SPOMENIK				4							LJUDEVIT GAJ METRIČNI POUĐAREK
ZDRAVILNA RASTLINA S PERNATIMI LISTI					FR. ŠANSON-JERKA (EDITH) PRODAJALEC RIB		1	NESPAMETNO DEJANJE PROSTOR POD KMEČKO PEČJO			12
ŽGALEC APNA					10	RUDAR (ŽARG.) VELIK IZREZ PRI ŽENSKI OBLEKI			HRV. PEVEC (DUŠKO) SLOVENSKI KNJIZEVNIK (MIRAN)	5	
PRIPADNIK JEZIKOVNE SKUPINE V INDIJI				16		KROJENJE IN ŠIVANJE MOSKIH OBLEK SL. LUKA				15	
Povsod z vami	SUBJEKT NEMŠKI MATEMATIK (CARL FRIEDRICH)							ITALIJANSKA PESNICA NEGRI POGONSKI STROJ			
GEORGE MOORE			ŠEL JE ... ŽVIŽGAT MAJHEN RT					PAMELA REED KDOR NE UBOGA, GA ... NADLOGA			
MELODIJA, SAMOSPEV					RAGLJA (REDKO) DALMATINSKO ŽENSKO IME			6			
DEL OBRAZA		9				PREMIKAJOČ V ZRAKU TOM CRUISE				ZVONE AGREŽ	
LETOVIŠČE NA AZURNI OBALI											
MAJHNO SRCE (EKSPR.)						TEKOČA VODA				2	

ROČNO IZBRANI SUDOKUJI
NAJVIŠJE KAKOVOSTI.
Z VAMI ŽE OD LETA 2006.

www.trik.si

1	2	3	4	5	6	7	6	2	8	2	9	6	10	11	12	13	14	15	6	16	11
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	---	----	----

Pravilno geslo minule križanke je bilo Univerzitetna knjižnica Maribor in ponovno smo prejeli veliko pravih odgovorov. Nagrado tokrat prejme asist. Tina Cvahte Ojsteršek s Fakultete za logistiko UM.

Za to številko bomo zbirali pravilno rešena gesla do 1. decembra 2019. Rešitev pošljite na e-poštni naslov vanja.borovac@um.si.

Ustvari si prihodnost!